

08

ToeziChthouder

Raad van Commissarissen

Mr. A.R. baron van Heemstra

Mr. R.E. Rogaar

Drs. ing. H.P. Spruijt

Bestuur

Directeur

Drs. H.A. Pabbruwe

KONINKLIJKE BRILL NV

Plantijnstraat 2

PO BOX 9000

2300 PA LEIDEN

The Netherlands

T +31 71 53 53 500

F +31 71 53 17 532

Dit jaarverslag is als geheel of in gedeelten als
pdf-document beschikbaar via de website brill.nl

INHOUD

Jaarverslag 2008

2	De wereld van Brill
4	Organisatorisch profiel van Brill
5	De imprints van Brill
7	Kerncijfers
8	Gegevens per aandeel
9	Bericht van de Raad van Commissarissen
12	Profiel van de Raad van Commissarissen
13	Raad van Commissarissen
14	Corporate Governance
17	Remuneratiebeleid
19	Verslag van de Directie
19	Algemeen verslag 2008
31	Responsibility Statement
32	Financieel verslag 2008
35	Strategische vooruitzichten 2009-2011
38	Risico's en risicobeheersing
42	Maatschappelijk verantwoord ondernemen
46	Rapport van de Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill
48	Rapport van de Stichting Luchtmans

49 Geconsolideerde jaarrekening 2008

99 Vennootschappelijke jaarrekening 2008

Overige gegevens

112	Gebeurtenissen na balansdatum
112	Winstbestemming
113	Accountantsverklaring
115	Informatie voor aandeelhouders
116	Financiële agenda 2009
117	Over dit jaarverslag

Colofon

Brill is een oude maar springlevende wetenschappelijke uitgeverij die in 2008 zijn 325ste verjaardag heeft gevierd. Waar eerst ook nog een zetterij, drukkerij, boekhandel en antiquariaat tot de activiteiten behoorden, is uiteindelijk de bloeiende uitgeefpraktijk overgebleven. Het faciliteren van de informatiestroom tussen auteurs en hun lezers is altijd de kernactiviteit van Brill gebleven. Brill is een naar verhouding kleine speler in een zich ontwikkelende en uitdijende informatiemaatschappij. De onderneming is moeilijk te vergelijken met de grote internationale uitgeefconcerns die dikwijls een breed gespreid aanbod voor wetenschap, vak en onderwijs hebben. Brill bedient alleen de wetenschappelijke onderzoeksmarkt en doet dat vrijwel geheel buiten het zogenaamde STM segment (Science, Technology and Medicine) om. Brill's kernactiviteiten liggen in gespecialiseerde marktnissen in de humaniora en het internationale recht en slechts zeer beperkt in de bètawetenschappen. Hierdoor komt Brill niet met industriële markten in aanraking. Daarmee is Brill een speler die lijkt op de grote succesvolle en internationale universiteitspersen. Brill kan gebruik maken van de aanpak en technologieën die in andere segmenten hun succes hebben bewezen. Dit is één van de redenen dat Brill's rendementen niet voor die van soms veel grotere spelers onderdoen.

Ook voor Brill zijn trends waar te nemen die aan geen enkele uitgever voorbijgaan; de toenemende globalisering, de groeiende dominantie van de Engelse taal, digitalisering en de daarmee samenhangende gebruikerseisen van nieuwe generaties. Gebleken is dat de toekomstkansen van een uitgeverij niet zozeer bepaald worden door welke technologische mogelijkheden en bedreigingen zich aandienen, maar vooral door het vermogen van een organisatie zich deze nieuwe mogelijkheden eigen te maken en te gebruiken bij het bedienen van zijn klanten. Hoeveel tijd een organisatie heeft om zich aan te passen is tevoren zelden duidelijk; de ervaring heeft in elk geval geleerd dat culturele en sociologische patronen bij auteurs en afnemers langzamer veranderen dan de techniek zelf. Ook kan de

reputatie van een uitgever en vooral die van zijn producten van grote invloed zijn op de toekomstmogelijkheden van een uitgeverij. Tenslotte zal het al dan niet hebben van een groot marktaandeel in een segment van belang zijn voor het succes van een uitgeverij. Brill vaart hier niet een dogmatische koers, maar waakt er wel voor in teveel verschillende, niet met elkaar samenhangende disciplines terecht te komen. Groei door productontwikkeling en acquisitie wordt juist gezocht in de humaniora, het internationale recht en de wetenschapsgeschiedenis. De uitgeefstrategie volgt de ontwikkelingen in het wetenschappelijk onderzoek in specifieke vakgebieden. De marketing- en verkoop tactiek maakt daarenboven gebruik van de relevantie die dat onderzoek voor andere disciplines heeft. Op die wijze verzorgt Brill de distributie van uitgaven binnen de door de auteur beoogde primaire doelgroep van vakgenoten, maar wordt ook een bredere verspreiding bereikt. In het recente verleden bracht deze aanpak hoge kosten met zich mee; wereldwijde marketing via brochures gericht op soms amorfe doelgroepen is onnauwkeurig en kostbaar. Door gebruik te maken van internettechnologie is de effectiviteit van Brill op dit vlak sterk verbeterd. Samenwerking met Google en een groot aantal andere partners versterkt de internationale marketingkracht van een uitgeverij zoals Brill aanzienlijk. Het gebruikmaken van nieuwe technologie in marketing en verkoop is slechts één van de vele voorbeelden van de opties om op bescheiden schaal maar met succes en een gezond rendement te kunnen opereren in de informatiemaatschappij. Voor een beter begrip van de uitgeverij Brill is het van belang te weten dat het van meet af aan een internationaal actieve speler is geweest. Auteurs, redacteurs en correctoren kwamen al in de zeventiende en achttiende eeuw uit vele windstreken in Leiden samen. De laatste vijftig jaar zijn er contacten met alle belangrijke centra van academisch onderzoek in de wereld. Voor wetenschappelijk onderzoek van topkwaliteit betekent dit dat zich bijna veertig procent van de contacten in Europa afspeelt, eenzelfde deel in Noord-Amerika en een

kleine 20 procent in Azië en Australië. Mede door de sterke positie van Brill in een aantal specialiteiten van de Leidse universiteit zoals Islam studies, kleine talen, Archeologie en Sinologie zijn de in Leiden actieve wetenschappers gemiddeld goed vertegenwoordigd bij Brill. Omdat auteurs tot dezelfde kring als de lezers behoren, is de afzet voor meer dan 95% internationaal. Brill concentreert zich voor zijn afzet op de bibliotheken van grote universiteiten. De acquisitie van IDC in 2006 heeft het aanbod voor de grootste instituten nog belangrijk vergroot. Hoewel de bibliotheekbudgetten voor de humaniora in de rijkere landen onder druk staan, blijft er een bestendige vraag en een tamelijk stabiel verzamelbeleid bij de universiteitsbibliotheken. De collectievorming in bibliotheken die op de industrie of de beroepspraktijk gericht zijn, kent van nature een grotere volatiliteit. Op de deelmarkten van Brill en Nijhoff speelt het boek nog altijd een belangrijke rol; anders dan bij de bètawetenschappen heeft het tijdschrift het boek hier niet verdrongen. De productvormen boek, tijdschrift en naslagwerk bestaan naast elkaar. Ook de elektronische versies van deze producten voegen waarde toe en door deze zelf aan te bieden en via licenties breed te verspreiden weet Brill zijn positie te versterken. De elektronische omzet groeit gestaag en vervangt tot op heden maar ten dele de verkoop van gedrukt materiaal. Brill is niet kwetsbaar voor veranderingen in het voorkeursformaat van zijn uitgaven; het uitgeefproces is vrijwel geheel digitaal ingericht en door een multimediaal bestandsformaat kan de klant vrijwel altijd kiezen op welke wijze de informatie wordt afgenomen.

De houdbaarheid van wetenschappelijke informatie is groter in de alfawetenschappen dan in de bètawetenschappen; de levensduur van Brill's producten is daardoor over het algemeen lang. Brill verkoopt ook vanuit zijn voorraad oude titels en gebruikt de kansen om met nieuwe technologie op bestelling of in kleine oplage te herdrukken of gebiedscollecties en compilaties samen te stellen.

Brill koestert zijn sterke merken en beschermt deze zo goed mogelijk. Met auteurs wordt een redelijke en juridisch solide basis voor exploitatie afgesproken. In beginsel wordt met standaardovereenkomsten gewerkt die ook een gecontroleerde verspreiding van de research door de auteurs zelf of de instituten waar zij werken mogelijk maken. Brill volgt de ontwikkelingen met betrekking tot Open Access Repositories op de voet en ondervindt geen problemen bij het regelen van auteursrechterlijke aspecten.

Brill's portfolio is derhalve in vrijwel alle opzichten gespreid; qua disciplines, verkoopkanalen, productformaten, samenstelling van de omzet uit oud en nieuw fonds. Maar ook geografisch bezit de onderneming een gespreide portefeuille. De menselijke factor in het bedrijf is belangrijk. De inzet van hoog opgeleide en gemotiveerde medewerkers maakt het mogelijk de speurtocht naar nieuw wetenschappelijk onderzoek of de relevante ordening van wetenschappelijk materiaal gaande te houden. Daarbij zijn handhaving en zo mogelijk aanscherping van kwaliteitsnormen de belangrijkste strategische uitgangspunten van de onderneming. Het klimaat binnen de onderneming wordt tenslotte in toenemende mate bepaald door een maatschappelijk verantwoorde wijze van bedrijfsontwikkeling. Het past Brill daarbij aan te sluiten op een traditie die evenwicht nastreeft tussen handel en wetenschap en die juist die waarden in het maatschappelijke verkeer voorop stelt die van belang zijn bij het bestendig toevoegen van waarde.

ORGANISATORISCH PROFIEL VAN BRILL

Brill is een centraal geleide onderneming met een aantal gemeenschappelijke en een aantal gedelegeerde functies. De primaire ondernemingsfunctie is gelegd bij publishing units die gericht zijn op de hoofddisciplines waarop Brill thans actief is. Uitgevers zijn verantwoordelijk voor de multimediale fondsontwikkeling en het commerciële contact met hun redacties en auteurs. Alle uitgeefeenheden maken gebruik van een centrale internationale verkoop-en marketing staf. De uitgevers worden bovendien ondersteund door een centrale afdeling finance & operations waarin zijn ondergebracht de uitbesteding van zet-, druk-en

bindwerk, het voorraadbeheer, de bureauredacties voor boeken, tijdschriften en naslagwerken, de afdelingen bibliografische data, elektronische uitgeeftechniek, automatisering en de centrale financiële administratie.

De algehele dagelijkse leiding van Brill berust bij de directeur, die tevens verantwoordelijk is voor de coördinatie van het personeelsbeleid.

De imprint Brill

De uitgeverij Brill komt voort uit de firma Luchtmans die in 1683 en daarna onder verschillende variaties in naam en beeldmerk werd voortgezet. Pas in het midden van de negentiende eeuw ging de uitgeverij over in de handen van de familie Brill. Sindsdien werd de uitgeefnaam gevarieerd toegepast, maar met name de imprint E.J. Brill heeft internationaal grote bekendheid verkregen. Nog altijd wordt de uitgeverij soms als E.J. Brill aangeduid, vooral in de islam studies, de biologie en de oriëntalistiek. In 1896 werd de bedrijfsvorm omgezet in een naamloze vennootschap. Tot een paar jaar terug is ook dikwijls gepubliceerd onder de naam Brill Academic Publishers, maar sinds 2006 is een nieuw logo in gebruik genomen dat als uitgeefnaam Brill voert. Koninklijke Brill nv is een naam die met trots door de onderneming in officiële documenten wordt gebruikt, maar niet in het verkeer met auteurs en afnemers wordt gehanteerd. In de loop van tijden zijn de nodige kleine uitgeverijen, fonds-onderdelen en losse titels overgenomen zoals Leiden University Press, Humanities Press, Styx, Index Islamicus, Gieben en Van Gorcum. Deze activiteiten zijn in een enkel geval weer vervreemd (Leiden University Press) maar veelal voortgezet onder de imprint Brill. De uitgeefnaam Brill staat mede daardoor nu voor een breed georiënteerde humaniora uitgeverij.

De imprint Nijhoff

Ook de naam Nijhoff (opgericht in 1853) heeft al meer dan honderdvijftig jaar een bekende klank. Het bedrijf is zowel nationaal als internationaal actief geweest als uitgeverij, maar ook als verzendboekhandel, antiquaar en tijdschriftenagent. Voordat het zijn zelfstandigheid opgaf in de jaren zeventig van de vorige eeuw was het uitgegroeid tot een compleet concern. Voor Brill is slechts een klein deel van deze boeiende geschiedenis van direct belang. Al vanaf de eerste jaren van zijn bestaan heeft Nijhoff juridische uitgaven verzorgd. Na de tweede wereldoorlog werd

dit één van Nijhoff's specialiteiten. In de periode die daarop volgde als deel van Kluwer Academic Publishers (thans Springer) werd de lijst van Sijthoff/Noordhoff toegevoegd. In de jaren negentig werd Nijhoff door Wolters Kluwer samengevoegd met andere internationaal recht programma's onder de naam Kluwer Law International. In 2003 wist Brill het academisch georiënteerde fonds van deze uitgeverij te verwerven dat als Nijhoff bekend gebleven was. In 2004 werd het prestigieuze uitgeefcontract met The Hague Academy door Brill opnieuw voor Nijhoff gewonnen en in 2007 is het verlengd. In het kader van deze verlenging heeft Nijhoff ook een online database voor The Hague Academy ontwikkeld. Martinus Nijhoff Publishers is een klinkende naam in het internationale publiek- en privaatrecht en de mensenrechten en Brill is verheugd onder deze naam een leidende positie in deze groeiemarkt te kunnen innemen. Om die reden is ook besloten het eind 2006 in de Verenigde Staten overgenomen fonds Transnational onder de imprint Nijhoff voort te zetten.

De imprint VSP

Uiteraard zijn Luchtmans en Brill van belang geweest in het kader van de verspreiding van de natuurwetenschappen, met name in de achttiende en negentiende eeuw. In de twintigste eeuw is daarbij vooral de biologie prominent gebleven met grote tijdschriften als *Behaviour*, gestart door prof. N. Tinbergen. In de beschrijvende biologie is Brill nog altijd een speler van belang. In 1999 is de uitgeverij VSP overgenomen, die in 1983 binnen VNU was ontstaan. Hiermee verwierf Brill vooral een stevige positie op het gebied van de materiaalkunde. Daarnaast kreeg Brill hierdoor ook een portefeuille op het terrein van de wiskunde, scheikunde en natuurkunde. Misschien wel de belangrijkste invloed die van deze acquisitie is uitgegaan is de toevoeging van een groot aantal tijdschriften. Daardoor werd de aandacht vergroot voor deze productvorm die vooral in de bètawetenschappen zo dominant is geworden. In de loop van 2006 zijn het

medische tijdschrift en een zestal wiskunde tijdschriften met een daarmee samenhangend boekenprogramma verkocht. De imprint VSP staat nu vooral voor een sterk, zij het in schaal beperkt programma in de materiaalkunde.

De imprint IDC

Ook het begin 2006 overgenomen IDC in Leiden is geheel geïntegreerd in de bestaande structuur van Brill.

Ofschoon IDC (opgericht in 1957) ook nieuwe terreinen meebracht zoals slavistiek, politieke en contemporaine geschiedenis en documentatie ten behoeve van kunstgeschiedenis, is de aansluiting van de aandachtsgebieden van IDC's collecties bij de uitgaven van Brill en Nijhoff opmerkelijk. Waar Brill echter levert aan de hoofd- of faculteitsbibliotheek, is IDC vooral betrokken bij de afdelingen voor bijzondere en zeldzame collecties, de zogenoemde special collections. De business modellen zijn hierdoor enigszins verschillend, de prijzen op het oog hoog en de oplagen laag, en de aankopen worden vaak uit speciale fondsen door bibliotheken bekostigd. Er zijn wereldwijd maar weinig kwaliteitsuitgeverijen die wetenschappelijk belangrijke primaire bronnen uitgeven en verhandelen, en IDC heeft zich in vijftig jaar een vooraanstaande plaats verworven. De bronhouders en afnemers behoren tot de brede maar

absolute wereldtop, reden waarom Brill graag het imprint IDC bij de traditionele afzetkanalen in ere houdt. Traditioneel worden primaire bronnen vaak op microfilm of microfiche uitgebracht. Brill brengt vrijwel alle nieuwe primaire bronnencollecties ook online en dat dan dikwijls in de context van zijn eigen Brill Online platform. De meeste digitale IDC collecties wordt daardoor ook onder de vlag van Brill's Primary Sources online aan de markt aangeboden.

De imprint Hotei

Medio 2006 kon van het Koninklijke Instituut voor de Tropen vrijwel het gehele Hotei fonds worden overgenomen. Dit fonds is in 1998 in Leiden begonnen en heeft een wereldnaam verworven op het terrein van de Japanse prentkunst. Het vormt een aantrekkelijke aanvulling op het van oudsher bestaande Japanologie fonds van Brill binnen Asian Studies. De productontwikkeling van het programma wordt zorgvuldig en behoedzaam voortgezet, waarbij alleen titels worden uitgegeven die vraag vanuit de institutionele markt ontmoeten en die met beperkte financiële risico's ook buiten deze markt kunnen worden afgezet, bijvoorbeeld als catalogusboek bij tentoonstellingen.

KERNCIJFERS

In duizenden euro's

	2008	2007	2006	2005	2004³⁾	
Resultaten						
¹⁾ EBITDA = Earnings Before Interest, Taxes, Depreciation and Amortisation. Dit is het bedrijfsresultaat voor afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa.	Omzet	25.713	25.883	25.327	21.624	19.141
	Brutowinst	17.162	17.150	16.869	14.113	12.471
	EBITDA¹⁾	2.135	4.503	4.156	3.827	3.274
	Winst voor rente en belasting	1.408	3.859	3.457	3.268	2.653
	Winst	179	2.998	2.565	2.245	2.068
	Vrije kasstroom²⁾	369	2.030	-2.018	553	470
²⁾ Vrije kasstroom is operationele kasstroom – investeringskasstroom	Totaal netto investeringen in vaste activa	2.027	2.142	4.261	577	1.344
	Gemiddeld geïnvesteerd vermogen³⁾	21.100	20.969	18.322	16.030	15.645
Groei ten opzichte van vorig jaar						
³⁾ Gemiddeld geïnvesteerd vermogen = gemiddelde van (vaste activa + vlottende activa – kortlopende schulden).	Omzet	-0,7%	2,2%	17,1%	13,0%	19,9%
	Brutowinst	0,1%	1,7%	19,5%	13,2%	16,9%
	EBITDA	-52,6%	8,4%	8,6%	16,9%	3,8%
	Winst voor rente en belasting	-63,5%	11,7%	5,8%	23,2%	20,7%
	Winst	-94,0%	16,9%	14,2%	8,6%	28,4%
Rendementscijfers						
⁴⁾ De loonkosten zijn gelijk aan de personele kosten, zonder aftrek van salariskosten geboekt op projecten.	Brutowinst als % van de omzet	66,7%	66,3%	66,6%	65,3%	65,2%
	EBITDA als % van de omzet	8,3%	17,4%	16,4%	17,7%	17,1%
	Winst voor rente en belasting als % van de omzet	5,5%	14,9%	13,6%	15,1%	13,9%
⁵⁾ Groeipercentages zijn afgezet tegen 2003 cijfers volgens Dutch GAAP en zijn daardoor geflateerd.	Winst als % van de omzet	0,7%	11,6%	10,0%	10,4%	10,5%
	Omzet/gemiddeld geïnvesteerd vermogen	1,2	1,2	1,4	1,3	1,2
	Winst in % van het gemiddeld geïnvesteerd vermogen	0,8%	14,3%	14,0%	14,0%	13,2%
	Winst in % van het eigen vermogen	1,0%	16,0%	17,3%	16,5%	17,8%
Balansverhoudingen						
	Eigen vermogen/totaal vermogen	48,5%	50,8%	45,1%	50,1%	44,1%
	Vlottende activa/kortlopende verplichtingen	1,29	1,40	1,35	1,44	1,32
Personeel						
	Gemiddelde bezetting (fte's)	127	123	120	94	91
	Omzet per werknemer	202	211	212	231	210
	Bijdrage per medewerker (EBITDA per fte)	17	37	35	41	36
	Gemiddelde loonkosten per werknemer⁴⁾	73	59	61	63	62

G E G E V E N S   P E R   A A N D E E L

In euro's, op basis van het gewogen gemiddeld aantal uitstaande aandelen

	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2006</u>	<u>2005</u>	<u>2004</u> ¹⁾
¹⁾ Groeipercentages zijn afgezet tegen 2003					
Gewogen gemiddelde aantal gewone aandelen	1.865.590	1.835.948	1.789.556	1.729.587	1.688.486
cijfers volgens					
Dutch GAAP en zijn daardoor geflateerd.					
Eigen vermogen per aandeel	9,58	10,23	9,00	7,86	6,87
Toename in %	-6,3%	13,7%	14,6%	14,4%	3,0%
EBITDA per aandeel	1,14	2,45	2,32	2,21	1,94
Toename in %	-53,4%	5,7%	5,0%	14,1%	2,1%
Winst per aandeel	0,10	1,63	1,43	1,30	1,22
Toename in %	-94,1%	14,0%	10,4%	6,0%	26,3%
Vrije kasstroom per aandeel	0,20	1,11	-1,13	0,32	0,28
Toename in %	-82,1%	198,1%	-452,5%	14,9%	107,7%
Dividend per aandeel	0,00	0,81	0,71	0,64	0,53
Toename in %	-100,0%	14,1%	10,9%	20,8%	35,9%
Pay out ratio	0,0%	50,1%	50,1%	50,4%	50,3%
Het aantal uitstaande aandelen per einde jaar	1.874.444	1.854.507	1.809.965	1.749.289	1.702.005
Hoogste aandelenkoers in het jaar	23,00	24,10	21,00	20,00	15,00
Laagste aandelenkoers in het jaar	10,00	19,56	16,70	13,55	12,50
Aandelenkoers per einde jaar	11,55	23,00	21,00	18,80	14,30

Jaarrekening

De Raad van Commissarissen heeft de balans en de winst- en verliesrekening van Koninklijke Brill nv over het boekjaar 2008, met de daarbij behorende toelichting, laten onderzoeken door Ernst & Young Accountants. De goedkeurende verklaring van de accountant is opgenomen op pagina 113 van dit jaarverslag. Mede op grond van deze verklaring heeft de Raad van Commissarissen samen met de Directie de jaarrekening ondertekend. Wij adviseren aandeelhouders de aldus opgemaakte jaarrekening ongewijzigd vast te stellen.

Wij stellen voor over het jaar 2008 geen dividend uit te keren.

Activiteiten

De Raad van Commissarissen ontving van de Directie per kwartaal een uitgebreide en gedetailleerde rapportage tot op het niveau van uitgeoefenheden.

Tussentijds is op onderdelen aan ons gerapporteerd, veelal ter voorbereiding van de vergaderingen. In het verslagjaar heeft de Raad van Commissarissen zeven maal vergaderd met de Directie, waarbij uitvoerig is overlegd over onder andere de analyse van bedrijfsrisico's. Met name de gedurende 2008 verslechterende marktomstandigheden zijn regelmatig onderwerp van gesprek geweest. Maar ook de lange termijn strategie van de onderneming, het standpunt met betrekking tot auteurs- en uitgeoefrechten en de voortgaande samenwerking met internetbedrijven kwamen uitgebreid aan de orde. De belangrijkste onderhanden projecten, investeringen, acquisities en desinvesteringen en de kwaliteit van personeel en organisatie werden uitgebreid besproken. Bovendien werd stil gestaan bij de bepaling respectievelijk evaluatie van doelen in het kader van de bonusregeling van Directie en staf. De eerder vastgestelde strategie, waarin het accent wordt gelegd op de kwaliteit van de winst die met de kernactiviteiten van de onderneming wordt behaald, en voorts gericht is op groei door productontwikkeling, exploitatie van elektronische uitgaven

en het realiseren van grote projectacquisities, is onverkort voortgezet en wordt waar mogelijk verankerd in de gestelde doelen. Bijzondere aandacht is in 2008 gegeven aan de ontwikkelingen binnen en rond het ondernemingspensioenfonds Peltenburg. Ook het consistente beleid inzake het valutamanagement is onderwerp van gesprek geweest nu door vooral boekhoudkundige redenen gebleken is dat dit prudente beleid in bijzondere omstandigheden tot ongewenste grote schommelingen van de resultaten kan leiden. Tenslotte is de ontwikkeling van de cash flow, het werkkapitaal en de solide financiering van de onderneming uitgebreid besproken. De bestendigheid van de bancaire relaties is door de Raad op de voet gevolgd. De Raad heeft de koersontwikkeling van het aandeel nauwlettend gevolgd en stemde in met het voorstel van de Directie een doorlopende notering van het aandeel te realiseren en met de hulp van een liquidity provider de dienstverlening voor de certificaathouders te verbeteren.

Tussentijds vond informeel overleg plaats tussen leden van de Raad van Commissarissen en de Directie. In augustus werd een bezoek gebracht aan het kantoor in Boston en vond een strategische gedachtewisseling plaats met bibliothecarissen en wetenschappers bij Harvard University. De Raad van Commissarissen vergaderde twee keer buiten aanwezigheid van de Directie teneinde het functioneren van de Raad van Commissarissen, van haar individuele leden en dat van de Directie te bespreken. Met de externe accountant vond het gebruikelijke jaarlijkse overleg plaats, in aanwezigheid van Directie en staf.

Samenstelling en werkwijze

De Raad van Commissarissen bestaat uit drie personen. Nadere gegevens van de leden van de Raad vindt u op pagina 13. De leden van de Raad van Commissarissen zijn onafhankelijk in de zin van de Nederlandse corporate governance code. In het verslagjaar is geen van de commissarissen afwezig geweest. De profielschets is afgedrukt op pagina 12. Alle leden van de Raad bezitten

deskundigheid op financieel, administratief en accounting terrein. De Raad heeft zich gedurende het jaar nader beraden op de vraag of het profiel dient te worden aangescherpt, maar is van mening dat daar thans geen aanleiding toe is.

Zoals hij eerder had bekend gemaakt heeft Jhr. mr. H.A. van Karnebeek besloten per 2008 als President Commissaris terug te treden. Sinds zijn benoeming in 1998 als commissaris en een jaar later als President Commissaris heeft de heer Van Karnebeek de vergaderingen van de Raad bijgewoond en geleid. Vervolgens heeft hij ook de Algemene Vergadering van Aandeelhouders met zichtbaar plezier voorgezeten. Zijn besluitvaardigheid is kenmerkend, en de door hem verwoorde adviezen en instructies van de Raad aan de directeur waren altijd volstrekt duidelijk. Als voorzitter kwam zijn ervaring als generalist met een loopbaan in het grote internationale bedrijfsleven goed van pas.

De heer Van Karnebeek volgde het imago van de onderneming bij bestaande en potentiële aandeelhouders van nabij en hielp dat zo nodig te bewaken. Daarnaast stelde hij zich altijd op een geheel eigen wijze op de hoogte van wat er binnen de onderneming speelde. De goede collegiale verhoudingen binnen de Raad kregen zijn volledige aandacht. Wij zijn de heer van Karnebeek zeer erkentelijk voor de belangrijke bijdrage die hij aan het werk van de Raad en aan de onderneming in het algemeen heeft geleverd.

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft bij acclamatie de voordracht van Directie en Raad aanvaard om als zijn opvolger de heer mr. A.R. baron van Heemstra te benoemen.

Corporate governance

In dit jaarverslag is op pagina 14 een apart onderdeel opgenomen over corporate governance. Daarin wordt de corporate governance structuur van de vennootschap beschreven en wordt uiteengezet op welke wijze de vennootschap is omgegaan met implementatie van de Nederlandse corporate governance code. Een deel van de informatie die de Raad van Commissarissen op grond van deze code in haar jaarlijkse bericht moet opnemen is hiervoor vermeld onder 'Samenstelling en werkwijze'. De Raad van Commissarissen heeft haar werkwijze ook in 2008 getoetst aan de code en heeft opnieuw besloten van de code af te wijken voor wat betreft het gebruik van certificering als mogelijk beschermingsinstrument. De wetgever heeft deze mogelijkheid in het verslagjaar opnieuw opengelaten.

Aandeelhoudersvergadering

Op 24 april 2008 vond in het kantoor van de vennootschap in Leiden de Algemene Vergadering van Aandeelhouders plaats.

Slot

Koninklijke Brill nv is een onderneming waar wij trots op zijn. In 2008 heeft het bedrijf een aantal belangrijke stappen kunnen zetten en is over het geheel genomen opnieuw goed gepresteerd. Het streven is gericht op de beheersing van bedrijfsrisico's en de verdere verbetering van alle primaire bedrijfsprocessen. Van groot belang is dat het door ons al vele jaren gesteunde voornemen het pensioenfonds los te maken van de onderneming in 2008 is gerealiseerd. Mede in het licht van de moeilijke positie waarin pensioenfondsen zich thans bevinden, is dit een groot succes voor alle stakeholders van Brill. Hierdoor wordt ook meer ruimte geschapen de onderneming op zijn hoofdtaak te richten. Het doel is immers klanten en auteurs optimaal te bedienen en een gezonde groei en voortdurende beheersing van kosten mogelijk te maken. Door aandacht voor deze aspecten en een evenwichtig prijsbeleid kan verder gewerkt worden aan groei van de activiteiten en verbetering van de resultaten; ook in een tijd van economische tegenwind is het mogelijk de eigen relatieve positie in de markt te verbeteren. Hoewel de informatievoorziening binnen het bedrijf nog de nodige aandacht vraagt, is goede voortgang gemaakt met de administratieve inrichting en formalisering van de verschillende bedrijfsprocessen. Tegelijkertijd is het inzicht in de economische gang van zaken op een lager niveau binnen de onderneming verder verbeterd. Met name de uitvoerige kwartaalrapporten die telkens onderwerp van bespreking met het management team zijn, blijken een uitstekend medium om de gang van zaken te volgen en te analyseren. Door dit alles wordt aan een infrastructuur gewerkt die geschikt is voor verdere groei. Wij zien met vertrouwen uit naar de invoering van een nieuw geautomatiseerd systeem per medio 2009 dat een groot aantal primaire processen

binnen de onderneming op moderne wijze zal ondersteunen. Wij danken alle medewerkers voor hun bijdrage aan het realiseren van de resultaten in 2008; ondanks de wat tegenvallende omzet en de lagere winst door vooral eenmalige kostenposten zijn ook dit jaar weer belangrijke vorderingen gemaakt. De organisatie heeft zich verbeterd en het programma is sterker geworden. Daardoor is de uitgangspositie van Brill verder versterkt.

Leiden, 29 april 2009

Raad van Commissarissen

Mr. A.R. baron van Heemstra

Mr. R.E. Rogaar

Drs. ing. H.P. Spruijt

PROFIEL VAN DE RAAD VAN COMMISSARISSEN

De Raad van Commissarissen dient zodanig te zijn samengesteld dat elk lid van de Raad en de Raad als geheel in staat zijn hun taak, inhoudende het uitoefenen van toezicht op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in de vennootschap en de met haar verbonden ondernemingen alsmede het geven van advies aan de Directie, adequaat uit te oefenen.

Gezien de internationale spreiding van de activiteiten van de vennootschap en van de met haar verbonden ondernemingen, dienen alle leden van de Raad te beschikken over internationale ervaring. Daarnaast is het noodzakelijk dat tenminste één lid in het bijzonder op de hoogte is van de gang van zaken in een uitgeverij en ervaring heeft als uitgever. Voorts dient één lid van de Raad financieel deskundig te zijn, hetgeen inhoudt dat deze persoon relevante kennis en ervaring heeft opgedaan op financieel-administratief/accountinggebied bij beursgenoteerde vennootschappen en/of bij andere grote rechtspersonen.

De leden van de Raad dienen onafhankelijk te zijn van de vennootschap in de zin van de Nederlandse corporate governance code.

De leden van de Raad dienen te beschikken over voldoende tijd om hun taak adequaat te kunnen uitoefenen. Dit geldt meer in het bijzonder voor de President Commissaris van de Raad.

De Raad bestaat uit drie personen. Indien sprake is van een voorzienbare vacature die niet kan of zal worden vervuld door herbenoeming zal overwogen worden aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor te stellen de beoogde opvolger al voor het voorziene aftreden te benoemen, zodat de Raad in die gevallen tijdelijk uit vier personen zal bestaan.

RAAD VAN COMMISSARISSEN

Mr. A.R. baron van Heemstra, 1946, Nederlander

President Commissaris Koninklijke Brill nv sinds 2008, termijn loopt tot 2012
Bestuurslid der Nederlandse senior experts (PUM)
Vice-voorzitter van de European Academy of Business in Society (EABIS)
Lid van de stuurgroep van het Sustainable Food Laboratory
Voorzitter van de Raad van Toezicht van het Rijksmuseum van Oudheden Leiden
Lid van het bestuur van de Stichting Boijmans van Beuningen
Voorzitter van het Netherlands Network of the Global Compact (GCNL)
Lid van de Raad van Commissarissen van Dutch Sustainability Research bv
Voorzitter Stichting MEARC (Modern East Asia Research Centre)

Mr. R.E. Rogaar, 1944, Nederlander

Lid van de Raad van Commissarissen Koninklijke Brill nv sinds 2007, termijn loopt tot 2011
Voorzitter van de Raad van Commissarissen De Eendragt Pensioen nv
Lid van de Raad van Commissarissen Darlin nv
Lid van de Raad van Toezicht Nederlands Scheepvaartmuseum
Lid van de Raad van Commissarissen Vereniging Nederlandsch Historisch Scheepvaart Museum
Treasurer Europa Nostra
Penningmeester Stichting Jan Brouwer Fonds
Penningmeester Koninklijke Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen
Bestuurslid Sirtema Stichting

Drs. ing. H.P. Spruijt, 1949, Nederlander

Lid van de Raad van Commissarissen Koninklijke Brill nv sinds 2000, termijn loopt tot 2009
Voorzitter van de Raad van Commissarissen M&R De Monchy nv
Bestuurslid Stichting Luchtman
Voorzitter van de Raad van Commissarissen van de Koninklijke Barneveldse Drukkerij en Uitgeverij Holding bv
Lid van de Raad van Commissarissen van FDMediaGroep bv
President International Publishers Association (IPA), Genève
Bestuurslid van de Vereniging AEGON

Koninklijke Brill nv is een naamloze vennootschap naar Nederlands recht, statutair gevestigd te Leiden. Het zogenaamde structuurregime is in de statuten van de vennootschap nog niet geëffectueerd. Dit zal zijn beslag moeten krijgen voor 2010 en een daartoe strekkend voorstel tot statutenwijziging is derhalve voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 20 mei 2009 geagendeerd.

Het maatschappelijk kapitaal van de vennootschap is verdeeld in gewone aandelen en cumulatief preferente aandelen. Er zijn momenteel geen cumulatief preferente aandelen uitgegeven. Van de geplaatste gewone aandelen is ongeveer 99% gecertificeerd en ondergebracht bij de Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill. Alleen certificaten van aandelen zijn beursgenoteerd en wel op de beurs van Euronext Amsterdam. De meerderheid van het kapitaal is in handen van Nederlandse, veelal particuliere beleggers. Naar schatting ongeveer 50% van de certificaten wordt gehouden in pakketten van 5% of meer.

Omdat Brill een kleine, zeer specialistische en goed renderende uitgeverij is die activiteiten ontplooit op gebieden waarop diverse zeer grote uitgeverijen werkzaam zijn, wordt bescherming tegen onvriendelijke overnames noodzakelijk geacht. Daarom heeft de vennootschap een aantal beschermingsconstructies. In de eerste plaats bestaat de mogelijkheid preferente aandelen uit te geven. In geval van uitgifte worden deze geplaatst bij de Stichting Luchtman, waarmee is overeengekomen dat de stichting uit te geven preferente aandelen zal verwerven en wel tot maximaal 50% van het aantal aan gewone aandelen geplaatste kapitaal. Daarnaast worden de (met medewerking van de vennootschap) uitgegeven certificaten van aandelen ook gezien als beschermingsmogelijkheid omdat de Stichting Administratiekantoor zich het recht voorbehoudt in geval van een zogenaamde onvriendelijke overname geen stemvolmachten te geven en evenmin bindende steminstructies te aanvaarden.

De omzetting van certificaten van aandelen is beperkt mogelijk door een in de statuten van de vennootschap opgenomen beperking tot 1%, terwijl bovendien het aandeelhouderschap alleen openstaat voor natuurlijke personen, de vennootschap zelf, het administratiekantoor en vennootschappen die in het verleden (vóór 29 juli 1997) reeds aandeelhouder waren.

Daarenboven is een aantal rechten toegekend aan de Gecombineerde Vergadering, zijnde de vergadering van Raad van Commissarissen en Directie tezamen. De rechten van de Gecombineerde Vergadering betreffen onder meer het doen van bindende voordrachten voor de benoeming van bestuurders en commissarissen en het doen van voorstellen tot statutenwijziging. Koninklijke Brill nv is hiermee sterk beschermd tegen eventuele “overvallen”.

De vennootschap wordt bestuurd door een Directie die bestaat uit één persoon, bijgestaan door een managementteam. De vennootschap heeft een Raad van Commissarissen die bestaat uit drie personen. De Raad heeft geen aparte commissies ingesteld en is niet voornemens dit op korte termijn te doen. De aanbevelingen die destijds door de Commissie Peters en later de Commissie Tabaksblat zijn gedaan op het gebied van corporate governance zijn in voorgaande jaren al grotendeels onderschreven en maken inmiddels deel uit van de corporate governance structuur, met uitzondering van standpunten over bescherming van de vennootschap.

Corporate governance structuur in het licht van de Nederlandse corporate governance code

De Raad van Commissarissen en de Directie hebben in 2004 en sindsdien jaarlijks besproken op welke wijze uitvoering gegeven zal worden aan de best practice bepalingen en aan de sinds 1 oktober 2004 geldende wettelijke eisen. Zij stellen thans vast dat de corporate governance structuur van de vennootschap in hoofdlijnen in overeenstemming is gebracht met de

principes zoals deze zijn verwoord in de corporate governance code, met uitzondering van het gebruik van certificaten als beschermingsconstructie.

In het kader van een striktere functiescheiding is mede op verzoek van de Raad van Commissarissen door de Stichting Administratiekantoor in 2005 een statutenwijziging doorgevoerd die vertegenwoordiging van de Raad van Commissarissen in het bestuur van de Stichting Administratiekantoor heeft beëindigd. Ook is door commissarissen in 2005 besloten zich terug te trekken uit het bestuur van de Stichting Pensioenfonds Peltenburg. Ook op het terrein van transparantie zijn tussen Directie en Raad van Commissarissen en tussen commissarissen onderling duidelijke afspraken gemaakt. Deze hebben onder meer betrekking op het omgaan met financiële en andersoortige belangen. Een en ander is vastgelegd in reglementen en gedragsregels. De arbeidsovereenkomst met de directeur is in lijn met de best practice bepalingen van de Code opgesteld. Binnen de onderneming zijn gedragsregels aangescherpt en zijn regelingen in handboeken en op het eigen intranet verspreid, waaronder een regeling ter zake van seksuele intimidatie en een zogenaamde klokkenluidersregeling.

Brill is relatief kwetsbaar ten aanzien van fusies en overnames die tot voor kort werden beheerst door primair op schaalvergroting gerichte investeerders uit financiële dan wel collegiale hoek. Schaalvoordelen spelen een beperkte rol bij een bedrijf waarvan een deel van de waarde juist besloten ligt in de onbetwiste reputatie bij afnemers en auteurs in binnen- en buitenland. Auteurs in nauw omschreven marktnissen leggen de basis van toekomstige groei door hun medewerking aan seriewerken, tijdschriften, handboeken, encyclopedieën en tijdschriften. Als onderzoekers geven zij de impuls tot aankoop, veelal via hun bibliotheken en instituten. De bibliothecarissen op hun beurt blijven alleen dan geabonneerd op vervolg-

werken wanneer zij vertrouwen op de toekomstige kwaliteit en prijsstelling van te verschijnen publicaties.

Door deze niet vanzelfsprekende verhouding met zulke belangrijke stakeholders, zijn en blijven de Raad van Commissarissen en Directie van mening dat de vennootschap maximaal dient te worden beschermd. De onderneming heeft in dit verband twee institutionele middelen ter beschikking, te weten certificering van aandelen en de mogelijkheid preferente aandelen uit te geven.

De Raad van Commissarissen en de Directie zijn van mening dat bescherming van de onderneming in de regel slechts tijdelijk van aard kan zijn en primair tot doel heeft ruimte te scheppen de strategische alternatieven voor het bedrijf zorgvuldig af te wegen en deze zo nodig met de belangrijkste stakeholders te beoordelen. Aan alle stakeholders en dus ook en vooral aan aandeelhouders moet daarom duidelijk worden gemaakt wat de strategie van het bedrijf behelst en welke waardevolle elementen uit verleden, heden en toekomst in het bedrijf besloten liggen. Het streven van het bestuur is de onderneming een aantrekkelijke belegging te doen zijn voor aandeelhouders die een voorkeur hebben voor een strategie die op duurzame groei is gericht. Duurzame groei is voor de onderneming in grote mate afhankelijk van de gunst van klanten en auteurs. Een actieve investor relations agenda is erop gericht deze samenhangende boodschap uit te dragen en het behouden van vertrouwen en sympathie van aandeelhouders is een basis element van het corporate governance beleid.

Zolang en voor zover certificaten een rol kunnen spelen in het geheel van maatregelen die een maximale bescherming verzekeren met het doel tot een afgewogen besluit te komen over de toekomst van de onderneming, worden zij daarom gehandhaafd. Dit standpunt is nog eens door Raad van Commissarissen en Directie bevestigd nadat zij zich

in 2006 een aantal malen geïnformeerd hebben met betrekking tot de toen voorliggende wetwijzigingen en de nieuwe inzichten die zich op het terrein van beschermingsconstructies hebben ontwikkeld. In 2008 is deze bestendige lijn gehandhaafd.

In de geest van de Code is al eerder besloten dat het bestuur van de Stichting Administratiekantoor zal bestaan uit drie onafhankelijke leden. Het bestuur van de Stichting Administratiekantoor deelt de mening van Directie en Raad van Commissarissen omtrent het gebruik van certificaten als beschermingsconstructie. Zie het verslag van de Stichting op pagina 46 van dit jaarverslag.

Wat betreft de best practice bepalingen voor zover niet relevant voor de bescherming zijn Directie en Raad van Commissarissen altijd van mening geweest dat deze kunnen worden gezien als een nadere invulling en verfijning van de reeds bestaande corporate governance structuur. De ervaring die de vennootschap heeft opgedaan bij het invoeren van bepalingen terzake van corporate governance, is een gunstige geweest. Het bedrijf heeft ondervonden dat een beursgenoteerde onderneming van bescheiden schaal zoals Brill, heel wel in staat is de moeite en kosten op te brengen die nodig zijn goede uitvoering aan de Code te geven. Commissarissen en Directie zijn van mening dat de aangescherpte regels en de uitgebreide plicht verantwoording af te leggen duidelijk bijdragen aan de verbetering van het bestuur van de onderneming.

De Raad van Commissarissen en de directie verklaren dat de bepalingen II.3.2 – II.3.4 en de bepalingen III.6.1 – III.6.3, alsmede III.6.4 zijn nageleefd.

Raad van Commissarissen

Directie

REMUNERATIEBELEID

Beloningsbeleid Raad van Commissarissen

De beloning van de voorzitter en de leden van de Raad van Commissarissen is bepaald op een jaarlijkse vaste vergoeding en bevat geen variabele elementen. Zij ontvangen geen prestatie- of aandelen gerelateerde beloning en bouwen geen pensioenrechten bij de onderneming op. Zij ontvangen bij vertrek geen ontslagvergoeding. De beloning van de Raad van Commissarissen wordt regelmatig beoordeeld. In 2008 zijn de vergoedingen voor het eerst weer na enkele jaren verhoogd. Het eventuele aandelenbezit van leden van de Raad van Commissarissen is ter belegging op lange termijn. De Raad van Commissarissen heeft een reglement vastgesteld waarin regels worden gesteld ten aanzien van het bezit van en transacties in effecten door commissarissen anders dan die uitgegeven door Koninklijke Brill nv.

Beloningsbeleid Directie

De beloning van de directeur wordt vastgesteld door de Raad van Commissarissen op basis van de hoofdlijnen van het beloningsbeleid, zoals hierin vastgelegd. Deze zijn in lijn met de principes en de best practice bepalingen van de Nederlandse corporate governance code (art. ii.2.10).

Het beleid inzake de beloning van de Directie is erop gericht aan de directeur een beloning voor zijn werkzaamheden toe te kennen die wat betreft hoogte en structuur zodanig is dat een gekwalificeerde en deskundige bestuurder kan worden aangetrokken en behouden. De beloning voor 2008 en volgende jaren kent een vaste en een tweetal prestatie-afhankelijke variabele componenten.

Ter zake van de beloning toetst de Raad van Commissarissen jaarlijks, eventueel met behulp van een externe deskundige, of de beloning voor de directeur nog steeds marktconform is. De vaste beloning is niet geïndexeerd. In 2008 heeft de Raad besloten de

vaste beloning per 1 januari 2008 met 3,5% te verhogen. Hierdoor is de totale verhoging sinds het aantreden in 2004 in lijn gebracht met de algemene in die periode voor de uitgeverijsector in Nederland opgetreden stijging.

Voorts houdt het beleid in dat de vennootschap de pensioenpremie voor de directeur voor zijn rekening neemt, met dien verstande dat de directeur een eigen bijdrage betaalt van 30% van de verschuldigde premie.

De vennootschap verstrekt geen leningen, voorschotten of garanties aan de directeur.

Ten aanzien van het beloningsbeleid kan het volgende worden opgemerkt:

A De Raad van Commissarissen ziet variabele beloning als een belangrijk onderdeel van het beloningspakket van de Directie. De bonusdoelstellingen en prestatievoorwaarden zijn een afspiegeling van de belangrijkste factoren voor waardegroei en groei van de aandeelhouderswaarde op korte en middellange termijn. De totale beloning bestaat dan ook voor een aanzienlijk deel uit variabele beloning, waarvan de hoogte afhankelijk is van prestatieaantallen. Daarbij hechten wij het grootste gewicht aan de groei van het aandeelhouders rendement op korte termijn.

Het variabele deel van de beloning voor de korte termijn doelstellingen was voor 2004 tot en met 2008 maximaal 50%, en dat voor de driejaars lange termijn doelstelling maximaal 20% van de vaste beloning in het jaar dat het doel was overeengekomen. Mede naar aanleiding van een in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van mei 2008 gevoerde discussie en na advies van Hay Consultants is besloten met ingang van 2009 het maximum voor de korte termijn bonus van 50% op 40% te stellen en dat voor de lange termijn van 20% naar 40% te verhogen.

B Het beleid van de vennootschap met betrekking tot de arbeidsovereenkomst ligt in lijn met de best practice bepaling ii.2.7 van de Code. De geldende opzegtermijn bedraagt 4 maanden en is in lijn met hetgeen gebruikelijk is. De Raad van Commissarissen heeft de huidige directeur voor herbenoeming aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in 2008 voorgedragen. Dit voorstel werd met algemene stemmen aangenomen.

C De prestatiecriteria voor de korte termijnbonus in 2008 waren (1) winst per aandeel (max. 60% van de bonus) en daarnaast (2) de doelstelling van een verbetering van de vrije kasstroom (max. 20% van de bonus) en (3) een aantal samenhangende doelstellingen met betrekking tot voorraadbeheer en logistiek (max. 20% van de bonus). Voor deze elementen zijn passende en op basis van de jaarrekening meetbare criteria gehanteerd. In het resultaat is rekening gehouden met een beperkte bonus; pas na vaststelling van de jaarrekening is komen vast te staan dat niet tot toekenning van een korte termijn bonus kon worden besloten. Met betrekking tot het in 2006 vastgestelde lange termijn doel van een absoluut winstbedrag in 2008 heeft de Raad van Commissarissen op grond van het behaalde resultaat niet tot toekenning van de bonus besloten. Voor het jaar 2009 is opnieuw de winst per aandeel het belangrijkste prestatie criterium. Daarnaast zijn terugdringing van de voorraad gereed product en de succesvolle implementatie van een nieuw automatiseringssysteem als korte termijn doelen gekozen. De lange termijn bonus 2009 ziet op het behalen van een gemiddelde omzetgroei (autonoom en acquisities) van 10% over de periode 2009-2011.

D Aan de directeur zijn geen rechten gegeven op het verwerven van opties of aandelen. Het aandelenbezit in Koninklijke Brill nv van de Directie is ter belegging op lange termijn.

E De Raad van Commissarissen heeft een reglement opgesteld waarin regels worden gesteld ten aanzien van het bezit en transacties in effecten door de Directie anders dan die uitgegeven door Koninklijke Brill nv.

De Raad van Commissarissen heeft professioneel advies ingewonnen bij de volgende onafhankelijke externe adviseur:

Hay Group gaf in 2004 en opnieuw in 2008 advies over de prestatiecriteria en de bonusstructuur.

Raad van Commissarissen

Algemeen verslag 2008

Groei in historisch perspectief

Brill kijkt terug op een reeks van jaren met groei. 2008 heeft door een snel verslechterend klimaat en ongunstige wisselkoersen een stagnatie van die groei te zien gegeven. Net als in 1992 is de groei in 2008 veranderd in een lichte daling. In deze lange periode is consistent gebouwd aan het uitbreiden van de onderneming door autonome groei en acquisities. Een belangrijk uitgangspunt daarbij was het handhaven van het karakter van de uitgever als nichespeler. Door zijn lange voorgeschiedenis als drukker, zetter, boekhandelaar en uitgever heeft Brill vooral in de alfawetenschappen een unieke reputatie opgebouwd. Deze positie kon worden uitgebouwd door een aantal kleinere acquisities zoals Humanities Press in 1998, Styx (Ancient Near East) in 2001 en de Index Islamicus, eveneens in 2001. In 2006 volgden nog twee fondsacquisities die zich goed en vlot lieten integreren in de programma's Asian Studies en Classical Studies, namelijk Hotei (Japanse kunst) en Gieben (Griekse epigraphie). In 2007 werden fonds-onderdelen van de Koninklijke Van Gorcum in Assen overgenomen op het terrein van de Bijbelwetenschappen en de geschiedenis. In 2008 werden twee belangrijke titels verworven en aan Brill gegund; de *Opera Omnia* uitgave van Erasmus die voorheen door Elsevier werd uitgegeven zal met ingang van 2009 door Brill worden voortgezet en de *Bibliografie Linguistique* die tot 2008 bij Springer werd verzorgd vormt nu een belangrijke pijler onder het Language & Linguistics fonds van Brill. Ook werden acht tijdschriften overgenomen waarbij de vier titels van uitgeverij Schlack een welkome aanvulling op het Slavistiek fonds betekenen.

In het kader van de versterking van het tijdschriftenprogramma is in 1999 besloten de sciences-uitgeverij VSP over te nemen. Naast deze natuurwetenschap-

pelijke portefeuille heeft Brill al van oudsher zijn eigen biologie fonds met belangrijke titels zoals het door prof. N. Tinbergen gestarte tijdschrift *Behaviour*. In 2004 is een diepgaande analyse verricht met betrekking tot de optimale synergie tussen dit fonds en de rest van Brill, en is vastgesteld dat bepaalde fondsen binnen Brill slechts weinig ontwikkelingspotentieel hadden. Om die reden is een klein aantal slecht renderende titels gestaakt dan wel overgedragen en is in de loop van 2006 het wiskunde programma en de enig overgebleven medische titel verkocht. Het huidige VSP fonds wordt nu bepaald door het in de kern sterke programma in de materiaalkunde.

De overname van Martinus Nijhoff Publishers in 2003 bood Brill de kans het terrein naar de rechtswetenschappen uit te breiden en in één keer ook daarin een sterke speler met een wereldnaam te worden. Voor de institutionele academische markt is Nijhoff de grootste en belangrijkste uitgever op het terrein van Public International Law, Human Rights and Humanitarian Law. De gunning in 2004 van het uitgeefcontract voor de prestigieuze The Hague Academy bevestigde de vooraanstaande positie die Nijhoff in de uitgeverijwereld van het internationale recht bekleedt. In 2006 werd Transnational in New York overgenomen, een uitgeverij die qua programma nauw aansluit bij Martinus Nijhoff Publishers maar een meer prominente rol speelt in de belangrijke markt van law schools in Noord-Amerika. Gaandeweg is ook gebleken dat tussen Nijhoff en Brill een aantal elkaar versterkende programma's te definiëren is, onder andere op het terrein van de Social Sciences, Middle East and Islamic Studies en Asian Studies. De verwerving van een aantal titels op het gebied van Arab Law in 2004 paste heel wel in deze optiek. In 2007 werd het contract met The Hague Academy uitgebreid met de opdracht een grote online database te ontwikkelen en te exploiteren.

In 2008 heeft deze database al goede verkoopresultaten opgeleverd en een goed uitzicht op voortzetting van de samenwerking verschaft.

Begin 2006 is de eveneens in Leiden gevestigde uitgeverij IDC Publishers overgenomen. IDC bewoog zich op vrijwel alle terreinen van Brill en Nijhoff en voegde daar nog interessante nissen aan toe zoals slavistiek en politieke geschiedenis. IDC heeft een zeer goede reputatie bij de grootste universiteiten, archieven en bibliotheken in de wereld waar het gaat om de ontsluiting en verspreiding van zeldzaam bronmateriaal op microfiche, op microfilm en in online databanken. In het verleden werkte Brill al eens succesvol samen met IDC in het kader van de uitgave van de Dode Zee rollen. Nadat in 2006 alle ondersteunende afdelingen binnen Brill waren geïntegreerd en niet-kernactiviteiten waren uitbesteed, is in 2007 de aandacht gericht geweest op een integratie van de uitgeefactiviteiten met die van Brill. Met ingang van 2008 zijn de uitgevers van IDC toegevoegd aan de vier voor primaire bronnen meest relevante uitgeefgroepen van Brill. Hierdoor kan Brill een unieke bijdrage aan de vorming van grote en vooral digitale wetenschappelijke onderzoekscollecties leveren waarin het voorkomen van tekst, beeld en commentaar toegevoegde waarde biedt. Via IDC-contacten werden uitgeefcontracten voor het oudste kunsthistorische tijdschrift *Oud Holland* en voor een online *World Christian Database* gesloten. Op het terrein van de boekgeschiedenis werd parallel aan de primaire bronnen een reeks van boekenseries gelanceerd die Brill's reputatie op dit gebied hebben bevestigd.

Op pagina 5 van dit jaarverslag wordt in een apart hoofdstuk nader ingegaan op bovenstaande imprints van Brill.

Groei door een multimediaal aanbod

Het is Brill's beleid om in nauw gedefinieerde marktnissen een gevarieerd fonds te verzorgen van boeken, tijdschriften en naslagwerken. Deze publicaties wor-

den in beginsel zowel in gedrukte als in elektronische vorm aangeboden. Waar dit mogelijk is moeten de digitale producten gaandeweg verrijkt worden met hyperlinks en verwijzingen naar andere publicaties en bronnen. De opname van IDC-materiaal in gebiedscollecties kan deze praktijk een goede impuls geven. De strategie om marktaandeel in de traditionele disciplines van Brill te vergroten heeft vooral gestalte gekregen door de lancering van boekenseries en de ontwikkeling van naslagwerken. Hierbij moet gedacht worden aan meerdelige encyclopedieën en handboeken, woordenboeken, concordanties, registers en indices. In de meeste uitgeefnissen is Brill gedurende de laatste vijf jaar dergelijke grote projecten gestart, soms uitgaande van door collega uitgevers al eerder gepubliceerde edities in een andere taal. De interne organisatie moest hieraan worden aangepast; projectmanagement en coördinatie van vertalers, het opslaan van verschillende versies van artikelen en lemmata in databanken, het verkrijgen van de multimediale rechten en de ontwikkeling van toegesneden marketing en financiële signalering zijn nodig om succesvol grote werken te kunnen uitgeven. Het evalueren van een dergelijke strategie is pas goed mogelijk na verloop van tijd; een aantal van de gestarte encyclopedieën verschijnt verspreid over een periode van vijf tot tien jaar. Elk kwartaal wordt de voortgang systematisch geëvalueerd en van tijd tot tijd worden de initiële uitgeefplannen volledig geijkt en de verkoopverwachtingen geactualiseerd. Er is een standaard werkprocedure voor het lanceren en doorontwikkelen van online versies van de grote naslagwerken, en het in beginsel continue maken van naslagwerken. Hiermee wordt bedoeld dat referentiewerken bij voorkeur een open einde moeten hebben en dus voortdurend geactualiseerd en uitgebreid moeten kunnen worden. Dit vraagt uiteraard wel nauw en goed overleg met redacties, alsmede erkenning en afbakening van individuele verantwoordelijkheden voor de wetenschappelijke

inhoud. In 2008 werd de praktijk van grote naslagwerken uitgebreid met een standaardaanpak voor bibliografieën.

De verkoopresultaten van deze grote werken waren ook in 2008 weer bemoedigend; het aantal vervolgoorders op de gedrukte edities bleef gestaag groeien, maar vooral de online abonnementen en eenmalige afgekochte licenties groeiden voorspoedig.

Het bedrijf heeft ervaren dat een strak management van de investeringen nodig is om de verhouding tussen geïnvesteerd vermogen en omzet te bewaken.

Bovendien is bijzondere aandacht nodig voor het handhaven van de kwaliteit van vertalingen, de consistentie waarmee trefwoorden worden gehanteerd, en het tijdig aanleggen van voorzieningen voor indices.

Er is een procedure handboek met een aantal bewezen best practices, een centrale redactie waarin kennis en kunde worden gedeeld en er is een klein aantal redactiesecretarissen in eigen, soms tijdelijke dienst. De verkoopstrategie vereist vroege marketing en een eenduidige aanpak van prijs- en licentiebeleid. Met deze aanpak versterkt Brill in nieuwe en bestaande wetenschapsgebieden zijn positie en reputatie als uitgever van grote werken. Rond deze vlaggenscheppen kunnen boekenseries en andere abonnementsgebonden diensten en producten zoals tijdschriften worden ontwikkeld. Het succes van de portfolio van grote werken straalt af naar de uitgeverij als geheel, en biedt een uitstekende basis om grotere onderzoekscollecties online aan te bieden. Door de relatief grote investeringen en het lange termijn karakter van deze uitgaven zijn er niet zoveel concurrenten die het geduld, de expertise en de durf hebben dit soort grote projecten aan te vatten.

Groei van de resultaten

De afgelopen jaren is het streven gericht geweest op een verbetering van de kwaliteit van de winst waarbij terugkerende omzet een belangrijke factor voor succes is. Zo is er met name aandacht voor de groei van de tijdschriftenportefeuille. Naast een gunstige marge

dragen tijdschriftabonnees door hun vooruitbetalingen bij aan de financiering van de onderneming.

Maar tijdschriften bieden ook een goede voedingsbodem voor de ontwikkeling van andere belangrijke producten en vragen door hun continuïteit een in verhouding met boeken beperkte marketinginspanning.

De aankoop van VSP met een relatief groot aantal tijdschriften was bij het realiseren van dit beleid een belangrijke stap. Het kopen van tijdschriften levert sneller resultaat op dan deze zelf te ontwikkelen,

omdat met de lancering van een tijdschrift al snel vijf of meer jaren is gemoeid voordat de investering gaat renderen. Daarom zijn gedurende een aantal jaren nauwelijks nieuwe tijdschriften door Brill zelf gestart.

In 2004 is weer begonnen stelselmatig kansen voor nieuwe titels op te speuren. Sindsdien wordt er van de uitgevers de lancering van in totaal tenminste vijf

titels per jaar verwacht. Het starten van nieuwe tijdschriften is voor Brill kansrijker geworden doordat een sterke standaardisatie is toegepast die de kosten laag houdt.

Door in alle stappen van het uitgeefproces gericht digitale middelen toe te passen kan de kostprijs van startende titels beperkt worden. De verkoop wordt bevorderd door samenhangende digitale collecties te verkopen aan consortia van bibliotheken.

Naast het beginnen van nieuwe tijdschrifttitels is er gerichte aandacht voor het verhogen van de kwaliteit,

het op tijd uitbrengen van afleveringen en het zo mogelijk uitbreiden van bestaande tijdschriften.

In 2007 is besloten om voor alle tijdschriften een digitaal archief te vormen van alle tot op heden verschenen afleveringen. Met ingang van 2008 is dit archief vrij beschikbaar voor institutionele abonnees. Hiertoe werden de abonnementsprijzen eenmalig verhoogd.

Ook werd de mogelijkheid geboden aan bibliotheken of inkoopcombinaties van bibliotheken het archief eenmalig aan te schaffen, waardoor zij eigenaar worden van al het materiaal dat ooit in het tijdschrift is verschenen tot op het moment van aanschaf. Zowel de abonnementsverlengingen als de verkoop van het

complete archief geven aan dat deze investering een succes is gebleken en zich binnen 1 jaar kon terugverdienen.

Hoewel het starten van tijdschriften ondanks de kostenbeperkende maatregelen toch een zaak van lange adem is, blijft de onderneming op deze strategische koers sturen. Tijdschriften dragen door hun abonnementsgelden bij aan de financiering van de activiteiten en hebben als activa een potentieel grote waarde.

Hierbij zij opgemerkt dat de op de balans zichtbaar gemaakte waarde van zelf ontwikkelde titels nihil is; als actief zijn alleen de overgenomen titels gewaardeerd.

Tussen 2004 en 2008 is het aantal tijdschrifttitels in portefeuille met ruim een derde gestegen tot omstreeks 125. Ook de komende jaren zal dit aantal door aankoop en stichting blijven groeien.

De leiding van Brill heeft vanaf de jaren tachtig van de vorige eeuw consequent gewerkt aan een verdere concentratie op de kernactiviteiten als internationaal uitgever. Nadat het antiquariaat vervreemd was en de druk- en zetactiviteiten waren gestaakt, is intern verder gewerkt aan de professionalisering van de ondersteunende operationele afdelingen. Strategische controle over uitbesteding is belangrijker geacht dan werkzaamheden in eigen beheer. In 2004 zijn het magazijn, de orderverwerking en de distributie afge-stoten en volledig uitbesteed aan derden. Begin 2005 werd een gehuurd kantoorgebouw betrokken dat geheel op de nieuwe bedrijfssituatie is ontworpen. In de loop van 2006 werd de productie- en expeditieafdeling van IDC overgedragen aan Microformat in Lisse, een in microfilm en -fiche gespecialiseerd bedrijf. Het technisch beheer van de databanken van IDC en Brill is uitbesteed.

In 2008 is na een uitgebreide verkenning van alternatieve aanbieders besloten het distributiecontract met Turpin in Engeland te verlengen tot en met 2011. De condities werden aanmerkelijk verbeterd en het service level agreement aangescherpt. De bewaking van

de afgesproken dienstverlening is in handen van een deskundige derde gelegd die hierover periodiek en gedetailleerd rapporteert.

Voor de verzending van boeken en tijdschriften is 2008 een kostbaar jaar gebleken. Met name door de stijging van brandstofprijzen werden toeslagen toegepast die dikwijls de oorspronkelijke tarieven ruim overschreden. Sinds korte tijd zijn deze toeslagen weer verminderd of zelfs verdwenen.

Brill is in technologisch oogpunt goed met zijn tijd meegegaan en heeft daar niet overmatig veel geld in geïnvesteerd. Dit is bereikt door nauwgezet de ontwikkelingen in de markt te volgen en in overleg met collega-uitgeverijen en leveranciers voor gestandaardiseerde oplossingen te kiezen. In 2006 is een analyse gemaakt van alle wensen op het terrein van automatisering. Door de introductie van een nieuwe website per medio 2006 en bij de invoering van een nieuw financieel systeem is duidelijk geworden dat Brill nu weer toe is aan vernieuwing van het centrale product-informatiesysteem. Gevoegd bij de wens een simpel dashboard systeem te ontwikkelen voor de uitgeefdiscipline en de marketing afdeling betere instrumenten aan te reiken, heeft deze constatering geleid tot het opstellen van een integraal IT-plan in 2007.

Vervolgens is een voorlopige selectie gemaakt van een klein aantal modulair opgezette uitgeverijpakketten die zich in de praktijk hebben bewezen en die gebruik maken van in de branche gangbare standaarden. Daarbij is ook nagegaan of Brill's eigen praktijk al voldoende standaardmatig is ingericht om in een pakketoplossing te kunnen passen. In 2008 is op basis van deze inventarisatie besloten met Klopotek in zee te gaan; per medio 2009 zal de eerste fase in gebruik worden genomen waarbij de primaire uitgeefprocessen worden ondersteund. Daarna zal in de tweede fase aan de invoering van een marketing module worden gewerkt. De historische data die naar het nieuwe systeem geconverteerd zullen worden zullen Brill in staat stellen dieper en gericht te analyseren welke

wijzigingen zich voordoen op het terrein van verkooppatronen. In 2008 was daaraan grote behoefte toen onverwacht de verkoop van boeken uit de voorraad in een aantal markten een daling liet zien. Ook is het de bedoeling met het systeem een lang gekoesterde wens in vervulling te laten gaan om de voorraadwaardering semi-automatisch op empirische en statistisch juiste wijze aan de voortschrijdende verkooppatronen te koppelen.

Groei als klein beursfonds

Uiteraard zijn tijdens de hoogconjunctuur en nu opnieuw in de opgetreden recessie vragen gerezen over het voortbestaan van Brill als publieke onderneming. Een aantal kleinere ondernemingen heeft de beurs verlaten uit kostentechnische of beheersmatige overwegingen. Private financiering was tot voor kort ruimschoots voorhanden en ook het management van Brill is met enige regelmaat benaderd met de vraag of een vertrek van de beurs niet aantrekkelijk zou zijn. Vooralsnog heeft Brill gekozen voor het vasthouden aan zijn beursnotering, omdat een gespreide eigendomsstructuur op zichzelf goed past bij de oriëntatie op stakeholders. In de wetenschappelijke markt die Brill bedient staat de uitgeverij een lange termijn koers voor, die continuïteit en objectieve kwaliteit koppelt aan bestendige groei en een gezond rendement. Certificaathouders van Brill genieten door de notering een zekere liquiditeit die met name voor kleinere certificaathouders belangrijk is; grotere transacties vinden immers al dikwijls buiten de beurs om plaats. In 2008 is besloten SNS Securities als liquidity provider in de arm te nemen. Per 19 december 2008 wordt Brill doorlopend genoteerd en niet langer als veilingfonds slechts twee keer per dag. Een liquidity provider neemt posities in en zorgt zo voor voortdurende vraag en aanbod. Daardoor worden in de regel te forse koersschommelingen gedempt. Brill was op dat gebied ongerust geworden door het verslechterende beursklimaat en de dunner geworden handel, waarbij extreem lage biedkoersen succes konden heb-

ben bij bestens laatkoersen. Grote koersuitslagen naar beneden leveren een eigen ongewenste dynamiek die geheel los kan staan van de werkelijke gang van zaken binnen de onderneming. Door de genomen maatregel hoopt Brill meer rust in de koersvorming te kunnen brengen. Een andere dienst die met de komst van de liquidity provider beschikbaar is gekomen bestaat uit deelname aan meer roadshows en andere ontmoetingen met potentiële beleggers, en uit de opstelling van een onafhankelijk analistenrapport.

Door de groei van de ingehouden winst en de keuze voor stockdividend is er al jarenlang een gestage groei van het eigen vermogen. De koersontwikkeling van het aandeel is gunstig geweest en er was onafgebroken sprake van een aantrekkelijk totaalrendement. Nadat in 2001 en 2002 overtollige liquiditeit is uitgekeerd aan aandeelhouders in de vorm van extra constant dividend, is met ingang van het boekjaar 2004 de pay out ratio verhoogd naar 50%. Hierdoor en door de voorkeur van de meerderheid van de certificaathouders voor stockdividend moest het maatschappelijk kapitaal worden uitgebreid. Door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders is in 2008 daartoe besloten. Over 2007 werd een dividend uitgekeerd van EUR 0,81, voor de helft in contanten en voor de andere helft als keuzedividend. Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders in mei 2009 zal een aantal criteria worden voorgelegd die in samenhang het dividendbeleid voor de nabije toekomst bepalen. Vooruitlopend hierop en gezien de geringe winst over 2008 en de onzekerheid over de ontwikkeling van de resultaten voor de directe toekomst, is besloten aan de aandeelhouders voor te stellen het dividend over 2008 te passeren.

2008; eigenlijk een jaar van voornamelijk goed nieuws

Nadat in 2006 IDC, Gieben, Hotei en Transnational waren overgenomen stond 2007 vooral in het licht van de noodzakelijke integratie van deze activiteiten. In

2008 hebben deze inspanningen geleid tot een reeks van grote projecten. Zo is Brill van start gegaan met een nieuwe eenheid Languages & Linguistics op basis van een solide business plan en een catalogus samengesteld uit bestaande uitgaven. Deze boeken en tijdschriften zijn tot op heden verschenen in andere uitgeefeenheden als logisch in de verschillende disciplines passende projecten. De catalogus laat zien dat Brill een heel behoorlijk programma op gebied van de taalkunde kan aanbieden en dat Brill's specialisatie duidelijk in de sfeer van de philologie, morfologie en historische linguïstiek gezien moet worden. Belangrijkste velden zijn de Indo-Europese, Afro-Aziatische en Oost-Aziatische taalgebieden. Het grote aantal dode en bedreigde talen zal volop niche mogelijkheden blijven bieden. In dat kader is van belang dat Brill in 2008 de uitgave van het gerenommeerde jaarboek en de databank *Linguistic Bibliography* heeft overgenomen en een tijdschrift in de chemie heeft geruild tegen een tijdschrift op het gebied van Indo-Iraanse culturen en talen. Er zijn kansen nog andere tijdschrifttitels te acquireren. Bij het wereldcongres van de International Federation of Library Associations kon Brill zich in de zomer van 2008 in een key note speech al presenteren als uitgever op het terrein van kleine en bedreigde talen. De UNESCO besteedt de laatste tijd bijzondere aandacht aan inheemse talen en culturen en Brill's activiteiten sluiten daar goed bij aan.

Het afgelopen jaar is ook gestart met een nieuw programma Slavic & Eurasian Studies. Ook hier is begonnen met een catalogus van bestaand werk, waarbij de collecties van IDC een centrale rol spelen. Vervolgens zijn marktstudies ondernomen waardoor een aantal aantrekkelijke titels werd gelokaliseerd waarvan een viertal tijdschriften daadwerkelijk kon worden overgenomen.

Voor Art & Archaeology werd dezelfde weg gevolgd maar is besloten vooralsnog geen prioriteit te geven aan de grootschaliger mogelijkheden die zich ook hier voor Brill aandienen. Wel is al het oudste nog lopende kunsthistorische tijdschrift *Oud-Holland* met een langjarig contract per 2008 aan Brill verbonden. Hoewel nog geen besluit is genomen Philosophy als apart fonds te onderscheiden, was 2008 belangrijk voor de mogelijkheden voor het programma. De *Opera Omnia* uitgave van Erasmus, verzorgd door het Huygens Instituut van de KNAW werd met ingang van 2009 aan Brill gegund en een grote databank bevattende de Aristoteles bibliografie kon worden verworven. Zij zijn toonaangevende publicaties in het veld.

Met het onderzoek naar nieuwe uitgeefeenheden komt ook vast te staan aan welke infrastructurele eisen voldaan moet worden. De verdere focus op bijzondere en kleine talen en de wens multimediaal aanbod te kunnen leveren maakt het noodzakelijk van standaards zoals Unicode gebruik te maken. Maar niet alleen de computerinstructies moeten eenduidig zijn, ook de grafische representatie van tekens moet eenduidig en efficiënt tot stand komen. Omdat geen enkel letterfont Brill's behoefte aan duizenden lettertekens dekt, is na uitvoerig onderzoek opdracht gegeven een font te ontwikkelen op basis van Unicode. Hiermee kan al op korte termijn kostenbesparend gecommuniceerd en geproduceerd worden. Op de website van het bedrijf en in de brochure *Brill in 2008* wordt uitgebreid stilgestaan bij de "Brill" die op dit moment door John Hudson wordt ontwikkeld. Voor het gebied van talen en linguïstiek en de ontwikkeling van uitgaven op het gebied van de Visual Arts, zowel de Klassieke, Westerse als ook Islamitische en Oost-Aziatische kunst, ligt het voor de hand de online uitgeefmogelijkheden in audiovisuele zin uit te breiden. Tot op heden bestaan de meeste wetenschappelijke publicaties alleen uit tekst. Met de toevoeging van beeld en geluid ontstaan uiterst interessante ont-

wikkelingen waarbij de faciliteiten van het Internet ten volle benut kunnen worden. Het is daarbij strikt beleid niet te ver voorop te lopen en bij voorkeur alleen in de praktijk succesvol gebleken technologieën te gebruiken.

Nadat in 2007 veel tijd en aandacht is besteed aan het op orde brengen van het bedrijfsarchief kon op basis daarvan het fraai geïllustreerde jubileumboek "*Brill 325 uitgeven voor de wetenschap*" verschijnen. Vrijwel het gehele archief is in handen gegeven van de bibliotheek voor het boekenvak die door de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam wordt beheerd. Via de website www.brill.nl/325 is het publiek uitgenodigd aanvullingen te melden op de titellijst van ooit verschenen werken bij Luchtmans en later Brill. Deze bevat nu al ca twintigduizend titels. Een groot deel van hetgeen na 1850 is verschenen is intussen door Google geïndexeerd.

De viering van het 325-jarig bestaan van de onderneming heeft de nodige publiciteit opgeleverd. In de eerste plaats artikelen en recensies met betrekking tot het jubileumboek dat aan belangrijke relaties en contacten wordt uitgereikt. Bovendien is Brill in de schijnwerpers gekomen als hoofdsponsor van een succesvolle tentoonstelling in Stedelijk Museum De Lakenhal in Leiden, waar in het voorjaar de tentoonstelling "Leiden, stad van boeken" stond. Deze tentoonstelling gaf een beeld van 750 jaar boekcultuur en het was interessant te zien op hoeveel momenten Brill een belangrijke rol heeft gespeeld in die lange geschiedenis. Hoogtepunt was wel de viering van de verjaardag in de Hooglandse kerk op 23 mei 2008. Voordat de burgemeester drs. H. Lenferink het eerste exemplaar van het jubileumboek in ontvangst nam, werden de aanwezigen toegesproken door Dr. S. Noorda, president van de Vereniging van Samenwerkende Nederlandse Universiteiten. In een briljant betoog wees hij op het belang van onafhankelijke kwaliteitsuitgevers voor de wetenschap en sprak hij zijn vertrouwen uit in

de goede toekomst van het wetenschappelijke boek. Voor de geesteswetenschappen blijft in zijn mening het boek - in welke gedaante ook - vooralsnog de belangrijkste drager van kennis.

Tijdens de Frankfurt Bookfair in oktober vond een receptie plaats voor Brill's belangrijkste handelspartners. Tijdens deze goed bezochte bijeenkomst werd de Engelstalige editie van het jubileumboek gepresenteerd.

Op 3 oktober 2008 is een aanvang gemaakt met een eenmalige jaarkalender op de website van Brill. Elke dag wordt de kalender aangevuld middels een kort artikel van ca een pagina. De bijdragen plaatsen Brill in de context van de relevante wereldgeschiedenis, meer in het bijzonder de intellectuele geschiedenis. Zij zijn in de Engelse taal geschreven door Dr. Willem Dijkhuis, bekend van krant en radio door zijn rubriek "Geen heden zonder verleden". Met de heer Dijkhuis is afgesproken dat Brill de vrije beschikking heeft over deze bijdragen en ze in boekvorm, als los vignet of als beginpunt voor een interactie met de lezer op het Internet kan gebruiken. De rubriek draagt bij aan de verlevendiging van de website die gaandeweg een belangrijk communicatiekanaal is geworden voor Brill.

2008; een gemengd beeld

De omzetontwikkeling in 2008 heeft teleurgesteld en voor enkele minder aangename verrassingen gezorgd. Aan de positieve zijde moet de groei van de omzet bij de tijdschriften worden genoemd. Door een gestage groei van folio omzet, maar vooral de snellere groei van elektronische edities en licenties werd een groei van in totaal tien procent behaald. Ook de elektronische omzet bij de boeken, naslagwerken en online collecties was goed. In totaal vormde de elektronische omzet ruim 16% van de totale omzet.

Problemen waren er echter bij gedrukte boeken en primaire bronnen op microfiche en film. Deze problemen kwamen voor een groot deel onverwacht en

deden de groei aan de positieve kant teniet. In lokale valuta was nog sprake van een lichte groei van de totale omzet, maar het aantal verkochte eenheden daalde. Voor de meeste uitgeefkernen stonden de verkopen van vooral ouder materiaal onder druk. Dit was het geval in de meeste Aziatische landen en in de VS. Europa gaf een stabiel beeld. Daarbij komt dat vooral in de eerste helft van het jaar het percentage handelsretouren op boeken in de VS snel opliep. Deze retouren hadden vooral invloed op de verkoopcijfers van recente jaarlagen. Het is nog moeilijk te analyseren wat precies de achterliggende oorzaken hiervan zijn; bibliotheken beginnen – soms door ruimtegebrek – nu echt een voorkeur te ontwikkelen voor het elektronisch product. Tussenhandels sturen op verlaging van voorraden en schulden, en retourneren sneller dan voorheen hun onverkochte voorraad. Door de verzwakking van de dollar waren prijzen de laatste tijd sneller gestegen dan de koopkracht van de bibliotheken in de VS. In Azië viel de omzet vooral tegen in Zuid-Korea dat juist het jaar daarvoor een fraaie groei had getoond. De WON verloor een flink deel van zijn waarde en dat gold ook voor het Britse pond. Niet alle uitgeefeenheden hadden in gelijke mate onder de tegenvallende boekenomzet te lijden. Azië studies had weinig last van tegenvallende omzet op oudere boeken, terwijl internationaal recht en religie een grotere veer moesten laten. Uiteraard is onze verkoopstaf actief op zoek naar antwoorden op alle vragen. Er zijn library advisory committees gevormd en wij trachten vergelijkingen met collega-uitgeverijen te maken. Dat laatste is lastig omdat er geen openbare cijfers voorhanden zijn. Onze conclusie is dat er niet één oorzaak van de tegenvallers is aan te wijzen. Brill is bezorgd over de omzetonwikkeling op korte termijn maar is niet somber over de fundamentele vooruitzichten. De markt staat op dit moment onder druk door valutaire oorzaken en ondervindt kortingen op begrotingen; handelspartners letten scherper op kapitaalsbeslag en veranderen daardoor hun koopgedrag, en er is een versnelde technologische

verandering naar nieuwe media gaande. Brill is goed gepositioneerd om in deze wereld te opereren, maar zal stevig moeten aanpoten om voor al het oudere materiaal media neutraal te kunnen opereren.

Daarnaast zal het kostenbeheer verscherpt moeten worden, waarbij zoveel als mogelijk gebruik moet worden gemaakt van natuurlijke hedging van valuta, het variabel maken van kosten en het beperken van overhead. Op zichzelf zijn dat geen nieuwe inzichten, maar de tucht van de markt heeft nu wel duidelijk gemaakt dat er minder voorspelbaarheid zal zijn in het koopgedrag van de afnemers en in het tempo waarin zich technologische en gedragsmatige veranderingen voltrekken.

Hoewel pas van belang voor de omzet van 2009, kan al wel gemeld worden dat de abonnementenverlengingen voor tijdschriften en databases aan het eind van het jaar 2008 een rustig beeld gaven van voortgaande groei.

Zeker in het perspectief van de huidige marktomstandigheden is het in de ogen van Directie en Raad van Commissarissen een opluchting dat alle betrokken partijen erin zijn geslaagd het ondernemingspensioenfonds in december 2008 onder te brengen bij een verzekeraar. De besluitvorming vond plaats in een periode waarin de beurzen scherp daalden en de rente historisch lage niveaus bereikte. Dankzij de unanieme medewerking van pensioenfondsbestuur, medewerkers, deelnemersraad en deelnemers, ondernemingsraad, DNB, accountant, actuaaris en adviseurs is onder hoge tijdsdruk een geweldige prestatie geleverd.

De kosten van deze operatie waren zeer aanzienlijk, maar de gevoeligheid voor schommelingen in beleggingsresultaten en kapitaalmarkt rentes is voor Brill aan de zijde van de pensioenen hierdoor vrijwel geheel verdwenen. Daardoor is de kans dat de pensioentoezeggingen nog veel extra middelen van Brill of de medewerkers zouden gaan vergen eveneens verdwenen. Ook het tijdsbeslag dat het beheer van de regeling was gaan vergen is nu grotendeels opgeheven. Na exact 70 jaar van goede diensten is een einde

gekomen aan het eigen beheer van de pensioenen; in 2009 zal de in 1938 opgerichte Stichting Pensioenfonds Peltenburg formeel worden opgeheven.

Productontwikkeling

Het streven de lancering van nieuwe boektitels beter over het jaar te spreiden, heeft opnieuw nauwelijks enige verbetering van het hardnekkige seizoenspatroon van de academische boekenuitgever te zien gegeven. Opnieuw was de productie in het vierde kwartaal naar verhouding het grootst. Dit geldt met name voor monografieën en primaire bronnen, omdat de geplande spreiding van tijdschriften en afleveringen van grote referentiewerken wel gehaald werd.

Hier is de afhankelijkheid van het inleveren van manuscripten en laatste proeven altijd minder groot. Het aantal nieuw verschenen boektitels was vrijwel gelijk aan het aantal in het voorgaande jaar.

Standaardisatie en goedkopere productiemethodes moeten bijdragen aan een beheerst prijsbeleid voor boeken en tijdschriften en margeverbetering.

Zo begon de verlaging van het gramsgewicht van het door Brill gebruikte papier en andere kostenbeheersende maatregelen in 2008 merkbaar bij te dragen.

In 2008 zijn twee externe partijen begonnen om vanuit het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Staten, dichtbij Brill's uitbestede magazijnen, printing on demand diensten voor uitverkochte boeken te verlenen. Onderzocht wordt of het aantrekkelijk is een groot aantal tijdschriften en monografieën alleen nog via deze productiemethode uit te leveren en zodoende voorraden te reduceren en op verzendkosten te besparen.

In 2008 waren er weer een aantal belangrijke boeklanceringen. In het fonds Islam kwam het eerste deel uit van de *Encyclopaedia Islamica*, verzorgd door The Institute of Ismaili Studies in London. Samen met de *Encyclopaedia of Islam* waarvan de tweede editie door een laatste index werd voltooid en de derde editie

goede voortgang maakt, wordt hierdoor een belangrijk corpus gevormd dat de leidende wetenschappelijke scholen herbergt.

Bij Asian Studies verscheen onder andere *Brill's Encyclopedia of China* onder redactie van Daniel Leese. Het nieuwe programma Language & Linguistics zag de succesvolle overname van de *Linguistic Bibliography* en de publicatie van het door Michael de Vaan verzorgde deel *Latin* uit de *Etymological Dictionaries of Indo-European languages*. Bij History zagen twee prachtige uitgaven op het terrein van boekwetenschappen het licht; Prof. Vervliet's *The Palaeotypography of the French Renaissance* en de omvangrijke cassette *Warfare in the Age of Printing* onder redactie van Louis Sloos. Zo'n opsomming doet uiteraard geen enkel recht aan de honderden andere belangrijke boeken die zijn verschenen. Dat excuus moet intussen ook gelden voor de vele elektronische uitgaven die worden gelanceerd en waarvan hier slechts worden genoemd *The Hague Academy Online* en *Brill's Journal Back Files*.

Personeel en Organisatie

De lijn van decentralisatie die in het verleden reeds werd ingezet binnen de Sales & Marketing organisatie is in 2008 verder uitgebreid binnen de organisatiedelen Publishing, en Finance & Operations. Dit heeft geleid tot het toevoegen van enkele middelmanagement functies op operationeel niveau.

Het bestaande directieoverleg werd vervangen door een klein en sturend management team. Dit bestaat uit de directeur en de eindverantwoordelijken voor uitgeven, verkoop en marketing en financiën en operaties. Het houdt zich vooral bezig met het uitzetten van de strategische organisatiedoelen en de coördinatie op hoofdlijnen tussen uitgeefactiviteiten, sales en marketing, operations, financiering, administratie, automatisering van werkprocessen, management informatie en personeelsbeleid.

Nadat de laatste jaren de autonome groei vooral door toedoen van grotere verkoopinspanningen – in het bijzonder in Noord-Amerika – tot stand is gebracht, wordt thans extra aandacht geschonken aan een centrale agenda van productontwikkeling waarbij verhoogde productiviteit, strakke planning, bevordering van recurring revenue, kortere time to market, multimediale uitgeefprogramma's en marge optimalisering voorop staan. Beoogd wordt samenhangende programma-ontwikkelingen te bevorderen tussen de verantwoordelijke uitgevers in de humanities.

Daarnaast is het ook van belang dat de programmatische samenhang tussen de humanities en de natuurwetenschap en de humanities en het internationaal recht wordt versterkt. Daarbij zijn inspanningen met betrekking tot E-publishing – in het verleden dikwijls in de vorm van taskforces georganiseerd – in helder geformuleerde lijnverantwoordelijkheden vastgelegd. Voordat begin 2009 begonnen is met de invoering van een nieuw centraal automatiseringssysteem, zijn alle afdelingen binnen financiën en operations onder een eenhoofdige leiding gebracht. Hierdoor wordt ook een meer resultaatgerichte en vlottere aanpak van logistieke en operationele verbeteringen bevorderd.

In 2008 is het aantal uitgevers met drie uitgebreid naar 25; alle drie werden vanuit interne geledingen benoemd.

In het aantal van 25 zijn zeven publishing managers inbegrepen. Zij geven als meewerkend voorman of –vrouw, direct leiding aan de binnen hun team opererende uitgevers en (in)direct aan de uitgeef-assistenten. Daarbij hebben de publishing managers een roulerende verantwoordelijkheid voor de samenwerking met een andere ondersteunende afdeling binnen de organisatie danwel voor een afdelingsoverschrijdend bedrijfsproces.

De personele sterkte in 2008 bedroeg gemiddeld 126,93 fte. Hiervan verrichtten structureel gemiddeld 16,35 fte werkzaamheden buiten Nederland; vanuit kantoor Boston of vanuit het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Zwitserland.

Het totale personeelsbestand op fulltime basis steeg met 2,8 fte van 124 fte per ultimo 2007 naar 126,8 fte per ultimo 2008.

Fte's ultimo 2008:

Uitgeefactiviteiten	46,27 fte	36,49%
Operations*)	46,00 fte	36,28%
Sales & Marketing	21,25 fte	16,76%
Overige**)	13,28 fte	10,47%

Fte's ultimo 2007:

Uitgeefactiviteiten	46,16 fte	37,24%
Operations*)	41,83 fte	33,75%
Sales & Marketing	20,61 fte	16,63%
Overige**)	15,33 fte	12,37%

*) Afdelingen voor bureauredactie van boeken, tijdschriften en naslagwerken, bibliografische ondersteuning, elektronische uitgeeftechnologie, voorraadbeheer, productiebegeleiding en automatisering.

***) General Management en de afdelingen Financiën & Administratie, Legal en Human Resources.

De verhouding tussen mannen en vrouwen wijzigde licht: het bestanddeel vrouwen steeg van 59% naar 62%.

Het bestanddeel parttime medewerkers steeg van 29% naar 35%.

Het ziekteverzuim stabiliseerde na een stijging in het vorige verslagjaar en kwam wederom uit op 3,2%. (2007: 3,2%, 2006: 1,85%, 2005: 2,8%, 2004: 3,7% en 2003: 3,2%).

In 2008 is veel aandacht besteed aan ziekteverzuim. Er was sprake van een hoger aantal langdurige ziektegevallen. In 2009 zal opnieuw gewerkt worden aan het terugdringen van het ziekteverzuim.

De leeftijdsopbouw wijzigde ten opzichte van 2007 en was als volgt:

20 – 29 jaar	14,0%	(2007: 12,0%)
30 – 39 jaar	33,1%	(2007: 30,8%)
40 – 49 jaar	27,2%	(2007: 30,0%)
50 – 59 jaar	22,1%	(2007: 22,2%)
60 – 70 jaar	3,7%	(2007: 5,0%)

De gemiddelde leeftijd bedroeg ultimo 2008 42 jaar, evenals in het vorige verslagjaar.

Het totale verloop bedroeg in 2008 10,94% en was daarmee hoger dan het percentage van het voorgaande jaar (8%).

Er zijn in het verslagjaar geen werkzaamheden uitbesteed als gevolg waarvan structurele arbeidsplaatsen zijn vervallen.

Het beleid voorrang te verlenen aan interne kandidaten is wederom succesvol geweest en heeft zeker bijgedragen aan medewerkerbehoud.

Een aantal vacatures werd in het verslagjaar langere tijd opgevangen door de inzet van gekwalificeerd tijdelijk personeel.

Vacatures binnen de uitgeefdiscipline en de bureau-redactie konden nog in belangrijke mate, tegen relatief lage kosten, door eigen werving- en selectie inspanningen worden ingevuld met gekwalificeerde medewerkers.

Voor overige vacatures moesten beduidend meer wervingsinspanningen worden geleverd en in een aantal gevallen moest worden samengewerkt met gespecialiseerde werving- en selectiebureaus.

In het verslagjaar is gekozen om – meer dan in voorgaande jaren – nieuwe werknemers voor bepaalde tijd aan te stellen teneinde de flexibiliteit in het personeelsbestand te vergroten.

Pensioenregeling

Zoals eerder geschreven is de uitvoering van de pensioenregeling ultimo 2008 bij een verzekeringsmaatschappij ondergebracht. Na een uitvoerige selectieprocedure is de keus gevallen op de pensioenverzekeraar Interpolis Solidair Pensioen (onderdeel van Achmea).

De Vergadering van Deelnemers van de Stichting Peltenburg heeft op 12 december 2008 met algemene stemmen het voorstel tot opheffing van de Stichting Pensioenfonds Peltenburg goedgekeurd, daarmee de weg vrij makend voor overdracht van alle opgebouwde pensioenaanspraken en pensioenrechten. De lopende zaken zullen bij het Pensioenfonds Peltenburg worden afgewikkeld waarna het naar verwachting in de loop van 2009 zal worden geliquideerd.

Ondernemingsraad

In 2007 is de overlegvergadering tussen de Ondernemingsraad en de Directie van Brill van een tweemaandelijks naar een maandelijks frequentie gegaan. In 2008 is deze frequentie van maandelijks overleg voortgezet. Mede door de open communicatie is er een goede verstandhouding tussen Directie en Ondernemingsraad.

Advies- en instemmingsaanvragen zijn ingediend voor onder andere: de reorganisatie van de afdeling Publishing, de samenvoeging en reorganisatie van de afdelingen Finance & Operations, de outsourcing van

een deel van de ICT-activiteiten, de ontwikkeling van een eigen lettertype. Daarnaast de overgang van de uitvoering van de pensioenregeling van het bedrijfs-pensioenfonds naar de nieuwe externe uitvoerder en de vervanging van het huidige centrale automatiseringssysteem door een softwarepakket van de firma Klopotek. In al deze gevallen zal de Ondernemingsraad de voortgang van de in overleg met de Directie gemaakte afspraken met aandacht volgen; ook is voor de afgeronde reorganisaties een evaluatietraject overeengekomen. Verder heeft de Ondernemingsraad in het verslagjaar twee keer een ontmoeting met de Raad van Commissarissen gehad. Beide ontmoetingen zijn door de beide partijen als nuttig en constructief ervaren.

Corporate governance

Brill handhaaft het beleid de aanbevelingen en sindsdien ontstane wettelijke vereisten naar inhoud en geest toe te passen. Hiertoe zijn waar nodig statuten gewijzigd, is een strikte functiescheiding ingevoerd en heeft raadpleging van certificaathouders door het bestuur van Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill plaatsgevonden. De besluitvorming op dit terrein door de Tweede Kamer in 2006 heeft Brill gesteund in zijn opvatting dat vastgehouden moet worden aan de mogelijkheid certificering als tijdelijk beschermingsinstrument te hanteren.

Vooruitzichten

Brill staat een bestendig groeibeleid voor waarbij de basis wordt gelegd door eigen productontwikkeling, strikte handhaving van kwaliteitsnormen en gerichte verkoopinspanning. De uitgeverij heeft vanaf het jaarverslag 2004 zijn verwachtingen drie jaar vooruit gepubliceerd en die sindsdien steeds met een jaar verlengd. Het ritme van groei werd gesteld op 6% respectievelijk 10% autonome groei van omzet en resultaat. Gezien de uiterst onzekere economische vooruitzichten onthoudt de onderneming zich voorsnog van zulke cijfermatige uitspraken en een bepaalde planperiode. Er is vertrouwen in de mogelijkheden aantrekkelijke producten en diensten te blijven ontwikkelen en de onzekerheid ligt dan ook vooral in de vraag in hoeverre bibliotheken geraakt zullen worden in de huidige financiële en economische crisis. Op zichzelf is de branche niet zeer recessiegevoelig, maar verwacht moet worden dat de sterk oplopende overheidstekorten en teruggelopen rendementen van beleggingen bij particuliere universiteiten en fondsen een negatieve invloed op de koopkracht van Brill's afnemers zullen hebben. Daarnaast is de volatiliteit van de wisselkoersen een onzekere factor; in het afgelopen jaar verloor het pond sterling bijna een derde van zijn koopkracht en voor Brill heeft dit een directe invloed op ca 10% van zijn omzet. Ook sommige Aziatische valuta en de us-dollar zijn verzwakt en hebben Brill's producten relatief duur gemaakt; dit laatste raakt ruim de helft van Brill's omzet. Omdat op het moment van schrijven van dit verslag nog altijd een uiterst onduidelijk beeld bestaat van de wereldeconomie en van de financiële situatie van de belangrijkste exportmarkten voor Brill wil de Directie nu ook afzien van het uitspreken van een verwachting voor 2009.

Zoals al bij eerdere gelegenheden uiteengezet, wordt vastgehouden aan een solvabiliteitsratio van 50% als norm, waarbij tijdelijke schommelingen aanvaardbaar zijn. Mede door het aanmerkelijke kapitaalsbeslag dat autonome groei vraagt en dan met name de ontwik-

keling van grotere werken en handboeken, blijft terugdringen van het geïnvesteerd vermogen in onderhanden werk en voorraden als percentage van de netto omzet van groot belang. In 2008 is Brill er niet in geslaagd verbetering op dit vlak te realiseren. Verbetering van de operationele kasstroom blijft een prioriteit en met name de beheersing van de ontwikkeling van grote naslagwerken speelt hierbij een grote rol. In zijn algemeenheid ligt de nadruk van het uitgeef- en verkoopbeleid op de ontwikkeling van terugkerende omzetstromen.

Dividend

Tijdens de AvA van mei 2008 werd aangekondigd dat een voorstel voor een nieuw dividendbeleid aan de AvA van 2009 zal worden voorgelegd. Gelet op de grote hiervoor beschreven onzekerheden wordt een flexibel beleid voorgesteld dat ook in zijn toepassing ruimte voor variatie en beoordeling van de situatie mogelijk maakt. Vooruitlopend op de bespreking van het voorgestelde beleid en gezien de huidige onzekerheden met betrekking tot de korte termijn, stellen de Raad van Commissarissen en Directie voor over 2008 geen dividend uit te keren.

Responsibility Statement

De jaarrekening geeft een getrouw beeld van de activa, de passiva, de financiële positie en de winst of het verlies van Koninklijke Brill nv en de gezamenlijk in de consolidatie opgenomen ondernemingen; tevens geeft het jaarverslag een getrouw beeld omtrent de toestand op de balansdatum, de gang van zaken gedurende het boekjaar van Koninklijke Brill nv en van de met haar verbonden ondernemingen waarvan de gegevens in haar jaarrekening zijn opgenomen en de verwachte gang van zaken, waarbij, voor zover gewichtige belangen zich hiertegen niet verzetten, in het bijzonder aandacht wordt besteed aan de investeringen en de omstandigheden waarvan de ontwikkeling van de omzet en van de rentabiliteit afhankelijk is.

Drs. H.A. Pabbruwe
Directeur

Financieel verslag 2008

Omzetontwikkeling

De omzet daalde in 2008 met 0,7%. De daling van de omzet werd vooral veroorzaakt door een daling in de boekenomzet van 8% (2007: -3%). Deze daling is met name toe te schrijven aan de daling van de us-dollar en een groter dan gebruikelijk aantal handelsretouren in Noord Amerika. Verder was er sprake van een omzetzdaling in Azië, vooral als gevolg van valulaire ontwikkelingen zoals in Zuid-Korea.

De totale elektronische omzet dempte de daling van de omzet door een groei van 32% (2007: 55%) te laten zien. De elektronische omzet maakt nu 16% van de totale omzet uit (2007: 12%).

De overnames die werden gerealiseerd in de loop van 2007 en 2008 waren klein en hadden daarom slechts een marginaal effect op de omzet in dit boekjaar.

De totale tijdschriftenomzet nam in 2008 toe met 10%. De omzet uit de elektronische tijdschriften steeg met 44% (2007: 27%) als gevolg van een stijging in licentie-inkomen en een stijging van abonnementen op de elektronische versie van tijdschriften. Deze laatste categorie kent een 10% lagere opbrengst per abonnement dan die op de standaard geleverde combinatie van print plus elektronisch. Daar stond tegenover een stijging van alle prijzen in 2008, omdat abonnees voor het eerst toegang kregen tot de archieven van de tijdschriften waarop zij zich abonneren. Daartoe waren de prijzen gemiddeld met 3% verhoogd. Ook zijn enkele complete collecties van Brill's tijdschriftarchief verkocht in de vorm van eenmalige licenties.

Kostprijs van de omzet

De kostprijs van de omzet als percentage van de omzet liet een verbetering zien ten opzichte van 2007. Dit percentage daalde van 34% naar 33%. Een belangrijke oorzaak van de daling is de toename van de elektronische omzet. De technische kostprijs van elektronische producten ontwikkelt zich gunstiger ten opzichte van de kostprijs van traditionele papieren boeken en tijdschriften. De druk- en bindkosten worden bij elektronische producten vervangen door kosten voor databases, online platforms en hosting die een vast karakter hebben.

Overige baten

In 2008 is het tijdschrift *Advanced Powder Technology* verkocht en is Brill uit de joint-venture *RusArPublishers of Archival Resources* te Moskou gestapt. Dit leverde in totaal een boekwinst op van EUR 80 duizend.

Personele kosten

De personele kosten stegen in 2008 fors met 28%. Deze stijging wordt voornamelijk veroorzaakt door de extra pensioenlasten (EUR 1.648 duizend) die zijn genomen. Deze extra pensioenlasten worden veroorzaakt doordat de toegezegd-pensioenregeling in december 2008 is omgezet naar een toegezegde bijdrageregeling in het kader van de uitbesteding van de regeling aan een verzekeringsmaatschappij. De extra kosten van deze omzetting bestaan uit het afboeken van een achtergestelde lening aan het pensioenfonds en extra stortingen ten behoeve van indexatiemogelijkheden. Het overzetten van de toegezegd-pensioenregeling naar een toegezegde bijdrageregeling en de uitbesteding van de uitvoering van de regeling zal in de toekomst ervoor zorgdragen dat het resultaat van Brill minder afhankelijk wordt van ontwikkelingen op de kapitaalmarkt die Brill niet kan beïnvloeden. Dit zal naar verwachting de voorspelbaarheid van het resultaat ten goede komen.

Daarnaast is gebleken dat het onderhouden van een eigen pensioenfonds aanzienlijke kosten met zich meebrengt door de inzet van personeel en middelen. Deze kosten zullen door de uitbesteding aanmerkelijk verminderen.

De kosten voor salarissen en lonen stegen met 4,6%. Dit werd onder andere veroorzaakt door een verhoging van de CAO-lonen met 2,75% en een stijging van het gemiddeld aantal fte's doordat de organisatie in 2008 is versterkt om de ambitie voor de komende jaren te kunnen realiseren. Daarnaast waren er enkele eenmalige kosten die verband hielden met de samenvoeging van de afdelingen operations, financiën en administratie, IT en algemene zaken.

Overige operationele kosten

De overige operationele kosten stegen met 8% in 2008. Een groot deel van deze stijging werd veroorzaakt door diverse eenmalige kosten. Vooral op het gebied van IT, logistiek en de pensioenen moest in 2008 extern advies worden ingewonnen. De getroffen maatregelen zullen leiden tot een aanmerkelijke verbetering van de kostenstructuur van Brill. Hierbij moet onder andere worden gedacht aan lagere en beter voorspelbare lasten en beheerskosten inzake pensioenen en lagere logistieke kosten.

Daarnaast zijn er eenmalige kosten geweest in het kader van de viering van het 325-jarig bestaan van de onderneming.

Afschrijvingen, financieringskosten en -baten en belastingen

De afschrijvingslasten stegen in 2008 door een stijging van het investeringsniveau gedurende de laatste twee jaar. Verwacht wordt dat het investeringsniveau in 2009 hoger zal liggen vanwege productiviteitsverhogende investeringen in IT.

De financieringsopbrengsten waren in 2008 aanzienlijk lager. Dit komt vooral door een per saldo negatief resultaat op koersverschillen in 2008, terwijl in 2007

nog een substantieel positief resultaat kon worden geboekt. De financieringskosten waren hoger door het eerder genoemde negatieve koersresultaat.

De betaalde interest was in 2008 lager dan in 2007 ondanks een hogere uitstaande schuldpositie per balansdatum. De oorzaak van deze daling ligt voornamelijk in de daling van de korte rente op het rekening courant krediet.

De belastingdruk steeg in 2008 aanzienlijk. Deze stijging werd onder andere veroorzaakt door het lage resultaat en in het licht daarvan een relatief forse correctie op voorgaande jaren. Daarnaast is de belastingdruk van het deel van de winst belast in de Verenigde Staten hoog in vergelijking met de Nederlandse VPB.

Winst

Door de lagere kostprijs verbeterde de brutowinst als percentage van de omzet licht in 2008 tot 66,7% (2007: 66,3%). De bruto winst steeg in 2008 dan ook met 0,1% (2007: 1,7%). De totale bedrijfslasten stegen aanzienlijke door diverse eenmalige kosten waardoor de operationele marge (EDITDA / omzet) daalde naar 8% (2007: 17%). Door een stijging van de afschrijvingskosten en een ongunstige ontwikkeling van de financieringsopbrengst en -kosten, daalt de winst met 94,0%.

Als gevolg van stock dividend nam het aantal uitstaande aandelen toe met 1% (2007: 2,5%).

De winst per aandeel daalde met 94,1%.

Werkkapitaal en kasstroom

Het saldo van voorraden, handelsvorderingen en overige vorderingen alsmede handelsschulden en overige te betalen posten steeg in 2008 met EUR 607 duizend. De voorraad gereed product steeg als gevolg van hogere handelsretouren en als gevolg van de in 2007 aangepaste economische levensduur van content (van vijf naar zeven jaar). De handelsvorderingen daalden per balansdatum als gevolg van de lagere verkopen

van boeken en een actief debiteurenbeheer, waardoor de ouderdom van de vorderingen in de meeste landen daalde. De grootste oorzaak van de stijging van het werkkapitaal wordt veroorzaakt door een daling van de post “handelsschulden en overige te betalen posten”.

De netto kasstroom uit bedrijfsactiviteiten vermindert door de lage winst voor belasting en de stijging van het werkkapitaal. De investeringsuitgaven stegen licht, voornamelijk door een extra investering in immateriële activa. De overige investeringsuitgaven betroffen met name vervangingsinvesteringen voor IT-apparatuur en databases. De investering in acquisities steeg met EUR 205 duizend tot EUR 280 duizend (2007: EUR 75 duizend). Het ging hier onder andere om de *Linguistic Bibliography* en het tijdschrift *Insect Systematics & Evolution*.

De vrije kasstroom kwam uit op een positief saldo van EUR 416 duizend (2007: EUR 2,1 mln). Verder werd in 2008 EUR 2,322 duizend (2007: EUR 3,150 duizend) afgelost op het krediet. Het betaalde cash dividend steeg met EUR 862 duizend ten opzichte van 2007. Anders dan in voorgaande jaren werd de helft van het dividend geheel in contanten betaald en slechts 50% als keuzedividend aangeboden.

Solvabiliteit

Het totaal aan activa is in 2008 nauwelijks gestegen; zowel de vlottende als de vaste activa bleven in 2008 nagenoeg op het niveau van 2007.

Het eigen vermogen daalde per saldo door toevoeging van de onverdeelde winst over 2008 (EUR 179 duizend) en door de uitbetaling van cash dividend over de winst 2007 (EUR 1,103 duizend). De stijging van de passiva is voornamelijk veroorzaakt door een stijging van het rekening courant krediet. Per saldo nam het balanstotaal af met EUR 63 duizend (2007: toename van 1,2 mln).

Doordat het eigen vermogen sneller daalde dan het balanstotaal daalde de solvabiliteit licht naar 48,5% (2007: 50,8%).

Maatschappelijk kapitaal

Op 12 juni 2008 is een statutenwijziging doorgevoerd waarbij het maatschappelijk kapitaal is uitgebreid naar EUR 3.000 mln (2007: EUR 2.304 mln), verdeeld in 2.500.000 gewone aandelen en 2.500.000 cumulatief preferente aandelen, elk groot EUR 0,60.

Strategische vooruitzichten 2009-2011

Missie en strategie

Brill wil een vooraanstaande internationaal opererende uitgeverij zijn op het gebied van de humaniora, het internationale recht en op geselecteerde terreinen van de natuurwetenschappen. De uitgeverij voorziet daartoe in de informatiebehoefte van gespecialiseerde academische doelgroepen en markten en wil daarbij waarde toevoegen voor alle stakeholders. De strategie richt zich op een positionering binnen de eredivisie van de meest vooraanstaande, internationale uitgeverijhuizen.

Om de missie te realiseren is een gezonde en bestendige groei van de onderneming nodig. Deze groei wordt bereikt door uitbreiding van het marktaandeel in bestaande en aanpalende markten. Dat kan door:

- Een optimale dienstverlening aan auteurs en klanten.
- Uitbreiding van de uitgeefportfolio met tijdschriften en andere abonnementsgebonden uitgaven.
- Versterking van de uitgeefportfolio door meer grote naslagwerken, woordenboeken, primaire bronnen en boekenseries.
- Acquisities en partnerships.
- Het verbeteren van de effectiviteit en efficiëntie van de bedrijfsvoering.

De markt, de auteurs en de klanten

Bij het realiseren van deze strategie moet rekening worden gehouden met de specifieke kenmerken van de markten waarin Brill actief is. Het uitgeefbeleid beperkt zich tot (deel-)markten die voldoende winstgevend zijn. Brill bedient de markt van het academische wetenschappelijk onderzoek. Brill biedt individuele wetenschappers de mogelijkheid de door hen beoogde doelgroep van vakgenoten te bereiken. Bovendien wordt aan bibliotheken en individuele geleerden een breed aanbod geleverd van voor hen relevante vakliteratuur van hoog niveau.

Dienstverlening aan auteurs en lezers en aan alle daarbij van belang zijnde tussenschakels is derhalve de kerncompetentie van het bedrijf.

In de gekozen wetenschapsgebieden zijn voldoende kwalitatief goede en uitgeefwaardige publicaties te contracteren. Daarbij worden hoge kwaliteitsnormen gehanteerd, die worden getoetst in een strikt beoordelingsproces door externen (peer review). Het aanbod van geschikt materiaal is geen belemmering voor de gewenste groei.

De vraag naar elektronische producten in de markt waarin Brill actief is groeide tot op heden zeer geleidelijk, maar kan mogelijk onverwacht accelereren. Om klanten te bereiken wordt gebruik gemaakt van meerdere elektronische distributiekanaalen. Er wordt samengewerkt met externe digitale platforms en er zijn licentie-afspraken voor elektronische levering aan groepen van bibliotheken, de zogenaamde consortia.

Brill wil graag groeien. Acquisities en eigen ontwikkeling worden vooral gezocht in het verlengde of de nabijheid van de markten waarin al wordt geopereerd. Deze markten hebben steeds het academisch wetenschappelijk onderzoek als basis.

Het uitgeefbeleid

Brill heeft een multimediaal uitgeefbeleid. Het belangrijkste deel van de omzet heeft nog betrekking op boeken. Waar mogelijk wordt gestreefd naar continue producten met terugkerende opbrengsten. Voorbeelden daarvan zijn databanken, tijdschriften, encyclopedieën, handboeken en series.

Alle titels zijn bij publicatie in druk of elektronisch beschikbaar. Elektronische producten dienen altijd direct toegankelijk te zijn. Daarom is een goede opslag van elektronische bestanden zeer belangrijk. In de praktijk bewezen systemen en algemeen aanvaarde technische standaards worden daartoe toegepast.

Het systematisch digitaliseren van iedere stap in het uitgeefproces betekent dat alle titels die Brill uitgeeft zijn opgeslagen in een medium neutraal formaat. Met een dergelijk platform kunnen ook andere markten en kanalen dan de traditionele boekhandelaren en bibliotheken worden bereikt. Verder kan door opslag van informatie op een medium neutraal platform de distributie van informatie efficiënt en effectief worden uitgevoerd. Doordat het uitgeefproces hoofdzakelijk digitaal van aard is, kan de eindproductie relatief eenvoudig worden verplaatst. Daardoor kan ook worden ingespeeld op zich wijzigende marktveranderingen.

Uitgeefrechten en licenties zijn essentieel voor een uitgeverij en dienen goed beheerd te worden. Voor het behouden en uitbreiden van de uitgeefportfolio is constante aandacht voor uitgeefrechten en licenties nodig. Overeenkomsten dienen te worden geactualiseerd aan de hand van voortschrijdende ontwikkelingen op het gebied van elektronisch uitgeven. Eén van die ontwikkelingen is Open Access. Bij Open Access betalen auteurs of instellingen geheel of gedeeltelijk voor de verspreiding van informatie. Dit in tegenstelling tot de algemeen gebruikelijke wetenschappelijke uitgeefpraktijk waarin de afnemer of gebruiker betaalt. Als dienstverlener wil Brill flexibel zijn in het hanteren van verdienmodellen en is er bereidheid business modellen over te nemen die elders succesvol bleken. Zo kan het business model van Open Access betrekkelijk eenvoudig worden ingepast. Overigens is de onderneming ervan overtuigd dat de discussie over de rol van uitgever en de wenselijkheid van het zelf uitgeven door wetenschappers vooral relevant is voor uitgeefprojecten waar de uitgever weinig toegevoegde waarde heeft. De uitgeefprojecten van Brill kenmerken zich door uitgebreide selectie- en redactionele processen, zodat de klant zekerheid heeft over de kwaliteit van de informatie. Verder is het beleid erop gericht dat elektronische

producten ook op langere termijn bruikbaar en toegankelijk zijn. Op deze wijze wordt belangrijke waarde aan uitgeefprojecten toegevoegd.

Daarom wordt de discussie over Open Access niet als bedreigend gezien, maar eerder als een teken van een veelzijdiger wordend en zich uitbreidend informatie-tijdperk. Waar zich geschikte mogelijkheden voordoen te participeren in experimentele projecten zoals bij OAPEN dat in Europees verband is gestart, zegt Brill deelname toe. Brill volgt de ontwikkelingen op de voet en is bereid in een vroeg stadium in te spelen op levensvatbare nieuwe vormen van wetenschappelijke informatievoorziening. Behoud van de onafhankelijke rol als toevoeger van kwaliteit en waarde is de enige principiële voorwaarde die daarbij voor Brill centraal staat.

Interne factoren

Het personeel is de belangrijkste interne factor die het succes van de onderneming bepaalt. Het aantrekken en behouden van geschoolde en professioneel ingestelde medewerkers is dan ook van groot belang.

Versterking van de marketing- en verkoopinspanningen is belangrijk voor het realiseren van groei. Dat vereist excellente verkopers en marketeers. Vanwege de belangrijke rol van wetenschappelijk onderzoek in en vanuit de Noord-Amerikaanse markt wordt geïnvesteerd in de eigen vestiging in Boston; de lokale aanwezigheid van verkopers en uitgevers werkt bevorderend op de groei van de onderneming.

Verder wordt voortdurend geïnvesteerd in informatiesystemen om de productgerichte en bestuurlijke informatievoorziening optimaal te laten zijn. De komende jaren zullen vooral investeringen in de productgerichte informatiesystemen moeten worden gedaan. Als leveranciers daarvoor zijn Aries, CODA en Klopotek gekozen die alle een grote klantenbasis hebben in de voor Brill relevante markt van uit-

geverijbedrijven. Automatisering moet eerst en vooral de dienstverlening aan auteurs en gebruikers dienen en bovendien een bijdrage kunnen bieden aan het gewenste prijsbeleid en de nagestreefde margeverbetering.

Brill legt zich toe op zijn kernactiviteiten. Niet-kernactiviteiten en kapitaal- of kennisintensieve processen worden uitbesteed. Het geïnvesteerde vermogen wordt vooral gebruikt voor de ontwikkeling en verwerving van content.

Financiële ambities

Het jaar 2008 vormt een moeilijk uitgangspunt om toekomstige groei-ambities op te baseren. Er is in het afgelopen jaar sprake geweest van een groot aantal bijzondere en zeer verschillende omstandigheden waardoor het niet goed mogelijk is een zuivere normalisering van omzet en winst te maken. Onduidelijk is bovendien hoe de afzetmarkt zich in de komende jaren zal ontwikkelen en herstellen.

Omzet(groei)

Ofschoon het huidige economische klimaat zeer grote onzekerheid met betrekking tot valutaschommelingen en institutionele koopkracht met zich meebrengt, wil de onderneming zijn strategische ambities vooralsnog handhaven. De omzetgroei in die ambitie zal daarin voor een deel worden gerealiseerd door autonome groei. Daarnaast zullen naar alle waarschijnlijkheid ook enkele acquisities worden gedaan. Per saldo is de groeiambitie:

- 30% groei van de omzet in drie jaar.

Winstgevendheid

Door autonome groei en acquisities zullen schaal- en synergievoordelen worden gerealiseerd. Bij tegenvallende groei moet in elk geval de marge in stand worden gehouden. Het kostenbeheer wordt thans verscherpt en maatregelen worden getroffen om in

2009 en 2010 variabele en vaste kosten terug te dringen. De ambities in het scenario van een groeiende omzet zijn:

- Jaarlijks een verbetering van de operationele marge (EBITDA als percentage van de omzet) van gemiddeld 1% van de omzet.
- 40% groei van de winst in drie jaar.

Werkkapitaal

Door verbetering van het werkkapitaalbeheer zal de omloopsnelheid van het kapitaal moeten toenemen. Doelstelling is:

- De groei van het werkkapitaal dient kleiner zijn dan de groei van de omzet.

Financiering

Brill behoudt zijn voorkeur voor degelijke balansverhoudingen, in het bijzonder voor wat betreft de solvabiliteit. Behoudens tijdelijke afwijkingen wordt uitgegaan van een solvabiliteit tussen de 40% en 60%. Binnen deze randvoorwaarde wordt gestreefd naar zo laag mogelijke kapitaalskosten.

Aandeelhoudersbelang

Een groeiend rendement is in het belang van de aandeelhouders. Voor de waardering van het aandeel is groei van de winst belangrijk. Voor het bepalen van het dividend werd sinds 2004 een pay-out ratio toegepast van 50%. In de AvA in mei 2009 zal een nieuw dividendbeleid worden voorgelegd dat op een aantal overwegingen zal worden gestoeld zoals een aantrekkelijk dividendrendement, winst en solvabiliteit. Om kasgeld te kunnen investeren in goed renderende uitgeefprojecten en bestaande aandeelhouders ter wille te zijn was Brill gewend het dividend geheel of gedeeltelijk aan te bieden in de vorm van een keuzedividend. Brill is verheugd dat het merendeel van de aandeelhouders koos voor stockdividend. Ook voor de toekomst zal deze keuzemogelijkheid in beginsel

worden gehandhaafd, maar afhankelijk worden gemaakt van de omstandigheden en bovenvermelde overwegingen.

Wanneer de vrije kasstroom verbetert kan gaandeweg meer contant dividend worden betaald. Met het uitkeren van contant dividend wordt ook vertrouwen in verdere groei van de onderneming uitgesproken.

Brill is in het belang van het creëren van aandeelhouderswaarde altijd doende maatregelen te nemen om de verhandelbaarheid van het aandeel te vergroten en de relatie met investeerders te verstevigen.

De inschakeling van SNS Securities als liquidity provider past in dat beleid.

Risico's en risicobeheersing

In 2008 is veel aandacht besteed van de verdere verbetering van de interne risicobeheersings- en controlesystemen. In dit verband is het belangrijk om te vermelden dat in 2008 is besloten om de uitvoering van de pensioenregeling onder te brengen bij een verzekeringsmaatschappij. De regeling kwalificeert onder IFRS als een defined contribution (DC) regeling. Hiermede is Brill niet meer gevoelig voor de financiële fluctuaties van het voormalige ondernemingspensioenfonds. Verder is in 2008 het 50% belang in de Russische joint venture RusAr Archive Publishers afgestoten. Deze joint venture bracht slechts beperkte financiële risico's met zich mee op het gebied van verslaglegging en valutarisico.

Strategische en operationele risico's

Auteursrecht en andere uitgeefrechten

Auteursrecht is een van de fundamenteën van elke uitgeverij. Het beschermt het recht om te mogen publiceren. Bij het uitgeven wordt aandacht besteed aan de volledigheid van rechten voor het publiceren in de verschillende verschijningsvormen, zowel in gedrukte als in elektronische vorm. Er is een functionaris die speciaal belast is met het beheer van recht, licenties en dergelijke. Er blijft desondanks altijd een kleine kans bestaan dat eigendomsrechten onvolledig blijken te zijn.

Open Access en Open Archive

Bij wetenschappelijke instellingen is een trend te constateren om vooral primaire onderzoeksresultaten vrij toegankelijk op het Internet te publiceren. Deze initiatieven worden Open Access en Open Archive genoemd. Dit speelt vooral in de exacte wetenschappen, maar ook, zij het in veel mindere mate, in de disciplines waar Brill actief is, namelijk de humaniora en het internationaal recht. Bovendien is Brill flexibel in de toe te passen business modellen. Ten slotte is

Brill vooral gericht op de ontwikkeling en exploitatie van bewerkte onderzoeksresultaten en standaardwerken met een hoge toegevoegde waarde. Hierdoor is het risico van Open Access en Open Archive beperkt.

Parallel aan deze ontwikkeling loopt het beleid van sommige regeringen en universitaire besturen eigen repositories aan te leggen. De bedoeling is om alle informatie die door werknemers of door financiering daartoe in staat gestelde wetenschappers is geschreven op de eigen websites van de instituten gratis toegankelijk te maken. Varianten hierop vormen een nieuwe groep van universitaire persen die in dienst van een universiteit het open access beleid met betrekking tot formele publicaties vorm moeten geven.

Brill is te allen tijde bereid samenwerking met derden aan te gaan zolang de eigen identiteit, onafhankelijkheid en het vermogen economische waarde toe te voegen daarbij een duidelijke rol krijgen. Brill is al op institutioneel niveau in gesprek met een aantal universiteiten en instellingen om dit beleid vorm te geven en diensten aan te bieden.

Google

Google digitaliseert sinds enige jaren grote aantallen boeken in samenwerking met een aantal (wetenschappelijke) uitgeverijen en voor rechtenvrij materiaal ook met bibliotheken. Brill neemt hier ook aan deel. Het integrale manuscript wordt door Google gedigitaliseerd en gekoppeld aan Google's zoekmachine. Op deze wijze wordt het boek vindbaar voor het publiek. Een beperkt aantal pagina's dat aansluit op de zoekterm wordt zichtbaar gemaakt. Daarbij worden koppelingen gegeven naar websites waar deze boeken kunnen worden gekocht of ingezien.

Brill ziet dit middel als een kans, omdat hierdoor Brill boeken digitaal vindbaar, opzoekbaar en gemakkelijker verkoopbaar worden gemaakt. Dit dient het belang van de auteur (zichtbaarheid en mogelijke verspreiding van het boek) en het commerciële belang van Brill (verkoop van de publicaties).

Omdat woordenboeken en volledige encyclopedieën buiten dit programma zijn gehouden is het risico van kannibalisme van gedrukte uitgaven nihil en is alleen sprake van een verkoopbevorderend effect.

Op dit moment is veel te doen omtrent een op handen zijnde overeenkomst tussen Google, de American Publishers Association en the Authors Guild inzake de afspraken die zouden gaan gelden voor het exploiteren door Google van werken die niet langer leverbaar zijn. Brill oriënteert zich nog op zijn positie. Medio 2009 wordt een besluit verwacht.

Uitbesteding

Brill heeft veel van de bedrijfsprocessen uitbesteed. Het zetten, het drukken en binden, de orderverwerking en het magazijn, het onderhouden van digitale databases en software, de distributie, incasso en gedeelten van systeembeheer zijn uitbesteed. Ook zijn enkele deelaspecten van de bureauredactie een externe activiteit geworden.

Door veel ondersteunende activiteiten uit te besteden is de afhankelijkheid van leveranciers en partners toegenomen. In contracten en zogeheten Service Level Agreements heeft Brill belangrijke elementen van dienstverlening vastgelegd. Bovendien wil Brill controle op de geleverde diensten houden; het bedrijf houdt daarvoor een deskundige staf aan en schakelt zo nodig adviseurs in.

In het najaar van 2008 is voor de IT de gedeeltelijke outsourcing van systeembeheer ter hand genomen. Verder is in 2008 bijzondere aandacht besteed aan de verbetering van logistieke processen. De inkoopcontracten voor zetten, drukken en binden zijn kritisch beoordeeld en herzien en het contract met het distributiecentrum in de UK is eveneens heronderhandeld. Het distributiecentrum in het Verenigd Koninkrijk heeft een SAS 70-verklaring afgegeven over de betrouwbaarheid van zijn informatiesystemen. Een derde partij is ingeschakeld om het nakomen van het dienstencontract ter plaatse en op de voet te volgen. Bij het distributiecentrum in

de Verenigde Staten is een van SAS 70 afgeleide beoordeling van de betrouwbaarheid van de informatiesystemen verkregen. Er blijven desondanks altijd risico's bestaan dat uitbestede diensten niet naar behoren functioneren.

Overige operationele risico's

Onder overige operationele risico's vallen calamiteiten, storingen in essentiële computersystemen en personele risico's. Ter beheersing daarvan zijn verzekeringen afgesloten, worden noodplannen regelmatig bijgesteld en worden er dagelijks back-up's van computerbestanden gemaakt.

Financiële risico's

In noot 18 van de Jaarrekening wordt een toelichting gegeven op de belangrijkste financiële risico's van de onderneming, te weten het valuta-, rente- en kredietrisico.

Andere financiële risico's zijn:

Afwaardering van uitgaverechten en goodwill

Gekochte auteursrechten worden geboekt als uitgavenrechten en/of goodwill. De boekwaarde is gelijk aan de overnameprijs. De overnameprijs zal nooit hoger zijn dan de netto contante waarde van de toekomstige kasstromen verbonden aan de overname. De aannames die daarbij worden gedaan worden getoetst aan de jarenlange ervaring met uitgeven die in het bedrijf aanwezig is, zodat een reële waardering het gevolg is. Deze waardering is tevens leidraad voor de verdere exploitatie. Jaarlijks wordt de reële waarde opnieuw beoordeeld. Daaruit blijkt of de verwachtingen bij aankoop reëel zijn geweest. De kans op aanzienlijke afwaardering van uitgaverechten en/of goodwill is dan ook beperkt.

Incourante voorraden

Er is een actief beleid voor de beperking van initiële oplages van boeken. Het huidige beleid is stringenter dan in het verleden. Daardoor is het mogelijk dat er incurante voorraden van vooral oudere titels zijn. De voorraad van titels ouder dan vijf jaar zijn op dit moment volledig voorzien als incurant. Verkoop van deze oudere titels levert een vrijval van de voorziening voor incurante titels en daarmee een bate op. De nog courante voorraden worden periodiek beoordeeld. Zo nodig worden extra marketing en verkoopactiviteiten gedaan. Verder wordt bij het opstellen van budgetten rekening gehouden met het risico op incurante voorraden. De onzekerheid van verkoop bepaalt het risico op extra kosten voor incurante voorraden.

Interne risicobeheersings- en controlesystemen

De interne risicobeheersings- en controlesystemen bij Brill zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

In de eerste plaats zijn er regels en voorschriften. Zo zijn er, rekening houdend met functiescheiding, regels ten aanzien van bevoegdheden voor het aangaan van verplichtingen en het doen van betalingen. Toegezien wordt dat verslagleggingsregels, fiscale regelgeving en regelgeving vanwege de beursnotering worden nageleefd. Op het gebied van IT zijn er voorschriften ten aanzien van systeembeheer en toegangsbeveiliging. In de tweede plaats vindt controle plaats binnen de planning en control cyclus, bestaande uit het strategisch plan, dat jaarlijks wordt geactualiseerd, de jaarbegroting, maandelijks en kwartaalrapportages over financiële en niet-financiële aandachtspunten. Analyses zijn kwantitatief en kwalitatief van aard. Voorbeelden van niet-financiële aandachtspunten zijn het personeel en de uitgeefplanning. In de rapportages worden de werkelijke resultaten vergeleken met de afgesproken budgetten en de verwachtingen voor het jaar.

Als aanvullende controles moeten worden genoemd de controle door de externe accountant, het laten uitvoeren van een EDP audit en het periodiek controleren van de voorraden. Aanvullende interne controle vindt plaats aan de hand van een controle plan.

Verder spelen waarden en normen alsmede de interne communicatie een belangrijke rol. Er is een klokkenluidersregeling van kracht en er is een vertrouwenspersoon aangewezen.

Er is een medewerker 'operational audit' werkzaam, met als doel de risico's, de efficiency en de effectiviteit van de bedrijfsprocessen te analyseren. Bovendien wordt jaarlijks een breed opgezette risico-analyse uitgevoerd, die wordt besproken met de Raad van Commissarissen. De risico-analyse wordt uitgevoerd aan de hand van het zogenaamde COSO-IC model. Op basis van dit model worden alle relevante bedrijfsprocessen en functionaliteiten geanalyseerd, risico's worden geclassificeerd en vastgesteld wordt of er controles op deze risico's aanwezig zijn, of deze functioneren en afdoende zijn.

De Directie is verantwoordelijk voor de opzet en werking van de interne risicobeheersings- en controlesystemen van Koninklijke Brill nv. Deze systemen hebben tot doel de significante risico's waaraan de onderneming is blootgesteld op te sporen en optimaal te beheersen. Een dergelijk systeem kan echter geen absolute zekerheid bieden tegen het niet realiseren van ondernemingsdoelstellingen, noch kan het onjuistheden van materiaal belang, verlies, fraude, menselijke fouten en overtredingen van wetten of regels geheel voorkomen. Waar tekortkomingen worden geconstateerd worden verbeteringen aangebracht.

Gedurende het verslagjaar zijn alle relevante risico's die zijn geconstateerd en de effectiviteit van de beheersingsmaatregelen van de vennootschap geanaly-

seerd en beoordeeld. Risico's en beheersingsmaatregelen worden regelmatig besproken met het management en de Raad van Commissarissen wordt daarover geïnformeerd. In 2008 is onder andere aandacht besteed aan risico's op het gebied van valutamanagement, pensioenen, distributie, voorraadbeheer en facturatie.

Gedurende het verslagjaar zijn geen belangrijke tekortkomingen geconstateerd ten aanzien van de adequaatheid en effectiviteit van de interne risicobeheersings- en controlesystemen.

De externe accountant heeft de opzet en werking van de belangrijkste financiële controles beoordeeld. Daarbij heeft de accountant een aantal suggesties gedaan voor verdere verbetering van administratieve procedures.

Ten aanzien van financiële verslaggevingsrisico's wordt over 2008 verklaard, dat de risicobeheersings- en controlesystemen een redelijke mate van zekerheid geven dat de financiële verslaggeving geen onjuistheden van materieel belang bevat. Tevens wordt verklaard dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het verslagjaar naar behoren hebben gewerkt.

Ten slotte wordt verklaard dat er geen indicaties zijn dat de risicobeheersings- en controlesystemen in het lopende jaar niet naar behoren zullen werken.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

In het jaarverslag over 2006 werd voor het eerst expliciet stilgestaan bij de rol die Brill en zijn medewerkers in het maatschappelijke verkeer willen spelen. Misschien omdat uitgeverijen de laatste tijd als redelijk schone ondernemingen werden gezien, is er tot voor kort ook binnen Brill niet altijd aandacht voor het milieu geweest. Gaandeweg groeit het besef echter dat nog veel verbetering mogelijk is binnen de wijze waarop de uitgeefprocessen zijn ingericht. Ook kan de distributie en vertegenwoordiging op de internationale markt door Brill nog veel efficiënter worden vormgegeven. Maar mede door de aandacht die het belang van duurzaam ondernemen in de veel bredere zin van het woord de laatste tijd heeft gekregen, willen bestuur en medewerkers voor Brill een aantal uitgangspunten van beleid vastleggen en rapporteren over de stappen die zijn gezet.

Brill stelt zich ten doel een vitale rol te spelen in de selectie, verrijking en distributie van wetenschappelijk materiaal. Het beleid is daarbij vooral gericht op het onderhouden van duurzame relaties met auteurs en gebruikers. Vooral zij moeten de dienstverlening immers als nuttig en plezierig ervaren.

Voorspelbaarheid, betrouwbaarheid en eerlijkheid zijn deugden die in dit spel van groot belang zijn. Dit geldt evenzeer voor de verhouding die Brill onderhoudt met alle andere spelers in de keten van informatievervalsing. Uitgangspunt hierbij is dat de onderneming in beginsel wil samenwerken met alle partijen die de dienstverlening aan auteurs en gebruikers bevorderen. De wensen van auteurs en klanten zijn daardoor uiteindelijk medebepalend voor de vormgeving van de dienstverlening.

In 2008 zijn library advisory committees met wisselende deelnemers gevormd. Twee keer per jaar worden rond een conventie in de VS, het VK of in continentaal Europa bijeenkomsten georganiseerd waar Brill zijn uitgeef- en verkooppraktijk toetst aan de mening

van bibliothecarissen. Afgelopen jaar is ook voor de Raad van Commissarissen een dergelijke ontmoeting met vooral strategische onderwerpen georganiseerd op Harvard University. In samenwerking met de Universiteit Leiden worden al enkele jaren workshops georganiseerd waar jonge wetenschappers en master studenten commentaar leveren op de producten van Brill en gezamenlijk naar nieuwe concepten wordt gekeken, en het verwachtingspatroon bij jonge onderzoekers onderwerp van discussie is.

Brill stelt zich ten doel bij de inrichting van het uitgeefproces kennis, ervaring en andere bronnen aan te reiken en steeds voor eigen rekening en risico te ondernemen. Voor de onderneming is door stakeholders gepercipieerde toevoeging van waarde een zeer belangrijke peiler onder de strategie. Winstgroei is daarbij een teken van toenemende waarde die bovendien nodig is voor de beloning van de kapitaalverschaffers, het kunnen bieden van carrièreperspectief en het kunnen aanvaarden van ondernemersrisico's. Deze moet echter grotendeels bereikt worden door cost leadership, ofwel het vermogen voordeliger te produceren dan de concurrentie. Hierdoor is winstgroei niet het resultaat van steeds hogere prijzen, maar het gevolg van productiviteitsverbetering. De voordelen ontstaan door in goed overleg met de andere schakels in de informatieketen naar verbeteringen in het uitgeefproces te blijven streven en schaalvoordelen en mogelijkheden van standaardisatie te benutten. In 2007 is goede voortgang gemaakt bij de inzet van een online aanbiedings- en beoordelingsstelsel voor tijdschriftartikelen; in 2008 zijn twintig tijdschriften op deze wijze voorzien van deze voor Brill strategisch uiterst belangrijke workflow. De medium neutrale opslag van bestanden voor monografieën (nodig voor printing on demand, de uitlevering van E-boeken en de indexering van boeken door o.a. Google) en het uittesten van standaard formaten voor het handelsverkeer (Onix) leverden in 2008 nog enkele problemen op die in 2009 opgelost

zullen zijn. Er zijn in 2008 volume-afspraken gemaakt met leveranciers om ook met terugwerkende kracht oude bestanden geschikt te maken voor deze multimediale aanpak.

In zijn oriëntatie op de wetenschap richt Brill zich op internationaal actieve groepen van wetenschappers. Van belang daarbij is dat de uitgeverij feitelijk wetenschappelijk onderzoek en objectieve waarheidsvinding wil dienen en zich uitdrukkelijk niet op voorbereidend wetenschappelijk onderwijs en algemene opinievorming richt. Brill is in zijn besluitvorming met betrekking tot het al dan niet publiceren van een werk onafhankelijk en wil niet verplicht worden daarbij aan enige overheid of maatschappelijke instantie verantwoording af te leggen. In discussies over de inrichting van wetenschappelijke informatievoorziening draagt Brill het belang van deze onafhankelijkheid met succes uit. In een zich vormende informatiemaatschappij waarbij de behoefte aan betrouwbare en op kwaliteit en objectiviteit gecontroleerde informatie groeit, is het van het grootste belang dat het belang van de vrijheid van informatiestromen en de objectieve waarheidsvinding wordt beschermd. Vanuit zijn onafhankelijke positie en ervaring wil Brill een constructieve bijdrage aan de totstandkoming van deze informatiemaatschappij leveren.

De onderneming zal gebruik maken van op prijs en kwaliteit gekozen leveranciers en kiest deze op de internationale markt. Productie van gereed product moet nog vaker gaan plaatsvinden in de nabijheid van de magazijnen en daarvoor zijn in 2007 twee vaste leveranciers van Printing on Demand geselecteerd en begin 2008 gecontracteerd en operationeel geworden. Elektronische kopijvoorbereiding is vaak op grotere afstand uitbesteed en het aantal in Brill's uitgeefpraktijk gespecialiseerde leveranciers is in 2007 met twee uitgebreid. In 2008 is vervolgens een grootschalige consolidatie van leveranciers gevolgd waardoor nu

sprake is van een klein aantal preferred suppliers met wie voor langere tijd afspraken zijn gemaakt. Daarnaast is opdracht gegeven een universeel lettertype te ontwikkelen, genaamd de "Brill". Deze investering zal de kopijvoorbereiding nog beter laten automatiseren hetgeen veel tijdswinst en een aanzienlijke reductie van de fysieke verzending van geprinte proeven zal meebrengen. Ofschoon het uiterst onwaarschijnlijk wordt geacht dat verwerpelijke zaken als kinderarbeid bij Brill's leveranciers plaatsvinden, is in 2008 ook met twee buitenlandse leveranciers in social contracts vastgelegd wat de sociale omstandigheden dienen te zijn. Voor de grafische partners en de distributeurs is gespecificeerd welke stoffen en materialen voor Brill's producten gebruikt mogen worden. Alle leveranciers zijn FSC gecertificeerd. Zoals bovenstaand gesteld bepalen auteurs, gebruikers, en bibliotheken tot op zekere hoogte hoe het uitgeef- en distributieproces wordt ingericht. Brill werkt mee aan de inschakeling van de tussenhandel in boeken en tijdschriften en geeft licenties aan derden en databankexploitanten wanneer bibliotheken daaraan de voorkeur geven. Brill handhaaft een handelsvriendelijk beleid en betaalt op deze wijze mee aan de instandhouding van een veelzijdige distributie van wetenschappelijk materiaal. Bij de discussie over de vaste boekenprijs in Nederland houdt Brill zich afzijdig, omdat de bestaande regelingen geen betrekking hebben op het Engelstalige wetenschappelijke boek.

Brill bedient zich niet van schemerige praktijken in een poging de verkoop aan een afnemer of tussenhandelaar te bevorderen en betaling van commissies aan vertegenwoordigers en dergelijke moeten steeds gespecificeerd worden.

Beseft wordt dat succes afhankelijk is van een goed imago en belangrijker nog een uitstekende en gemotiveerde staf. Ondanks acquisities en uitbreidingen door autonome groei is Brill er in geslaagd een

tamenlijk compact bedrijf te blijven. Voor de toekomst is het streven er vooral op gericht medewerkers verder te trainen en waar mogelijk verantwoordelijkheid te geven ten behoeve van een optimale ontplooiing en ondernemerschap. De scholing leidt tot een herkenbare uitgeefpraktijk die efficiënte processen uit aanpalende markten zoals de STM uitgeverwereld koppelt aan de kleinschaliger cultuur van de academische uitgeverij. Wat de uitgeverij immers naast zijn lange traditie zo bijzonder maakt, is het werken in een groot aantal kleinere gespecialiseerde deelmarkten, een navenant groter aantal titels per vakgebied en de daarmee samenhangende noodzaak van een hogere innovatiegraad. Korte lijnen, snelle besluitvorming en een ondernemende staf moeten het uitgangspunt helpen bewaken dat auteurs en afnemers daadwerkelijk afspraken kunnen maken met de medewerkers. Deze aanpak is de voedingsbodem voor een autonome groei met aanvaardbare risico's. In 2007 is tijdens bedrijfsbijeenkomsten specifiek aandacht gevraagd voor het belang van maatschappelijk verantwoord ondernemen. Uit een aantal werkgroepen zijn relevante voorstellen gekomen die vooral de verbetering van de interne communicatie beogen en een goede bestemming voor overtollige voorraad voorbereiden (het "adopt a library" programma). Ook op het kantoor in Boston is een bedrijfsbijeenkomst aan deze onderwerpen gewijd.

Het is de uitdrukkelijke bedoeling van Commissarissen en Directie dat de medewerkers en andere stakeholders van Brill actief helpen vormgeven aan een uitgeverij waar men ook vanuit MVO optiek trots op is. Sinds begin 2008 heeft een viertal werkgroepen initiatieven genomen om delen van de MVO agenda verder vorm te geven. Zij rapporteren regelmatig aan het management team van Brill en geven aan wat benodigd is voor het welslagen van hun werk.

Voor de meeste medewerkers is er een grote mate van individuele vrijheid. Brill tracht medewerkers aan te trekken en aan zich te binden die dienstbaar willen zijn aan de wensen van auteurs en klanten. Daarvoor is werkelijke belangstelling voor de wetenschap nodig, zonder dat de medewerkers de dienstverlening en de commerciële belangen van Brill uit het oog verliezen. Het oude beeldmerk van de uitgeverij bepaalt ook vandaag nog waarom het gaat; de harmonie vinden tussen de werkelijkheid van de wetenschap en die van de handel, Pallas en Mercurius.

Gezien het bijzondere karakter van het bedrijf is het van belang de historische reputatie in binnen- en buitenland ook volledig waar te blijven maken. Dit vergt een internationale optiek en een verankering in de wetenschappelijke centra van de wereld. Waar mogelijk wordt daarbij ook gestreefd naar een zekere spreiding van nationaliteiten onder de medewerkers. Het kantoor in Boston heeft als eerste doel een ankerplaats te zijn voor de Noord Amerikaanse markt. De onderneming wordt echter uitdrukkelijk als één bedrijf geleid en de samenwerking en uitwisseling tussen de kantoren in Leiden en Boston bevordert deze ongedeelde aanpak.

Met het oog op de langere termijn ontwikkelingen in de opkomende markten worden allianties met wetenschappelijke instituten in bijvoorbeeld Rusland en China gevormd. In deze markten heeft Brill al van oudsher een goede reputatie als wetenschappelijke uitgever. Met medewerkers, stagiaires en trainees uit die landen helpt Brill de langere termijnplannen gaandeweg in te kleuren.

Leiden is een belangrijke plaats in de geschiedenis van Brill en het bedrijf laat zijn loyaliteit met de stad en de universiteit altijd blijken. Zo is Brill voor langere tijd een sponsor van de bestudering van de bijzondere collecties van de Leidse Universiteitsbibliotheek via het Brill fellowship aan de Scaliger Stichting. Jaarlijks wordt ook bijgedragen aan

het werk van de Veerstichting die in Leiden elk jaar een symposium rond een bepaald thema ontwikkelt, waarbij studenten zogeheten vormgevers van de maatschappij ontmoeten. De op de wereld gerichte blik van de zeventiende eeuw is nog altijd zichtbaar in de oriëntatie van de uitgeverij. Met alle belangrijke instituten die Nederland kent en die gezamenlijk het nationale erfgoed levend houden, wil Brill goede betrekkingen onderhouden.

In 2008 is de onderneming ter gelegenheid van het 325-jarige bestaan opgetreden als hoofdsponsor van de grote tentoonstelling 'Leiden, Stad van Boeken', die in het Stedelijk Museum De Lakenhal gehouden is. Zijn unieke complete uitgeverij-archief heeft Brill geschonken aan de Vereniging van het Boekenvak die zijn collectie in beheer heeft gegeven aan de bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam. In het eigen bedrijfspand is alleen een archief van boeken die de laatste vijftien jaar zijn verschenen aangelegd. Elk jaar zal de zestiende en dus oudste jaargang worden geschonken aan de bibliotheek in Amsterdam. Elk jaar ook wordt in de jaarbrochure van Brill een blik op de historie gegund en vanuit dat rijke verleden wil de uitgeverij zichzelf blijven ontwikkelen. Dit jaar is het laatste jaar waarin Professor Paul Hoftijzer in de brochure een bijdrage heeft verzorgd over een thema uit de boekgeschiedenis. Wij zijn de heer Hoftijzer zeer erkentelijk voor de vijf prachtige artikelen die hij speciaal voor onze uitgeverij belangeloos heeft willen schrijven. Wij weten dat zij door de lezers bijzonder gewaardeerd zijn.

RAPPORT VAN DE STICHTING ADMINISTRATIEKANTOOR KONINKLIJKE BRILL

Werkzaamheden

Per 31 december 2008 waren 1.830.001 (per 31 december 2007 1.810.710) aandelen op naam met een nominale waarde van EUR 0,60 in administratie genomen, waar tegenover certificaten aan toonder voor een gelijk bedrag zijn uitgegeven in coupures van 1 x EUR 0,60, 10 x EUR 0,60, 100 x EUR 0,60 en 1.000 x EUR 0,60 nominaal in cf-vorm. De wijziging ten opzichte van vorig jaar is het gevolg van stock-dividend. De werkzaamheden verbonden aan de administratie van de aandelen worden verricht door de administrateur van de Stichting, te weten, ANT Trust & Corporate Services NV; Claude Debussylaan 24, 1082 MD te Amsterdam. De kosten van de administratie bedroegen in 2008 EUR 16 duizend. De bestuursleden van de Stichting ontvangen elk een bezoldiging van EUR 5.000 op jaarbasis. In het verslagjaar kwam het bestuur één keer bij elkaar. De vergadering vond plaats op 15 april 2008. In deze vergadering werd de agenda voor de Algemene Vergadering van Aandeelhouders besproken en werd besloten op welke wijze het bestuur stem zou uitbrengen in de vergadering. Besloten werd voor alle ter tafel liggende voorstellen te stemmen.

Bestuurssamenstelling

Hieronder staan de namen van de bestuursleden en hun functie genoemd, alsmede de datum van eerste benoeming en het einde van de thans lopende termijn.

	benoemd in	lopende termijn tot	functie
Mr. W.F.C. Stevens	1997	2009	Voorzitter
Dr. J.C.M. Hovers	2000	2010	Lid
Mr. J.M. Boll	2005	2009	Lid

Corporate governance

In vorige gepubliceerde rapporten van de Stichting is al aangekondigd dat het Stichtingsbestuur niet het principe van de Nederlandse corporate governance code volgt omtrent het beschermingskarakter van de certificaten.

Het bestuur heeft toegezegd tijdens een vergadering van certificaathouders in 2005 het handhaven van de certificering en het handhaven van de certificering als beschermingsconstructie nog eens in overweging te zullen nemen. Voordat deze heroverweging had plaatsgevonden werd door wetgever het wetsontwerp ter implementatie van de 13e EG-richtlijn bij de Tweede Kamer ingediend. Dit wetsvoorstel hield onder meer in dat de beschermingsfunctie van certificaten (neergelegd in artikel 2:118a bw) niet langer geoorloofd zou zijn, terwijl de bescherming door middel van preferente aandelen door een houder van meer dan 75% van het geplaatste kapitaal doorbroken zou kunnen worden. De Tweede kamer heeft in 2006 dit onderdeel verworpen en daarmee expliciet de mogelijkheid gehandhaafd certificering als tijdelijk beschermingsinstrument te gebruiken. Het bestuur blijft de ontwikkelingen op de voet volgen, maar heeft mede op grond van de gevoerde discussie besloten zijn tot dan toe gehanteerde zienswijze vooralsnog te handhaven. Het Stichtingsbestuur neemt dit standpunt in omdat zij van mening is dat goede bescherming tegen ongewenste overnames voor een onderneming met de omvang en de bijzondere positionering van Koninklijke Brill NV van essentieel belang is.

De Stichting zal in navolging van dit (gehandhaafde) wetsartikel aan certificaathouders steeds ten behoeve van vergaderingen van aandeelhouders stemvolmacht geven of van hen bindende steminstructies aanvaarden, behalve in overvalsituaties e.d. zoals genoemd in

artikel 2:118a, lid 2 bw. Dezelfde procedure zal van toepassing zijn op een eventuele herroeping van een reeds gegeven volmacht.

Het bestuur is bereid certificaathouders in de gelegenheid te stellen aanbevelingen te doen in het geval er sprake is van vacatures in het bestuur. Dergelijke aanbevelingen zal het bestuur echter niet in de besluitvorming meenemen indien naar de mening van het bestuur een voorgedragen kandidaat het boven omschreven belang van de beschermingsfunctie van de certificaten niet onderschrijft. Voorts zal het bestuur een zo praktisch mogelijke werkwijze voor eventuele aanbevelingen hanteren, inhoudende dat elk jaar in het rapport van de Stichting zal worden meegedeeld of en zo ja welke vacature(s) er in het daarop volgende jaar zal (zullen) ontstaan zodat certificaathouders buiten vergadering eventuele aanbevelingen kenbaar kunnen maken.

In het verslag over 2008 is aangekondigd dat in 2009 twee vacatures in het bestuur ontstaan. De ene is een gevolg van het volgens rooster aftreden van de heer Boll. De heer Boll is herbenoembaar en is bereid een eventuele herbenoeming te aanvaarden. De tweede is een gevolg van het feit dat de heer Stevens in 2009 de ten tijde van zijn eerste benoeming geldende maximale zittingsduur van 12 jaren heeft bereikt en derhalve aftreedt en niet herbenoembaar is. Eventuele aanbevelingen van certificaathouders konden worden gedaan tot 1 september 2008, maar deze zijn niet ontvangen. Het bestuur is voornemens de heer Boll opnieuw te benoemen en beraadt zich op de benoeming van een opvolger van de heer Stevens. Voorts is het bestuur voornemens de heer Hovers te benoemen tot voorzitter.

In 2010 ontstaat een vacature door het volgens rooster aftreden van de heer Hovers. Eventuele aanbevelingen van certificaathouders kunnen tot 1 september 2009 worden gericht aan het bestuur met als adres het adres van de vennootschap.

Het bestuur volgt de corporate governance code, echter met uitzondering van de wijze waarop het bestuur stemrecht uitoefent. In afwijking van de Nederlandse corporate governance code is de bepaling gehandhaafd: 'de Stichting zal de aan de aandelen verbonden rechten uitoefenen op zodanige wijze dat de belangen van de vennootschap en die van de met haar verbonden onderneming en alle daarbij betrokkenen zo goed mogelijk worden gewaarborgd'.

Het bestuur is van mening dat het standpunt inzake het handhaven van het beschermingskarakter van de certificaten inhoudt dat het primaat bij de stemuitoefening niet uitsluitend bij het belang van de certificaathouders kan liggen. Uiteraard is het bestuur bereid onder normale omstandigheden te allen tijde te luisteren naar certificaathouders en met door hen geuite meningen rekening te houden. Dit houdt ook in dat het bestuur de aandeelhoudersvergaderingen van de vennootschap zal bijwonen en daarin desgewenst een verklaring zal afleggen over het voorgenomen stemgedrag.

Onafhankelijkheidsverklaring

De Directie van Koninklijke Brill nv en het Bestuur van de Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill verklaren hiermede, dat naar hun gezamenlijk oordeel voldaan is aan de ten aanzien van de onafhankelijkheid van de bestuurders van de Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill gesteld eisen als bedoeld in artikel 5:71 lid 1 onder d van de Wet Financieel Toezicht.

Leiden, 29 april 2009

Koninklijke Brill nv

De Directie

Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill

Het Bestuur

De Stichting Luchtmans heeft tot doel het verwerven van cumulatief preferente aandelen in het aandelenpakket van de vennootschap en het beheren daarvan, daaronder met name ook begrepen het uitoefenen van het, aan die cumulatief preferente aandelen verbonden, stemrecht. De Stichting Luchtmans is in het bezit van een optie om in geval van (dreiging van) overname van de vennootschap evenveel cumulatief preferente aandelen te nemen als overeenkomt met 100% van de (certificaten van) aandelen die zijn geplaatst op het tijdstip van de uitoefening van de optie. Bij uitoefening van de optie behoeft slechts 25% te worden volgestort. De uitoefenkoers is gelijk aan de nominale waarde. Met de Stichting Luchtmans is door de vennootschap overeengekomen dat de optie slechts tot 50% van het geplaatste kapitaal kan worden uitgeoefend indien en zolang er (certificaten van) aandelen zijn genoteerd aan de Euronext Amsterdam nv.

Het bestuur van de Stichting Luchtmans bestaat uit drie bestuursleden B, te weten de heer prof. dr. P.G.J. van Sterkenburg, (voorzitter), de heer jhr. mr. J.P. Backer en de heer mr. R.P. Voogd en twee bestuursleden A, te weten de heer drs. ing. H.P. Spruijt (vice-voorzitter) en de heer drs. H.A. Pabbuwe (secretaris/penningmeester). Bestuursleden B zijn onafhankelijk van de vennootschap in de zin van artikel 5:71 lid 1 onder c van de Wet Financieel Toezicht. De heer Jhr. mr. J.P. Backer is in 2008 de heer mr. J.H. Koningsveld opgevolgd. Wij zijn de heer Koningsveld zeer erkentelijk voor zijn bijdrage aan het werk van onze stichting gedurende vele jaren.

De Stichting streeft er naar minstens één maal per jaar bijeen te komen. In 2008 vond er één vergadering plaats, op 11 april 2008.

Leiden, 29 april 2009

Stichting Luchtmans
Het Bestuur

Onafhankelijkheidsverklaring

De Directie van Koninklijke Brill nv en het Bestuur van Stichting Luchtmans verklaren hiermee dat naar hun gezamenlijk oordeel is voldaan aan de ten aanzien van de onafhankelijkheid van de bestuurders van de Stichting Luchtmans gestelde eisen als bedoeld in artikel 5:71 lid 1 onder c van de Wet Financieel Toezicht.

Leiden, 29 april 2009

Koninklijke Brill nv
De Directie

Stichting Luchtmans
Het Bestuur

INHOUD

	Geconsolideerde jaarrekening 2008
52	Geconsolideerde balans per 31 december 2008
53	Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2008
54	Geconsolideerd kasstroomoverzicht
56	Geconsolideerd mutatie-overzicht van het eigen vermogen
57	Toelichting algemeen
57	1. Informatie over de vennootschap
57	2. Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening
67	Toelichting op de geconsolideerde jaarrekening
67	3. Acquisities en desinvesteringen
69	4. Joint ventures
70	5. Materiële vaste activa
71	6. Immateriële vaste activa
73	7. Financiële vaste activa
74	8. Winstbelasting
75	9. Voorraden
76	10. Handelsvorderingen en overige vorderingen (kortlopend)
77	11. Geldmiddelen en kasequivalenten
77	12. Vaste activa aangehouden voor verkoop
78	13. Geplaatst kapitaal en reserves
79	14. Rentedragende leningen
81	15. Pensioenen en overige regelingen inzake vergoedingen na uitdiensttreding
85	16. Handelsschulden en te betalen posten (kortlopend)
85	17. Financiële instrumenten
87	18. Financieel risico management
91	19. Gesegmenteerde informatie
92	20. Kosten
93	21. Financieringsopbrengsten, financieringskosten en resultaat uit desinvesteringen
94	22. Winst per aandeel
94	23. Uitgekeerd en voorgesteld dividend
95	24. Niet uit de balans blijkende verplichting
96	25. Informatie over verbonden partijen
98	26. Gebeurtenissen na balansdatum
	Overige gegevens
112	Gebeurtenissen na balansdatum
112	Winstbestemming
113	Accountantsverklaring

GECONSOLIDEERDE BALANS PER 31 DECEMBER 2008

Voor bestemming resultaat; in duizenden euro's

Activa	2008	2007
Vaste activa		
Materiële vaste activa [5]	1.755	1.711
Immateriële vaste activa [6]	13.769	12.804
Financiële vaste activa [7]	0	1.020
Uitgestelde belastingvorderingen [8]	0	26
	15.524	15.561
Vlottende activa		
Voorraden [9]	10.425	10.293
Handelsvorderingen en overige vorderingen [10]	7.989	8.125
Valutatermijncontracten [17]	0	301
Te vorderen belasting	725	318
Geldmiddelen en kasequivalenten [11]	2.234	2.172
	21.373	21.209
Vaste activa aangehouden voor verkoop [12]	0	190
	21.373	21.399
Totaal activa	36.897	36.960
Passiva		
Geplaatst kapitaal [13]	1.125	1.113
Agio	343	355
Ingehouden winst	16.441	14.546
Overige reserves [13]	-207	-225
Onverdeelde winst	179	2.998
Totaal eigen vermogen	17.881	18.787
Langlopende verplichtingen		
Rentedragende leningen [14]	1.106	1.722
Pensioenen [15]	0	171
Uitgestelde belastingverplichtingen [8]	1.350	1.182
	2.456	3.075
Kortlopende verplichtingen		
Handelsschulden en overige te betalen posten [16]	11.033	11.644
Rentedragende schulden [14]	5.138	3.453
Renteswaps [17]	49	1
Valutatermijncontracten [17]	340	0
	16.560	15.098
Totaal verplichtingen	19.016	18.173
Totaal passiva	36.897	36.960

GECONSOLIDEERDE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2008

In duizenden euro's

		<u>2008</u>	<u>2007¹⁾</u>
¹⁾ Gewijzigde presentatie ten opzichte van jaarrekening 2007	Netto-omzet [19]	25.713	25.883
	Kostprijs van de omzet [20]	<u>-8.551</u>	<u>-8.733</u>
	Brutowinst	17.162	17.150
	Overige baten [21]	80	131
	Verkoopkosten [20]	-5.275	-5.116
	Algemene beheerskosten		
	Algemene operationele kosten [20]	-9.832	-7.531
	Afschrijving op immateriële vaste activa [6]	-13	-13
	Afschrijving op materiële vaste activa [5]	<u>-714</u>	<u>-631</u>
	Totaal bedrijfslasten	<u>-15.754</u>	<u>-13.160</u>
	Winst voor rente en belastingen	1.408	3.990
	Financieringsopbrengsten [21]	16	759
	Financieringskosten [21]	<u>-1.054</u>	<u>-671</u>
	Winst voor belasting	370	4.078
	Belastinglast [8]	<u>-191</u>	<u>-1.080</u>
	Winst uit voortgezette bedrijfsactiviteiten toe te rekenen aan aandeelhouders van Koninklijke Brill nv	<u>179</u>	<u>2.998</u>
	Winst per aandeel [22]		
	Gewone/verwaterde winst per aandeel toe te rekenen aan aandeelhouders van Koninklijke Brill nv	0,10	1,63

GECONSOLIDEERD KASSTROOMOVERZICHT

In duizenden euro's

	2008	2007 ¹⁾
¹⁾ Gewijzigde presentatie		
ten opzichte van		
Jaarrekening 2007		
Kasstroom uit bedrijfsactiviteiten		
Winst voor belastingen uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	371	4.078
Aanpassingen voor het aansluiten van de winst aan de netto kasstroom		
Correcties voor niet-kasgerelateerde mutaties		
Financieringsopbrengsten [21]	-16	-164
Financieringskosten	1.026	297
Boekwinst uit desinvesteringen	9	-131
Afschrijving vaste activa	1.220	1.085
Pensioenen [15]	849	-314
Overige mutaties	18	-105
Wijzigingen in het werkkapitaal		
Handelsvorderingen en overige vorderingen	136	731
Vorraden	-132	-1.090
Handelsschulden en overige te betalen posten	-682	463
Betaalde winstbelasting	-403	-820
Netto kasstroom uit bedrijfsactiviteiten	2.396	4.030
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		
Investeringen in materiële vaste activa [5]	-758	-764
Desinvesteringen in materiële vaste activa [5]	0	39
Investeringen in immateriële vaste activa [6]	-1.026	-553
Desinvesteringen van immateriële vaste activa [6]	37	0
Acquisities gedaan met kasgeld [3]	-280	-75
Verstreckte achtergestelde lening aan pensioenfondsen als verantwoord onder financiële vaste activa	0	-750
Netto kasstroom aangewend voor investeringsactiviteiten	-2.027	-2.103

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		
Ontvangen rente [21]	16	71
Betaalde rente	-279	-363
Nieuwe bankleningen	0	800
Aflossing van bankleningen	-2.322	-1.250
Kasgeldleningen	0	-1.900
Betaald contant dividend over het vorig boekjaar [23]	-1.103	-241
Netto kasstroom aangewend voor financieringsactiviteiten	<u>-3.688</u>	<u>-2.884</u>
Netto afname in geldmiddelen en kasequivalenten	-3.319	-956
Netto valutaomrekeningsverschillen	0	-1
Geldmiddelen en kasequivalenten per 1 januari	<u>1.043</u>	<u>2.000</u>
Geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december [11]	-2.276	1.043

GECONSOLIDEERD MUTATIE-OVERZICHT VAN HET EIGEN VERMOGEN

In duizenden euro's

	geplaatst kapitaal ^[13]	Agio	ingehouden winst	overige reserves ^[13]	onverdeelde winst	totaal eigen vermogen
1 januari 2008	1.113	355	14.546	-225	2.998	18.787
Omrekening vreemde valuta deelnemingen	0	0	0	17	0	17
Herwaardering renteswap	0	0	0	1	0	1
Totale baten en lasten over het boekjaar direct opgenomen in het eigen vermogen	0	0	0	18	0	18
Winst over het boekjaar	0	0	0	0	179	179
Totale baten en lasten	0	0	0	18	179	197
Betaald contant dividend over het vorig boekjaar	0	0	0	0	-1.103	-1.103
Uitgekeerd stockdividend over het vorig boekjaar	12	-12	0	0	0	0
Winst over vorig boekjaar toegevoegd aan de ingehouden winst	0	0	1.895	0	-1.895	0
31 december 2008	1.125	343	16.441	-207	179	17.881
1 januari 2007	1.086	382	12.222	-142	2.565	16.113
Omrekening vreemde valuta deelnemingen	0	0	0	-97	0	-97
Herwaardering renteswap	0	0	0	14	0	14
Totale baten en lasten over het boekjaar direct opgenomen in het eigen vermogen	0	0	0	-83	0	-83
Winst over het boekjaar	0	0	0	0	2.998	2.998
Totale baten en lasten	0	0	0	-83	2.998	2.915
Betaald contant dividend over het vorig boekjaar	0	0	0	0	-241	-241
Uitgekeerd stockdividend over het vorig boekjaar	27	-27	0	0	0	0
Winst over vorig boekjaar toegevoegd aan de ingehouden winst	0	0	2.324	0	-2.324	0
31 december 2007	1.113	355	14.546	-225	2.998	18.787

TOELICHTING ALGEMEEN

1. Informatie over de vennootschap

De geconsolideerde jaarrekening van Koninklijke Brill nv per 31 december 2008 is goedgekeurd voor publicatie ingevolge het besluit van de Raad van Commissarissen en de Directie van 24 maart 2009. Koninklijke Brill nv is een in Nederland opgerichte en gevestigde vennootschap waarvan de aandelen openbaar worden verhandeld bij Euronext, Amsterdam.

De activiteiten van de vennootschap worden uiteengezet op pagina 2 en verder van dit jaarverslag.

2. Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld op basis van de historische kostprijs, met uitzondering van de afgeleide financiële instrumenten die zijn gewaardeerd tegen reële waarde. De geconsolideerde jaarrekening luidt in euro's en alle bedragen zijn afgerond naar duizendtallen (EUR 000), tenzij anders is vermeld.

De geconsolideerde jaarrekening van Koninklijke Brill nv en haar dochterondernemingen is opgesteld in overeenstemming met de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals vastgesteld door de Europese Unie.

2.1 Grondslagen voor consolidatie

De geconsolideerde jaarrekening bevat de jaarrekening van Koninklijke Brill nv en haar dochterondernemingen per 31 december. De jaarrekeningen van de dochterondernemingen zijn opgesteld voor hetzelfde verslagjaar als dat van de moedermaatschappij, waarbij consistente waarderingsgrondslagen zijn toegepast. In noot 25 bij de geconsolideerde jaarrekening wordt een overzicht gegeven van de dochterondernemingen.

Alle saldi, transacties, baten en lasten binnen de groep en winsten en verliezen voortvloeiend uit transacties binnen de groep die zijn opgenomen in de activa, worden volledig geëlimineerd.

Dochterondernemingen worden geconsolideerd vanaf overnamedatum, zijnde de datum waarop feitelijke zeggenschap over de overgenomen partij wordt verworven. Consolidatie wordt voortgezet tot het moment dat de feitelijke zeggenschap ophoudt te bestaan.

Bij het opstellen van de vennootschappelijke jaarrekening is ten aanzien van de winst- en verliesrekening gebruik gemaakt van de vrijstelling op basis van artikel 402 van Titel 9 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

2.2 Wijzigingen in de grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De volgende in 2008 in werking getreden standaarden en interpretaties hebben geen gevolgen voor de jaarrekening 2008 gehad:

- IFRIC 11 Transacties in groepsaandelen en ingekochte eigen aandelen
- IAS 39 en IFRS 7 Herclassificatie van financiële vaste activa

2.3 Toekomstige wijzigingen in de grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De volgende wijzigingen worden per 1 januari 2009 of daarna doorgevoerd:

IFRS 1 en IAS 27 Geconsolideerde jaarrekeningen en de administratieve verwerking van investeringen in dochterondernemingen

De wijzigingen op IFRS 1 staan een entiteit toe om in de eerste IFRS-jaarrekening ofwel conform IAS 27 de 'kostprijs' te bepalen van investeringen in dochterondernemingen, entiteiten waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend of geassocieerde deelnemingen ofwel een veronderstelde kostprijs te hanteren. De wijziging op IAS 27 verlangt dat alle dividenden die worden ontvangen van een dochteronderneming, een entiteit waarover gezamenlijk de zeggenschap wordt uitgeoefend of een geassocieerde deelneming worden verantwoord in de winst- en verliesrekening van de enkelvoudige jaarrekening. Beide wijzigingen worden van kracht voor boekjaren beginnend op of na 1 januari 2009. De wijziging op IAS 27 dient prospectief te worden toegepast. De nieuwe voorschriften betreffen slechts de enkelvoudige jaarrekening van de moedermaatschappij en niet de geconsolideerde jaarrekening. De standaard heeft geen effect op de financiële positie.

IFRS 8 Operationele segmenten

Deze standaard vervangt IAS 14 met betrekking tot rapportage over segmenten. In plaats van primaire en secundaire segmentatie dient te worden aangesloten op de segmentering die wordt toegepast in de interne rapportages. Deze standaard is eind 2007 goedgekeurd door de Europese Unie. De standaard heeft geen effect op de financiële positie.

IAS 1 Presentatie van financiële cijfers

De aanpassing heeft betrekking op de presentatie van mutaties in het eigen vermogen. Verder wordt aan de jaarrekening toegevoegd een samenvattend overzicht

van alle baten en lasten, inclusief de baten en lasten die buiten de winst- en verliesrekening zijn verantwoord. De standaard heeft geen effect op de financiële positie.

IAS 23 Kosten vreemd vermogen

Een herziening van deze standaard wordt effectief na 2008. De wijziging houdt in dat de kosten van vreemd vermogen voor investering in een actief dat over een langere periode gereed komt gekapitaliseerd dienen te worden. De standaard heeft alleen betrekking op investeringsprojecten die starten na 2008. Naar verwachting heeft deze standaard geen effect op de financiële positie.

Overige aanpassingen van standaarden

In mei 2008 zijn een aantal aanpassingen gepubliceerd gericht op het verwijderen van inconsistenties en verduidelijking van de standaarden. De volgende aanpassingen worden per 1 januari 2009 doorgevoerd:

IAS 16 Materiële vaste activa: Vervanging van de term "netto verkoopprijs" door reële waarde minus verkoopkosten. Deze aanpassing heeft geen effect op de financiële positie.

IAS 23 Financieringskosten: De definitie van financieringskosten is aangepast om de twee types van financieringskosten samen te voegen tot één – de interestkosten worden bepaald door gebruik te maken van de effectieve rente calculatie methode. Deze aanpassing heeft geen effect op de financiële positie.

IAS 36 Afwaardering activa: Als er gebruik wordt gemaakt van netto contante waarde calculatie voor de bepaling van de reële waarde minus verkoopkosten is een aanvullende toelichting over het gebruikte rentepercentage noodzakelijk. Deze aanpassing heeft geen effect op de financiële positie.

De volgende in 2009 in werking te treden standaarden en interpretaties hebben geen gevolgen voor de jaarrekening 2009:

- IFRS 2 Op aandelen gebaseerde betalingen
- IFRIC 12 Service concessies
- IFRIC 14 Beperking van de activa bij toegezegde aanspraken bij personele beloningen, minimale verplichtingen en de interactie daartussen
- IAS 32 en IAS 1 met betrekking tot financiële instrumenten met een terugneemverplichting
- IFRIC 13 Klanten loyaliteitsprogramma's
- IFRIC 15 Overeenkomsten betreffende bouw van vastgoed
- IFRIC 16 Financiële instrumenten met betrekking tot investeringen in buitenlandse ondernemingen
- IFRS 3R/IAS 27R Bedrijfscombinaties en de geconsolideerde jaarrekening
- IAS 39 In aanmerking komende afgedekte posities

2.4 Schattingsonzekerheden

Tenminste eenmaal per jaar wordt vastgesteld of uitgaverechten en goodwill onderhevig zijn geweest aan bijzondere waardeverminderingen. Dit vraagt om een schatting van de bedrijfswaarde van de kasstroomgenererende eenheden waaraan uitgaverechten en goodwill worden toegerekend. Daarbij wordt een schatting gemaakt van de toekomstige kasstromen van de kasstroomgenererende eenheid en wordt tevens de disconteringsvoet bepaald en de contante waarde van die kasstromen berekend. Zie voor meer toelichting noot 6 bij de geconsolideerde jaarrekening.

Voordat content- en informatiesystemen worden geactiveerd wordt een schatting gemaakt van de economische voordelen die deze zullen genereren.

Latente belastingvorderingen worden alleen opgenomen als het waarschijnlijk is dat er in de toekomst fiscale winsten zijn waarmee deze vorderingen kunnen worden vereffend.

De voorziening voor afwaardering debiteuren wordt waar mogelijk individueel bepaald. Als dit niet mogelijk is vindt collectieve waardering plaats aan de hand van de historische kans op afwaardering van handelsvorderingen.

De op content gerelateerde activa worden afgeschreven op basis van een verwacht verkooppatroon. Dit verkooppatroon wordt jaarlijks getoetst. De belangrijkste groep activa bestaat uit de contentgerelateerde produktiekosten die tot de voorraden worden gerekend. Door mediumneutraal uitgeven heeft content een andere levensduur dan de mediumgerelateerde produktiekosten. Deze verschillen kunnen per product-/marktcombinatie anders zijn.

De reële waarde van termijncontracten en renteswaps wordt bepaald aan de hand van de *mark-to-market* waarde van deze contracten per balansdatum.

Subsidies aan een uitgifteproject worden pas opgenomen als er een redelijke mate van zekerheid is dat de subsidie zal worden ontvangen en aan alle relevante voorwaarden zal worden voldaan.

2.5 Belang in joint venture

De vennootschap had een belang in een joint venture. Een joint venture is een contractuele afspraak waarbij twee of meer partijen een economische activiteit aangaan waarover zij gezamenlijk zeggenschap hebben. In 2008 heeft Brill zich teruggetrokken uit de joint venture waardoor er geen sprake meer is van invloed van betekenis op het zakelijk en financiële beleid. De joint venture wordt daarom in 2008 niet langer proportioneel geconsolideerd.

2.6 Omrekening vreemde valuta

De geconsolideerde jaarrekening luidt in euro's, die tevens de functionele en rapporteringvaluta van de vennootschap is. Transacties in vreemde valuta worden bij de eerste opname verantwoord tegen de koers van de functionele valuta per de datum van de transactie. Monetaire activa en verplichtingen die luiden in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers van de functionele valuta per balansdatum. Eventuele verschillen worden ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht. Niet-monetaire posten die worden gewaardeerd tegen historische kostprijs in een vreemde valuta worden omgerekend tegen de koersen per de datum van de oorspronkelijke transacties.

De functionele valuta van de deelneming in de Verenigde Staten is de us Dollar. Per balansdatum worden de activa en passiva van deze dochterondernemingen omgerekend naar de euro tegen de koers per balansdatum en de winst- en verliesrekeningen worden omgerekend tegen de gemiddelde koers voor het jaar. De koersverschillen die voortkomen uit de omrekening worden direct in een aparte component van het eigen vermogen gebracht. Bij de afstoting van een buitenlandse entiteit wordt het uitgestelde cumulatieve bedrag dat is opgenomen in het eigen vermogen voor die betreffende buitenlandse activiteit in de winst- en verliesrekening verantwoord.

2.7 Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden tegen kostprijs opgenomen, onder aftrek van de cumulatieve afschrijving en de cumulatieve bijzondere waardeverminderingen. Afschrijving wordt lineair berekend op basis van de gebruiksduur van de betreffende activa. De boekwaarde van de materiële vaste activa wordt getoetst op bijzondere waardevermindering indien gebeurtenissen of veranderingen in de omstandigheden erop wijzen dat de boekwaarde mogelijk niet realiseerbaar is.

Ook de restwaarde en de gebruiksduur worden jaarlijks beoordeeld en zo nodig herzien.

Een materieel vast actief wordt niet meer op de balans opgenomen in geval van afstoting of indien er geen toekomstige economische voordelen van het gebruik of de afstoting worden verwacht. Een eventuele opbrengst of verlies, voortvloeiend uit de verwijdering van het actief op de balans, wordt op het moment van verwijdering ten gunste of ten laste van de winst- en verliesrekening gebracht.

2.8 Immateriële vaste activa

Van derden verworven uitgaverechten en goodwill worden geactiveerd tegen verkrijgingsprijs. Uitgaverechten en goodwill zijn immateriële vaste activa met onbepaalbare gebruiksduur. Op deze immateriële vaste activa wordt niet afgeschreven. De boekwaarde van een immaterieel vast actief met een onbepaalbare gebruiksduur wordt jaarlijks getoetst, waarbij wordt beoordeeld of er sprake is van bijzondere waardeverminderingen op het niveau van de kasstroomgenererende eenheid. Ook wordt dan beoordeeld of de onbepaalbare gebruiksduur nog gefundeerd is. Zo nodig wordt de gebruiksduur omgezet van onbepaalbaar in bepaalbaar.

Content en al dan niet in eigen beheer vervaardigde informatiesystemen worden eveneens tot de immateriële vaste activa gerekend. Deze worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs respectievelijk vervaardigingskosten. De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode op basis van de geschatte gebruiksduur. Indien de realiseerbare waarde lager is dan de aldus berekende boekwaarde, vinden aanvullende afwaarderingen plaats. Jaarlijks wordt de gebruiksduur geëvalueerd.

2.9 Bijzondere waardevermindering van activa

De vennootschap beoordeelt per verslagdatum of er aanwijzingen zijn dat een actief een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan. Indien een

dergelijke aanwijzing aanwezig is, of indien de jaarlijkse toetsing op bijzondere waardevermindering van een actief vereist is, maakt de vennootschap een schatting van de realiseerbare waarde van het actief.

De realiseerbare waarde van een actief is de hoogste van de reële waarde van een actief na aftrek van de verkoopkosten of de gebruikswaarde, tenzij het actief geen inkomende kasstromen genereert die grotendeels onafhankelijk zijn van de stromen van andere activa of groepen van activa. Indien de boekwaarde van een actief de realiseerbare waarde overschrijdt, wordt het actief geacht een bijzondere waardevermindering te hebben ondergaan en wordt deze afgewaardeerd tot de realiseerbare waarde. Bij de bepaling van de gebruikswaarde worden de geschatte toekomstige kasstromen contant gemaakt, waarbij een discountingsvoet vóór belasting wordt toegepast die rekening houdt met de huidige marktbeoordelingen van de tijdwaarde van geld en de specifieke risico's van het actief. Bijzondere waardeverminderingverliezen van voortgezette bedrijfsactiviteiten worden opgenomen in de winst- en verliesrekening in de kostencategorie die overeenkomt met de functie van het betreffende actief.

Per iedere verslagdatum wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een voorheen opgenomen bijzonder waardeverminderingverlies niet langer bestaat of is verminderd. Indien een dergelijke aanwijzing bestaat, wordt de realiseerbare waarde geschat. Een voorheen opgenomen verlies vanwege bijzondere waardevermindering wordt slechts teruggenomen indien er een wijziging is opgetreden in de schatting die wordt gebruikt ter bepaling van de realiseerbare waarde van het actief sinds de opname van het laatste bijzondere waardeverminderingverlies. Indien dit het geval is, wordt de boekwaarde van het actief verhoogd naar de realiseerbare waarde. Dit verhoogde bedrag kan niet hoger zijn dan de boekwaarde die zou zijn bepaald (na aftrek van afschrijving) indien er geen bijzonder waardeverminderingverlies voor het actief in eerdere

jaren zou zijn opgenomen. Een dergelijke terugneming wordt verantwoord in de winst of het verlies tenzij het actief wordt opgenomen tegen het gehewaardeerde bedrag, in welk geval de terugneming wordt behandeld als een herwaarderingsstename. Na een dergelijke terugneming wordt de afschrijvingslast aangepast om de herziene boekwaarde van het actief (na aftrek van een eventuele restwaarde) over de resterende gebruiksduur systematisch toe te rekenen aan toekomstige perioden.

2.10 Financiële vaste activa

Leningen en vorderingen zijn niet-afgeleide financiële activa met vaste of bepaalde betalingen die niet op een actieve markt zijn genoteerd. De achtergestelde lening aan het pensioenfonds wordt verantwoord onder deze post. Deze lening wordt gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode. Zodra de leningen en vorderingen niet langer op de balans worden opgenomen, of bij een bijzondere waardevermindering dan wel afschrijving, komen de winsten en verliezen ten gunste dan wel ten laste van de resultatenrekening.

2.11 Voorraden

Voorraden gereed product en onderhanden werk worden gewaardeerd tegen vervaardigingsprijs, waaronder begrepen de intern toegerekende personele kosten. De intern toegerekende personele kosten zijn exclusief een opslag voor overhead. De voorraden grond- en hulpstoffen worden gewaardeerd tegen inkoopprijs of lagere opbrengstwaarde.

De productiekosten van een boektitel bestaan uit content- en uit mediumgerelateerde kosten:

- Bij het gereedkomen van een titel worden de contentgerelateerde kosten – zoals kosten voor het zetten, illustraties en redactie – geactiveerd en afgeschreven. De geactiveerde kosten zijn deel van de voorraad gereedproduct op de balans. De

afschrijvingskosten komen ten laste van de kostprijs van de omzet. De afschrijving vindt niet lineair plaats, maar op basis van het geschatte verkooppatroon.

- De mediumgerelateerde kosten – waarvan de belangrijkste kosten zijn die voor het drukken en binden – worden gedeeld door het aantal geproduceerde exemplaren en vormen de kostprijs per titel (unit costs), welke op de balans staan als voorraad gereedproduct en bij uitlevering ten laste van de kostprijs van de omzet komen. De voorraad van titels ouder dan vijf jaar wordt volledig voorzien als incurant.

2.12 Handelsvorderingen en overige vorderingen

Handelsvorderingen worden opgenomen tegen de reële waarde van de tegenprestatie minus een voorziening voor oninbare bedragen. Een dergelijke voorziening wordt opgenomen indien er objectief bewijs is dat de vennootschap niet in staat zal zijn de openstaande bedragen te innen. Dubieuze debiteuren worden afgeschreven zodra de oninbaarheid is vastgesteld.

2.13 Geldmiddelen en kasequivalenten

Geldmiddelen en kasequivalenten in de balans bestaan uit banktegoeden, kasgeld en kortetermijn-deposito's met een oorspronkelijke looptijd van drie maanden of minder.

Ten behoeve van het geconsolideerde kasstroom-overzicht bestaan de geldmiddelen en kasequivalenten uit de liquide middelen zoals hierboven gedefinieerd, na aftrek van de openstaande bankkredieten. De financieringskosten in het geconsolideerde kasstroom-overzicht bevatten naast rente lasten ook kosten genomen voor herwaardering van leningen in vreemde valuta, herwaardering van de valutatermijn contracten en de renteswap.

2.14 Vast activa aangehouden voor verkoop

Een vast actief wordt aangemerkt als 'aangehouden voor verkoop' indien er een besluit is genomen door de directie tot verkoop, verkoop onmiddellijk kan plaatsvinden, de verkoop zeer waarschijnlijk is en het verkoopproces in gang is gezet, waarbij een verkoopprijs wordt gehanteerd die in hoogte redelijk is ten opzichte van de reële waarde van het actief.

2.15 Rentedragende leningen, handelsschulden en overige (kortlopende) schulden

Alle leningen en andere schulden worden bij de eerste opname opgenomen tegen de reële waarde van de ontvangen tegenprestatie onder aftrek van de direct toerekenbare transactiekosten.

Na deze eerste opname worden deze schulden vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs op basis van de effectieve-rentemethode.

Winsten en verliezen worden opgenomen in het nettoresultaat zodra de schulden niet langer op de balans worden opgenomen, alsmede via het afschrijvingsproces.

2.16 Niet langer opnemen in de balans van financiële activa en passiva

Financiële activa

Een financieel actief wordt niet langer opgenomen indien:

- de entiteit geen recht meer heeft op de kasstromen uit dit actief
- de vennootschap het recht heeft behouden om de kasstromen uit dit actief te ontvangen, maar een verplichting is aangegaan om deze volledig zonder belangrijke vertraging te betalen aan een derde ingevolge een bijzondere afspraak, of
- de vennootschap haar rechten op de kasstromen uit dit actief heeft overgedragen en ofwel (a) groten-deels alle risico's en voordelen van dit actief heeft

overgedragen, ofwel (b) niet grotendeels alle risico's en voordelen van dit actief heeft overgedaan of behouden, maar de zeggenschap over dit actief heeft overgedragen.

Financiële verplichtingen

Financiële passiva wordt niet langer op de balans opgenomen zodra aan de prestatie ingevolge de verplichting is voldaan, deze is opgeheven of is verlopen.

2.17 Bijzondere waardeverminderingen van financiële activa

De vennootschap bepaalt voor elke balansdatum of een financieel actief of een groep van financiële activa een bijzondere waardevermindering heeft ondergaan.

Tegen geamortiseerde kostprijs opgenomen activa

Indien er objectief bewijs voorhanden is dat een verlies is opgetreden vanwege bijzondere waardeverminderingen, dan wordt de boekwaarde van het actief direct verlaagd. Het bedrag van het verlies zal in de winst- en verliesrekening worden opgenomen.

2.18 Voorzieningen

Een voorziening wordt opgenomen indien (i) de vennootschap een huidige (contractuele of feitelijke) verplichting heeft als gevolg van een gebeurtenis in het verleden; (ii) het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen, vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen, en (iii) een betrouwbare schatting gemaakt kan worden van het bedrag van de verplichting. Als verwacht wordt dat (een deel van) een voorziening gedeeltelijk wordt vergoed, bijvoorbeeld ingevolge een verzekeringscontract, dan wordt de vergoeding opgenomen als een afzonderlijk actief indien de vergoeding vrijwel zeker is.

De last die met een voorziening samenhangt, wordt opgenomen in de winst- en verliesrekening na aftrek van een eventuele vergoeding. Indien het effect van de tijdwaarde van geld materieel is, worden de voorzie-

ningen contant gemaakt tegen een disconteringsvoet vóór belasting die, indien noodzakelijk, met de specifieke risico's van de verplichting rekening houdt.

2.19 Pensioenen en overige regelingen inzake vergoedingen na uitdiensttreding

Nieuwe regeling

Per balansdatum zijn de twee oude pensioenregelingen voor de medewerkers in Nederland ondergebracht bij een verzekeraar en zijn aan te merken als een toegezegde bijdrageregeling.

Oude regeling

Tot december 2008 waren de twee pensioenregelingen voor de medewerkers in Nederland niet ondergebracht bij een verzekeraar. Dit betekent dat tot die tijd de regelingen moeten worden aangemerkt als toegezegde pensioenregelingen. De oude regelingen zijn toegepast tot eind december en ook als zodanig verwerkt.

De kosten van de toegezegde pensioenregelingen welke tot december 2008 in werking waren worden op actuariële wijze bepaald aan de hand van de "Projected Unit Credit"-methode. Actuariële winsten en verliezen worden opgenomen als baten of lasten indien de netto cumulatieve niet-verantwoorde actuariële winsten en verliezen aan het eind van het vorig boekjaar meer bedragen dan 10% van de toegezegde pensioenverplichting of de hogere reële waarde van de fondsbeleggingen per die datum. Deze winsten of verliezen worden toegerekend aan de verwachte gemiddelde resterende arbeidsduur van de werknemers die aan de regeling deelnemen.

De nettoverplichting uit hoofde van de toegezegde pensioenregelingen bestaat uit de contante waarde van de bruto verplichting plus de niet opgenomen actuariële winsten en verliezen, waarvan wordt afgetrokken de nog niet opgenomen backservicekosten en de reële waarde van de fondsbeleggingen waaruit de verplichtingen direct moeten worden afgewikkeld.

Indien een dergelijk totaalbedrag negatief is, is er sprake van een actief, dat wordt gewaardeerd tegen de laagste waarde van dit totaalbedrag of het totaalbedrag van cumulatieve niet-opgenomen actuariële verliezen, backservicekosten en de contante waarde van eventuele economische voordelen die beschikbaar zijn in de vorm van restituties uit de pensioenregeling of verlaging van de toekomstige premies voor de regeling.

Medewerkers in de Verenigde Staten hebben een beschikbare premiereregeling. Deze zijn ondergebracht bij een verzekeraar. De pensioenpremie wordt als een last verantwoord in de winst- en verliesrekening.

2.20 Leaseovereenkomsten

De bepaling of een regeling een leaseovereenkomst vormt of deze bevat, is gebaseerd op de inhoud van de overeenkomst en vereist een beoordeling of de uitvoering van de overeenkomst afhankelijk is van het gebruik van een bepaald actief of bepaalde activa en of de overeenkomst het recht toekent om het actief te gebruiken.

Operationele leasebetalingen worden gedurende de leaseperiode lineair opgenomen als last in de winst- en verliesrekening.

2.21 Opbrengstverantwoording

Opbrengsten worden verantwoord voorzover het waarschijnlijk is dat de economische voordelen ten goede zullen komen aan de vennootschap en de opbrengsten betrouwbaar kunnen worden bepaald. Opbrengsten worden verantwoord op het moment dat de belangrijkste risico's en voordelen van eigendom zijn overgedragen aan de koper. De volgende specifieke verantwoordingscriteria zijn van toepassing:

Verkoop van boeken en tijdschriften

Hieronder wordt verstaan de opbrengst uit levering van boeken en tijdschriften aan derden. Ontvangen abonnementsgelden worden niet verantwoord als opbrengst maar als kortlopende schuld, indien nog geen levering heeft plaatsgevonden.

Levering vindt plaats in gedrukte vorm of digitaal. Onder digitale levering valt ook het toegang hebben tot een database. Verder behoren daartoe verstrekte (licentie-) rechten. Van de opbrengsten worden de korting en de over de omzet geheven belastingen afgetrokken.

Geleverde diensten

Diensten zijn werkzaamheden in opdracht van en voor risico van derden. Dit betreft het op microfilm zetten of digitaal scannen van documenten. De opbrengst van geleverde diensten wordt evenredig over de contractperiode gespreid.

Rentebaten

De opbrengsten worden verantwoord naar gelang de rente aangroeit (via de effectieve-rentemethode, d.w.z. de rentevoet die bij contantmaking van de geschatte toekomstige kasontvangsten, gedurende de verwachte levensduur van het financiële instrument, uitkomt op de nettoboekwaarde van het financieel actief).

2.22 Kostprijs van de omzet

Indien een boek gereed is, worden de totale kosten opgenomen onder de voorraad gereed product. De contentgerelateerde kosten komen ten laste van de kostprijs van de omzet op basis van het geschatte verkooppatroon. De mediumgerelateerde kosten worden gedeeld door het aantal geproduceerde exemplaren en vormen de kostprijs per titel (unit costs). Bij uitlevering komen deze ten laste van de kostprijs van de omzet.

Indien een aflevering van een tijdschrift gereed is worden de bijbehorende kosten direct verantwoord in de winst- en verliesrekening. Daarnaast behoren hiertoe afschrijvingskosten van content- en informatiesystemen, royalty's en verzendkosten.

2.23 Subsidies

Een subsidie wordt volledig toegerekend aan het uitgeefproject waarvoor de subsidie wordt ontvangen. Indien een subsidie betrekking heeft op een kostenpost wordt de subsidie onder de "kostprijs van de omzet" verrekend.

2.24 Belastingen

Verschuldigde en verrekenbare belastingen

Verschuldigde en verrekenbare belastingvorderingen en -verplichtingen voor lopende en voorgaande jaren worden gewaardeerd op het bedrag dat naar verwachting zal worden teruggevorderd van of betaald aan de belastingdienst. Het belastingbedrag wordt berekend op basis van de bij wet vastgestelde belastingtarieven en geldende belastingwetgeving.

Uitgestelde belastingen

Voor uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen wordt een voorziening gevormd op basis van de tijdelijke verschillen per balansdatum tussen de fiscale boekwaarde van activa en passiva en hun in deze jaarrekening opgenomen boekwaarde. Uitgestelde belastingvorderingen worden opgenomen voor alle verrekenbare tijdelijke verschillen voorzover het waarschijnlijk is dat er fiscale winst beschikbaar zal zijn waarmee het verrekenbare tijdelijke verschil kan worden verrekend. Uitgestelde belastingvorderingen en verplichtingen worden verantwoord voor alle belastbare tijdelijke verschillen, behalve:

- indien de uitgestelde belastingvordering voortkomt uit de eerste opname van een vordering of verplichting in een transactie die geen bedrijfs-

combinatie is en, op het moment van de transactie, geen invloed heeft op de winst vóór belasting of het fiscale resultaat, en/of

- indien de uitgestelde belastingverplichting voortkomt uit de eerste opname van goodwill of de eerste opname van een actief of verplichting in een transactie die geen bedrijfscombinatie is en, op het moment van de transactie, geen invloed heeft op de winst vóór belasting of het fiscale resultaat, en
- voor wat betreft belastbare tijdelijke verschillen die verband houden met investeringen in dochterondernemingen en belangen in joint ventures, indien het tijdstip van afwikkeling geheel zelfstandig kan worden bepaald, en het waarschijnlijk is dat het tijdelijke verschil niet in de nabije toekomst zal worden afgewikkeld.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gewaardeerd tegen de belastingtarieven die naar verwachting van toepassing zullen zijn op de periode waarin de vordering wordt gerealiseerd of de verplichting wordt afgewikkeld, op basis van de bij wet vastgestelde belastingtarieven en geldende belastingwetgeving.

Uitgestelde belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd indien er een in rechte afdwingbaar recht bestaat om belastingvorderingen te salderen met belastingverplichtingen en de uitgestelde belastingen verband houden met dezelfde belastbare entiteit en dezelfde belastingautoriteit.

Omzetbelasting

Opbrengsten, kosten en activa worden opgenomen na aftrek van de omzetbelasting. Het netto bedrag van de omzetbelasting die kan worden teruggevorderd van of betaalbaar is aan de belastingdienst wordt opgenomen als een onderdeel van de vorderingen of verplichtingen in de balans.

2.25 Afgeleide financiële instrumenten en afdekking van risico's

De vennootschap heeft afgeleide financiële instrumenten zoals termijncontracten voor valutatransacties en renteswaps voor het afdekken van risico's die samenhangen met vreemde valuta respectievelijk rente. Deze afgeleide financiële instrumenten worden op transactiedatum gewaardeerd tegen de reële waarde. Afgeleide financiële instrumenten worden opgenomen als een actief indien de reële waarde positief is en als een passief indien de reële waarde negatief is.

De reële waarde van de termijncontracten op valutaverkopen wordt bepaald aan de hand van de marktwaarde van gelijksoortige instrumenten. Hedge accounting wordt niet toegepast op termijncontracten omdat de afdekking niet voldoende effectief is in het bereiken van compensatie van het risico van verandering in de reële waarde van de afgedekte positie. Niet-gerealiseerde waardemutaties op deze contracten worden verrekend in de winst- en verliesrekening.

De reële waarde van de renteswaps wordt bepaald aan de hand van de marktwaarde van gelijksoortige instrumenten. In voorgaande jaren is hedge accounting toegepast op de renteswaps. Deze afdekking is naar verwachting zeer effectief in het bereiken van compensatie van het risico van verandering in de reële waarde van de afgedekte positie. Niet-gerealiseerde waardemutaties worden verrekend via het eigen vermogen, onder aftrek van een reservering voor latente belastingvordering of -verplichting.

Op nieuwe in 2008 afgesloten renteswaps wordt uit hoofde van kosten overweging geen hedge accounting toegepast. Niet-gerealiseerde waardemutaties op de renteswaps worden verrekend in de winst- en verliesrekening.

TOELICHTING OP DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING

In duizenden euro's

3. Acquisities en desinvesteringen

Acquisities en desinvesteringen in 2008

Bibliographie Linguistique

In april 2008 heeft Brill van Springer Science het fonds *Bibliographie Linguistique* overgenomen. Dit betrof een overname van uitgaverechten. De overnameprijs was EUR 100 duizend en is volledig uit eigen kasmiddelen betaald. De bijdrage aan de omzet in 2008 was EUR 170 duizend. Voor 2009 wordt verdere groei van de omzet verwacht.

Tijdschrift Insect Systematics & Evolution

In juli 2008 heeft Brill van Apollo Books, gevestigd in Denemarken, een tijdschrift op het gebied van biologie overgenomen. Dit betrof een overname van uitgaverechten. De overnameprijs was EUR 115 duizend en is volledig uit eigen kasmiddelen betaald. De overname gaat in per abonnementsjaar 2009 en heeft daarom in 2008 geen effect op de omzet. Naar verwachting zal op jaarbasis de omzet met EUR 60 duizend toenemen.

Overige overnames

In 2008 hebben er vier kleinere overnames plaatsgevonden. Bij deze overnames zijn alleen uitgaverechten gekocht. De daarmee gemoeide overnameprijs was in totaal EUR 102 duizend en is volledig uit eigen kasmiddelen betaald. De bijdrage van deze kleinere overnames aan de omzet in 2008 was EUR 7 duizend. Naar verwachting zal op jaarbasis de omzet met EUR 90 duizend toenemen.

Desinvesteringen

In juni 2008 zijn een aantal losbladige titels verkocht aan Lexgulf Publishers Ltd, gevestigd in het Verenigd Koninkrijk en in september 2008 is het tijdschrift *Advanced Powder Technology* verkocht aan The Society of Powder Technology gevestigd in Japan. In totaal is er in 2008 een boekwinst van EUR 7 duizend

op de desinvesteringen van het tijdschrift. Naast de verkochte activa is ook het deel van de overgenomen activa met betrekking tot RusAr die was verantwoord onder IDC afgeboekt. Dit levert een verlies van EUR 16 duizend op.

Acquisities en desinvesteringen in 2007

Fondsonderdelen Koninklijke Van Gorcum

In juli 2007 is een fondsonderdeel van Koninklijke Van Gorcum overgenomen. Dit betrof een overname van activa. De overnameprijs was EUR 130 duizend en wordt volledig uit eigen kasmiddelen betaald. De bijdrage aan de omzet in 2007 was EUR 12 duizend. Op jaarbasis zou de omzet in 2007 EUR 50 duizend hebben bedraagt. Voor 2008 wordt verdere groei van de omzet voorzien.

Tijdschriftenruil Sage

In juli 2007 is met Sage een ruil van activa overeengekomen, waarbij Brill het tijdschrift *Critical Sociology* heeft afgestaan tegen het overnemen van vier tijdschriften op het gebied van religie. In 2007 had deze ruil geen effect op de omzet. Op jaarbasis zal de omzet met EUR 20 duizend toenemen.

Het gaat om een ongelijkwaardige ruil. De reële waarde van *Critical Sociology* is bepaald op EUR 394 duizend, terwijl de reële waarde van de vier verkregen tijdschriften is bepaald op EUR 319 duizend. Dit betekent dat het afstaan van *Critical Sociology* afzonderlijk wordt verantwoord als een desinvestering en de ontvangen tijdschriften worden verantwoord onder acquisities.

De aan *Critical Sociology* toegerekende boekwaarde van EUR 180 duizend is door deze ruil afgeschreven. Per saldo was er als gevolg van deze ruil een boekwinst van EUR 139 duizend, welke is verantwoord als resultaat uit desinvestering.

Uitstroom kasmiddelen bij acquisities:	2008	2007
Betaald of nog te betalen met kasmiddelen	-317	-130
Waarvan nog te betalen met kasmiddelen	93	55
Nettokasmiddelen acquisitie	-225	-75
Kasmiddelen behorende bij acquisitie vorige boekjaar	-55	0
Nettokasmiddelen acquisities in boekjaar	-280	-75

Instroom kasmiddelen bij de desinvesteringen:	2008	2007
Ontvangen of nog te ontvangen kasmiddelen	53	0
Waarvan nog te ontvangen kasmiddelen	-16	0
Nettokasmiddelen desinvesteringen	37	0
Kasmiddelen behorende bij desinvesteringen vorige boekjaar	0	0
Nettokasmiddelen desinvesteringen in boekjaar	37	0

4. Joint ventures

In april 2008 heeft Brill zich teruggetrokken uit de joint venture. Het belang van 50% in RusAr Publishers of Archival Resources is om niet overgedragen aan de mede-eigenaar van de joint venture.

De deconsolidatie van de joint venture heeft geleid tot een winst van EUR 63 duizend in de geconsolideerde jaarrekening 2008.

Balans per 31 december:	<u>2008</u>	<u>2007</u>	Winst en verliesrekening:	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Activa					
Vaste activa			Omzet	0	15
Materiële vaste activa	0	0	Kostprijs van de omzet	<u>0</u>	<u>-8</u>
Uitgestelde belastingvorderingen	0	26	Brutowinst	0	6
Vlottende activa			Personeelskosten	0	0
Handelsvorderingen en overige vorderingen	0	11	Overige operationele kosten	<u>0</u>	<u>-21</u>
Geldmiddelen en kas equivalenten	<u>0</u>	<u>0</u>	Verlies voor rente en belastingen	0	-15
Totaal activa	<u>0</u>	<u>37</u>	Rente-inkomsten	0	0
			Rentelasten	<u>0</u>	<u>0</u>
Passiva					
Eigen vermogen			Verlies voor belasting	0	-15
Geplaatst kapitaal	0	14	Belastingbate	<u>0</u>	<u>3</u>
Geaccumuleerd verlies	<u>0</u>	<u>-77</u>	Verlies	<u>0</u>	<u>-12</u>
Totaal eigen vermogen	0	-63			
Kortlopende verplichtingen			Effect van joint venture op de kasstroom:	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Rentedragende leningen	0	15	Operationele kasstroom	0	-24
Handelsschulden en overige te betalen posten	<u>0</u>	<u>85</u>	Investeringskastroom	0	-14
Totaal verplichtingen	0	100	Financieringskastroom	<u>0</u>	<u>30</u>
Totaal passiva	<u>0</u>	<u>37</u>	Netto kasstroom	<u>0</u>	<u>-8</u>

5. Materiële vaste activa

	verbouwingen	overige materiële vaste activa	totaal
31 December 2008			
Boekwaarde per 1 januari	436	1.275	1.711
Investerings	0	758	758
Desinvesteringen	0	0	0
Afschrijvingen	-61	-653	-714
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde per 31 december	375	1.380	1.755
1 januari			
Kostprijs	612	3.954	4.566
Cumulatieve afschrijvingen	-176	-2.679	-2.855
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde	436	1.275	1.711
31 december			
Kostprijs	612	4.712	5.324
Cumulatieve afschrijvingen	-237	-3.332	-3.569
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde	375	1.380	1.755
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
	verbouwingen	overige materiële vaste activa	totaal
31 December 2007			
Boekwaarde per 1 januari	513	1.104	1.617
Investerings	40	724	764
Desinvesteringen	0	-39	-39
Afschrijvingen	-117	-514	-631
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde per 31 december	436	1.275	1.711
1 januari			
Kostprijs	572	3.424	3.996
Afschrijvingen	-59	-2.320	-2.379
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde	513	1.104	1.617
31 december			
Kostprijs	612	3.954	4.566
Afschrijvingen	-176	-2.679	-2.855
	<hr/>	<hr/>	<hr/>
Boekwaarde	436	1.275	1.711
	<hr/>	<hr/>	<hr/>

De geschatte gebruiksduur van de activa is als volgt:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Verbouwingen	10 jaar	10 jaar
Overige materiële vaste activa	3 tot 10 jaar	3 tot 10 jaar

De post overige materiële vaste activa betreft investeringen in ICT.
De afschrijvingstermijn voor verbouwingskosten is in overeenstemming met de looptijd van het huurcontract.

	uitgaverechten		goodwill		content- en informatiesystemen		totaal	
6. Immateriële vaste activa	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Boekwaarde per 1 januari	10.091	9.877	1.672	1.855	1.041	942	12.804	12.674
Investerings	318	394	0	7	1.025	553	1.343	954
Desinvesteringen	-62	-180	0	0	0	0	-62	-180
Afschrijvingen	0	0	0	0	-506	-454	-506	-454
Herclassificatie	0	0	190	-190	0	0	-190	-190
Boekwaarde per 31 december	<u>10.347</u>	<u>10.091</u>	<u>1.862</u>	<u>1.672</u>	<u>1.560</u>	<u>1.041</u>	<u>13.769</u>	<u>12.804</u>
1 januari								
Kostprijs	10.091	9.877	1.672	1.855	2.336	1.783	14.099	13.515
Afschrijvingen	0	0	0	0	-1.295	-841	-1.295	-841
Boekwaarde	<u>10.091</u>	<u>9.877</u>	<u>1.672</u>	<u>1.855</u>	<u>1.041</u>	<u>942</u>	<u>12.804</u>	<u>12.674</u>
31 december								
Kostprijs	10.347	10.091	1.862	1.672	3.361	2.336	15.570	14.099
Afschrijvingen	0	0	0	0	-1.801	-1.295	-1.801	-1.295
Boekwaarde	<u>10.347</u>	<u>10.091</u>	<u>1.862</u>	<u>1.672</u>	<u>1.560</u>	<u>1.041</u>	<u>13.769</u>	<u>12.804</u>

De post herclassificatie heeft betrekking op het niet langer aanmerken van een deel van de overname van Transnational, gedaan in 2006, als aangehouden voor verkoop (noot 12).

Uitgaverechten en goodwill hebben betrekking op verworven auteursrechten. Eind 2008 was de boekwaarde daarvan EUR 12,2 miljoen. De waarde daarvan wordt jaarlijks getoetst op de realiseerbare waarde en/of bijzondere waardeverminderingen.

Deze activa hebben in principe een onbepaalde levensduur. De waarde daarvan wordt jaarlijks getoetst op de realiseerbare waarde en/of bijzondere waardeverminderingen, door berekening van de contante waarde over 5 jaar plus 50% van de contant gemaakte restwaarde. Aangenomen wordt dat de restwaarde gelijk is aan de de contante waarde van een eeuwigdurende kasstroom ter grootte van de kasstroom van het vijfde jaar.

De kasstroom voor belasting wordt verdisconteerd tegen 10,5%, gebaseerd op 50% financiering van de onderneming met eigen vermogen. De belangrijkste veronderstellingen die zijn toegepast hebben betrekking op de omzetgroei en de ontwikkeling van de brutowinst. Deze veronderstellingen zijn gebaseerd op inschattingen van het management. Indien in plaats

van de veronderstelde omzetgroei gemiddeld de omzet ieder jaar met 12,5% zou dalen bij een onbepaalde levensduur, dan is de realiseerbare waarde gelijk aan de boekwaarde. Een omzetsdaling zou het gevolg kunnen zijn van slechtere marktomstandigheden of een aanzienlijke waardedaling van de us-dollar (zie noot 18). Bij een verdere daling van de omzet zou een bijzondere afwaardering moeten plaatsvinden.

Daarnaast leidt een stijging van de rente tot een lagere contante waarde van toekomstige kasstromen voorzover prijsstijgingen daarbij achterblijven. Bij een stijging van de rente met 14,5% tot een disconteringsvoet van 25% is nog geen bijzondere afwaardering nodig.

In onderstaande tabel wordt aangegeven de boekwaarde van de grootste kasstroomgenererende eenheden. Daarnaast is er een aantal kasstroomgenererende eenheden van kleine omvang, voornamelijk tijdschriften, die in de loop van de tijd zijn geacquireerd. Deze worden samengevat als "overige". Deze kasstroomgenererende eenheden zijn beoordeeld op bijzondere waardevermindering, conform bovenstaande methodiek.

De boekwaarde, bestaande uit uitgaverechten en goodwill, van deze activa was:

Boekwaarde uitgaverechten en goodwill (x EUR 1.000)	uitgaverechten		goodwill		totaal	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Martinus Nijhoff	6.522	6.522	283	283	6.805	6.805
IDC	0	0	1.150	1.150	1.150	1.150
Transnational	607	607	306	116	913	723
VSP	902	928	0	0	902	928
Overig	2.316	2.034	123	123	2.439	2.157
Totaal	10.347	10.091	1.862	1.672	12.209	11.763

De toename van de goodwill van Transnational wordt veroorzaakt door het feit dat een gedeelte van het fonds niet langer meer als aangehouden voor verkoop (noot 12) wordt aangemerkt.

Naast immateriële activa met een onbepaalde levensduur zijn er immateriële activa met een bepaalde levensduur. Daartoe behoren content en informatiesystemen. Deze worden in vijf jaar afgeschreven. De afschrijvingslasten van content en informatiesystemen waren in 2008 EUR 493 duizend (2007: EUR 442 duizend) en worden in de winst- en verliesrekening verantwoord onder de kostprijs van de omzet (noot 20).

7. Financiële vaste activa

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Achtergestelde lening pensioenfonds	-	1.020
	<u>-</u>	<u>1.020</u>

De aan de Stichting Pensioenfonds Peltenburg verstrekte achtergestelde lening van in totaal EUR 1.020 duizend is vanwege de overgang naar een ander pensioenuitvoerder door Brill in 2008 kwijtgeschol-

den. Het resultaat, een verlies van EUR 1.020 duizend, is verantwoord in de winst- en verliesrekening onder personeelskosten.

8. Winstbelasting	2008	2007
Geconsolideerde winst- en verliesrekening		
<i>Winstbelasting over het lopende boekjaar</i>		
Actuele belastinglast	-66	651
Aanpassing belastinglast voorgaande jaren	63	-18
<i>Uitgestelde belasting</i>		
M.b.t. herkomst en terugboeking tijdelijke verschillen	194	447
Winstbelasting opgenomen in de geconsolideerde winst- en verliesrekening	191	1.080

Geconsolideerd mutatie-overzicht van het eigen vermogen	2008	2007
<i>Uitgestelde belastingen op posten die direct in het eigen vermogen zijn verwerkt</i>		
Omrekening vreemde valuta	-5	-25
Herwaardering renteswap	0	4
Winstbelasting opgenomen in het eigen vermogen	-5	-21

Onderstaande tabel geeft de aansluiting tussen de belastingdruk en de uitkomst van de berekening van de winst voor belasting vermenigvuldigd met het lokale belastingtarief van Nederland per 31 december 2008 en 2007.

	2008	2007
Winst voor belasting	370	4.078
Tegen het wettelijke in Nederland van toepassing zijnde tarief van 25,5% (2006: 29,6%)	94	1.040
Aanpassing winstbelasting vorige jaren	63	-18
Effect van afwijkend belastingtarief in de Verenigde Staten	38	55
Effect verschil commerciële en fiscale kosten	-4	3
Tegen een effectieve belastingdruk van 51,7% (2007: 26,5%)	191	1.080

	geconsolideerde balans		geconsolideerde winst- en verliesrekening	
Uitgestelde belastingen	2008	2007	2008	2007
<i>Uitgestelde belastingen in Nederland</i>				
Versnelde fiscale afschrijving	-1.628	-1.394	234	298
Vertraagde fiscale afschrijving	110	0	-110	
Te verrekenen verliezen IDC	168	168	0	66
Pensioenen	0	44	44	80
	<u>-1.350</u>	<u>-1.182</u>		
<i>Uitgestelde belastingen in overige landen</i>				
Uitgestelde opbrengsten RusAr	0	26	26	13
Aanpassing reële waarde voorraad	0	0	0	-10
	<u>0</u>	<u>26</u>		
Uitgestelde belastingvordering (+) / belastingsschuld (-)			<u>194</u>	<u>447</u>

IDC Publishers BV had bij overname EUR 1,1 mln aan compensabele verliezen. De compensabele verliezen mogen ook na de fusie tussen Brill NV en IDC

Publishers BV worden aangewend voor het deel van de winst voor belasting dat kan worden toegerekend aan de activiteiten van voormalig IDC Publishers BV.

9. Voorraden	2008	2007
Onderhanden werk	2.159	2.380
Gereed product	<u>8.266</u>	<u>7.913</u>
Totale voorraden	<u>10.425</u>	<u>10.293</u>

De waarde van de voorraad gereed product is inclusief een voorziening voor onverkoopbaarheid. Deze voorziening is in 2008 verhoogd met EUR 295 duizend (2007: EUR 220 duizend).

De voorraadwaarde van de content wordt afgeschreven op basis van het geschatte verkooppatroon. Dit komt ten laste van de kostprijs van de omzet.

De schatting van het verkooppatroon wordt jaarlijks getoetst aan het historisch verkooppatroon. Uit toetsing in 2007 is gebleken dat de economische levensduur van content langer is geworden. Daarop is per 2007 de afschrijvingsduur verlengd van 5 naar 7 jaar. Het effect van deze schattingswijziging was, dat in 2007 EUR 273 duizend minder is afgeschreven op titels uitgegeven in 2007 en eerder.

10. Handelsvorderingen en overige vorderingen (kortlopend)

	<u>2008</u>	<u>2007</u>	
Handelsvorderingen	5.954	6.697	Handels- en overige vorderingen zijn kortlopend van karakter. Handelsvorderingen zijn niet-rentedragend en hebben over het algemeen een betalingstermijn van 30- 90 dagen, afhankelijk van het land van vestiging van de debiteur.
Overige vorderingen	<u>2.035</u>	<u>1.428</u>	
	<u>7.989</u>	<u>8.125</u>	

Ouderdom handelsdebiteuren	Betalings- termijn niet verstreken	verstreken maar niet afgewaardeerd				Totaal
		< 30 dagen	30-60 dagen	60-90 dagen	> 90 dagen	
2008	4.141	1.355	63	102	293	5.954
2007	5.062	1.049	216	151	219	6.697

De inbaarheid van debiteuren wordt periodiek beoordeeld. Op basis van deze beoordeling wordt de hoogte van de voorziening voor afwaardering handelsdebiteuren vastgesteld. Beoordeling vindt plaats met de individuele methode, dat wil zeggen dat per factuur waarvan de betalingstermijn is verstreken, een oordeel wordt gevormd over de inbaarheid daarvan.

Daarnaast vindt beoordeling met de collectieve methode plaats. Deze methode houdt in dat te verwachte verliezen op uitstaande handelsdebiteuren statistisch op basis van ouderdom worden bepaald. Het maximale risico op handels- en overige vorderingen is gelijk aan het totaal bedrag uitstaande per balansdatum.

Objectieve oordeelsvorming over de inbaarheid is gebaseerd op:

- Historisch betaalgedrag van debiteur;
- Informatie van derden over de kredietwaardigheid van de debiteur.

Mutaties in de voorziening voor afwaardering handelsdebiteuren

	beoordeeld met de individuele methode	beoordeeld met de collectieve methode	totaal
Op 1 januari 2007	0	-428	-428
Toevoegingen	-155	100	-55
Aanwending	<u>0</u>	<u>28</u>	<u>28</u>
Op 31 december 2007	-155	-300	-455
Toevoegingen	-118	186	-68
Aanwending	<u>50</u>	<u>-102</u>	<u>-52</u>
Op 31 december 2008	<u>-223</u>	<u>-216</u>	<u>-439</u>

11. Geldmiddelen en kasequivalenten

	<u>2008</u>	<u>2007</u>	
Geldmiddelen	2.234	1.758	Op de banktegoeden wordt een rente vergoed tegen ABN Amro basiscall -/- 1%, per balans datum was dit 0%. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van bankdeposito's met een hoger variabel tarief.
Korte-termijndeposito's	0	414	
	<u>2.234</u>	<u>2.172</u>	

Voor het geconsolideerd kasstroomoverzicht kunnen de geldmiddelen en kasequivalenten per 31 december als volgt worden gespecificeerd:

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Geldmiddelen	2.234	1.758
Korte-termijndeposito's	0	414
Bankkredieten ^[14]	<u>-4.510</u>	<u>-1.129</u>
	<u>-2.276</u>	<u>1.043</u>

12. Vaste activa aangehouden voor verkoop

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Op 1 januari	190	0
Toevoeging	0	190
Herclassificatie	-190	0
Verkoop	<u>0</u>	<u>0</u>
Op 31 december	<u>0</u>	<u>190</u>

In 2006 zijn de activa van Transnational Publishers Inc. gekocht. Dit betreft een boekenfonds op het gebied van internationaal recht. De losbladige uitgaven van dit fonds zijn in 2007 als niet-strategisch aangemerkt, omdat de klanten van deze losbladige uitgaven niet tot de kern van de markt van Brill behoren en Brill weinig expertise heeft met dit type produkt.

In 2008 is uit onderzoek gebleken dat het omvormen van de losbladige uitgave tot andere productvormen waarvoor Brill wel de expertise in huis heeft goede vooruitzichten laat zien. Op basis van dit onderzoek heeft Brill besloten de losbladige uitgave van dit fonds niet langer voor verkoop aan te houden en weer op te nemen in de strategische activa. Er is geen bijzondere waardevermindering geboekt.

13. Geplaatst kapitaal en reserves

	2008	2007
<i>Geplaatst kapitaal</i>	aantal x 1.000	aantal x 1.000
Aantal gewone aandelen van EUR 0,60 per aandeel	1.874	1.855
<i>Gewone aandelen</i>	aantal x	EUR x
<i>Uitgegeven en volgestort</i>	1.000	1.000
1 januari 2007	1.810	1.086
Uitgegeven op 12-6-2007 stock dividend	45	27
1 januari 2008	1.855	1.113
Uitgegeven op 26-05-2008 stock dividend	19	12
31 december 2008	1.874	1.125

<i>Overige reserves</i>	interest omrekenings- reserve	valuta omrekenings- reserve	totaal	
1 januari 2007	-15	-127	-142	<i>Interest omrekeningsreserve</i> De interest omrekenings- reserve omvat het aandeel
Resultaat herwaardering	10	-72	-62	in de waardeinstijging of - daling van een afdekkings-
Belastingen over herwaarderingsresultaat	4	-25	-21	instrument waarvan is vastgesteld dat het een effectieve afdekking betreft.
Netto resultaat herwaardering	14	-97	-83	
31 december 2007	-1	-224	-225	<i>Valuta omrekeningsreserve</i> De valuta omrekenings- reserve omvat de koers-
Resultaat herwaardering	1	17	18	verschillen die voortvloeien
Belastingen over herwaarderingsresultaat	0	0	0	uit de omrekening van de jaar- rekeningen van buitenlandse
Netto resultaat herwaardering	1	17	18	dochterondernemingen.
31 december 2008	0	-207	-207	

14. Rentedragende leningen

	datum opname	effectief percentage ¹⁾	vervaldatum	uitstaande schuld	
				2008	2007
¹⁾ Het effectief rentepercentage houdt rekening met bij de leningen behorende renteswap					
Kortlopend					
Banklening	2003	5,9%	2008	0	500
Banklening	2006/I	5,6%	2008	250	1.000
Banklening	2006/II	5,6%	2008	228	224
Banklening	2007	5,6%	2010	150	0
Kasgeldlening	2007	5,5%	2008	0	600
Bankkredieten		EURIBOR + 1,25%	Direct opvraagbaar	4.510	1.114
Bankkrediet RusAr		Variabel	Direct opvraagbaar	0	15
				5.138	3.453
Langlopend					
Banklening	2006/I	5,6%	2009	0	250
Banklening	2006/II	5,6%	2009–2011	456	672
Banklening	2007	5,9%	2009–2011	650	800
				1.106	1.722

In 2003 is een standby roll-over leningovereenkomst afgesloten van EUR 5 mln. Deze lening heeft een looptijd van 5 jaar. Aflossing vindt plaats in driemaandelijke termijnen van elk EUR 250 duizend en is in 2008 geheel afgelost.

In 2006 zijn twee leningen afgesloten vanwege acquisities. De eerste lening is begin 2006 afgesloten. Het gaat om een lening van EUR 1,5 mln met een looptijd van drie jaar. Aflossing vindt plaats vanaf het laatste kwartaal van 2007 in driemaandelijke termijnen van elk EUR 250 duizend. De tweede lening is in het laatste kwartaal van 2006 afgesloten en betreft een lening van USD 1,3 mln met een looptijd van vier jaar. Aflossing vindt plaats vanaf begin 2008 in vier termijnen per jaar van USD 81 duizend.

In 2007 is een lening van EUR 800 duizend afgesloten voor het beschikbaar stellen van een achtergestelde lening aan het pensioenfonds (noot 7). De achtergestelde lening is in 2008 aan het pensioenfonds kwijtgescholden vanwege de overgang naar een andere

pensioenuitvoerder. Deze lening wordt afgelost vanaf 2009 tot en met 2011. Pandrecht op voorraden en debiteuren is verstrekt als zekerheid op de leningen. De waarde van de verpande voorraden en debiteuren per ultimo 2008 is EUR 17.363 duizend (2007: EUR 16.990 duizend). De verpanding strekt tot zekerheid voor de voldoening van alle in hierboven genoemde leningen. Verder is bepaald dat de totale netto schuld niet meer dan drie keer EBITDA mag bedragen en dat het garantievermogen ten minste 50% van het balanstotaal is, waarbij het balanstotaal wordt vermeerderd met off balance verplichtingen en verminderd met de immateriële activa, uitgezonderd de uitgave rechten, actieve belastinglatenties, deelnemingen en vorderingen op aandeelhouders en/of Directie. Aan deze ratio's is op balansdatum voldaan.

De kasstroom gerelateerd aan rentedragende leningen per jaar is (bedragen x 1.000):

Per 31 december 2008

Jaar	2009	2010	2011	2012	2013	totaal
Aflossing in EUR	4.956	549	125	0	0	5.630
Aflossing in USD (in EUR)	258	246	176	0	0	680
Totaal	5.214	795	301	0	0	6.310

Per 31 december 2007

Jaar	2009	2010	2011	2012	2013	totaal
Aflossing in EUR	3.068	446	549	125	0	4.188
Aflossing in USD (in EUR)	270	255	243	230	0	998
Totaal	3.338	701	792	355	0	5.186

De kasstroom is inclusief rente. De aan de leningen gerelateerde renteswap wordt aangehouden tot het einde van de looptijd en wordt tegelijkertijd met de rente betaling afgewikkeld.

Per 31 december 2008 was er een onbenutte toegezegde kredietruimte van EUR 990 duizend beschikbaar (2007: EUR 2.286 duizend).

15. Pensioenen en overige regelingen inzake vergoedingen na uitdiensttreding

Nieuwe regeling

Op 12 december 2008 is door de Nederlandse medewerkers van Brill besloten om de pensioenaanspraken onder te brengen bij Interpolis Solidair. De daarbij behorende uitvoeringsovereenkomst tussen Brill en Interpolis is een toegezegde bijdrageregeling.

In volgende tabellen wordt aangegeven de samenstelling van de kosten van de tot en met december geldende toegezegd-pensioenregeling die zijn opgenomen in de geconsolideerde winst-en verliesrekening, de financiering en de afloop van de tot 2007 in de geconsolideerde balans opgenomen bedragen voor de

toegezegd-pensioenregeling vanwege de overgang naar de toegezegde bijdrageregeling. De kosten 2008 zijn bepaald op basis van een projectie gemaakt per eind 2007. De kosten van de overgang naar verzekerde regeling bestaan uit de afboeking van de balanspost pensioenverplichting en andere bijkomende kosten (EUR 1,648 duizend).

Oude regeling

Per 1 januari 2007 was overgegaan van een toegezegd-pensioenregeling op basis van eindloon naar een toegezegd-pensioenregeling op basis van middelloon met voorwaardelijke indexering. Gelijktijdig is het opbouwpercentage van de regeling aangepast van 1,75% naar 2,00%. De effecten zijn:

wijziging	effect op bruto verplichtingen	effect op kosten pensioenopbouw
Eindloon naar middelloon	- EUR 167 duizend	- EUR 42 duizend
Opbouw van 1,75% naar 2,00%	+ EUR 625 duizend	+ EUR 51 duizend

Het uiteindelijke financiële effect van deze wijziging is verantwoord onder uit voorgaande dienstjaren toegerekende pensioenkosten in 2007.

Toegezegde bijdrageregeling Verenigde Staten

De medewerkers in de Verenigde Staten hebben een beschikbare premieregeling. De premielast opgenomen in de winst- en verliesrekening was EUR 40 duizend (2007: EUR 27 duizend).

<i>Kosten van de vergoedingsregeling (opgenomen in lonen en salarissen)</i>	2008	2007
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	-572	-711
Uit voorgaande dienstjaren toegerekende pensioenkosten	-16	-12
Rentekosten pensioenverplichting	-703	-639
Verwacht rendement op fondsbeleggingen	858	808
Effect van wege limiet in paragraaf 58(b) van IAS 19	0	-57
Netto actuariële (winst)verlies	-2	149
Overgang naar verzekerde regeling	-1.648	0
Netto kosten van de toegezegde pensioenregelingen	-2.083	-462
Werkelijk rendement op fondsbeleggingen	-1.119	276
 <i>Balansposten m.b.t. kosten van de pensioenregelingen</i>	 2008	 2007
Bruto verplichting u.h.v. toegezegde (pensioen)regelingen	-14.429	-13.489
Reële waarde fondsbeleggingen	15.378	14.239
	949	750
Niet-opgenomen netto actuariële winsten/ verliezen	-940	-921
	-9	0
Overgang naar verzekerde regeling		
Pensioenverplichting	0	-171

<i>Mutaties in de contante waarde van de verplichting toegezegd-pensioenverplichting zijn als volgt:</i>	2008	2007
Beginstand bruto verplichting u.h.v. toegezegd-pensioenregelingen	13.489	13.944
Rentekosten	703	639
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	572	711
Bijdrage werknemers	119	106
Uitgekeerde bedragen	-454	-460
Overgang naar verzekerde regeling	-14.429	0
Aanpassing van de pensioenregeling	0	454
Actuariële winst (-) of verlies (+) op verplichtingen	0	-1.905
Eindstand bruto verplichting u.h.v. toegezegde pensioenregelingen	0	13.489

<i>Mutaties in de reële waarde van de fondsbeleggingen zijn als volgt:</i>	2008	2007
Beginstand reële waarde fondsbeleggingen	14.239	14.039
Verwacht rendement	858	808
Bijdrage werkgever en werknemers	735	882
Uitgekeerde bedragen	-454	-460
Overgang naar verzekerde regeling	-15.378	0
Actuariële winst (+) of verlies (-) op de beleggingen	0	-1.030
Reële waarde fondsbeleggingen, 31 december	0	14.239

<i>De belangrijkste categorieën van fonds- beleggingen als percentage van de reële waarde van de totale fondsbeleggingen zijn als volgt:</i>	2008	2007
Europese aandelen	0%	33%
Europese obligaties	0%	62%
Vastgoed	0%	5%

<i>Mutaties in de uit voorgaande jaren toegerekende pensioenkosten:</i>	2008	2007
Op 1 januari	200	-242
Afschrijvingen uit voorgaande jaren toegerekende pensioenkosten	0	-16
Overgang naar verzekerde regeling	-200	0
Effect overgang van eind- naar middelloon	0	458
Op 31 december	0	200

*De belangrijkste uitgangspunten die
worden gebruikt bij het vaststellen van
de verplichtingen uit hoofde van pensioen-
regelingen zijn als volgt:*

	2008	2007	
Disconteringsvoet	5,30%	5,30%	Het verwachte rendement op de activa is bepaald aan de hand van een beleggingsmix van 60% met vast rentende waarde en 40% in aandelen en vastgoed. Daarbij is uitgegaan van een rendement van 4,5% op de vast rentende waarden en een rendement van 7,5% op aan- delen en vastgoed.
Verwacht rendement op activa	6,00%	6,00%	
Toekomstige salarisverhogingen	1,80%	1,80%	
Toekomstige pensioenverhogingen	1,80%	1,80%	

*Samenvattend zijn de bedragen voor het hui-
dig en de vier voorgaande boekjaren:*

	2008	2007	2006	2005	2004
Bruto verplichtingen	0	-13.489	-13.944	-13.464	-11.499
Reële waarde fondsbeleggingen	0	14.239	14.039	12.042	9.993
Overschot (+) / tekort (-)	0	750	95	-1.422	-1.506
Ervaringsaanpassingen van fondsverplichtingen	0	215	-287	646	-796
Ervaringsaanpassingen van fondsbeleggingen	0	-876	602	-811	318

16. Handelsschulden en te betalen posten (kortlopend)

	2008	2007	
Vooruitontvangen omzet	5.185	4.615	Vooruitontvangen omzet heeft betrekking op abonnementsgelden. Deze wordt gedurende het jaar als omzet genomen naar rato van uitgeleverde abonnementen.
Handelsschulden	3.117	2.882	Handelsschulden zijn niet-rentedragend en hebben normaliter een betalingstermijn van 30 dagen.
Belasting en sociale premies	207	341	
Overlopende passiva	1.436	2.300	
Overige te betalen posten	1.088	1.506	Belastingen, sociale premies, reserveringen en overige te betalen posten worden gedurende het boekjaar afgerekend.
	11.033	11.644	

17. Financiële instrumenten

	boekwaarde		reële waarde	
	2008	2007	2008	2007
<i>Financiële activa</i>				
Geldmiddelen	2.234	2.172	2.234	2.172
Achtergestelde lening pensioenfonds	0	1.020	0	1.020
Valutatermijncontracten	0	301	0	301
Handelsvorderingen en overige vorderingen	7.989	8.125	7.989	8.125
<i>Financiële verplichtingen</i>				
Bankkredieten	-4.510	-1.129	-4.510	-1.129
Handelsschulden en overige te betalen posten	-11.033	-11.644	-11.033	-11.644
Rentedragende leningen				
Leningen tegen variabele rente	-1.734	-2.946	-1.734	-2.946
Leningen tegen vaste rente	0	-1.100	0	-1.100
Renteswap	-49	-1	-49	-1
Valutatermijncontracten	-340	0	-340	0

Brill heeft eenvoudige financiële instrumenten. Doordat de rente van deze instrumenten gelijk is aan de kapitaalskosten, is de reële waarde gelijk aan de boekwaarde.

Classificatie van de financiële instrumenten per 31 december 2008

	leningen en vorderingen	tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in de winst- en verliesrekening	totaal
Activa			
Handelsvorderingen en overige vorderingen	7.989	0	7.989
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.234	0	2.234
Totaal	10.223	0	10.223
Passiva			
Bankkrediet en rentedragende leningen	6.244	0	6.244
Handelsschulden en overige te betalen posten	11.033	0	11.033
Renteswaps	0	49	49
Valutatermijncontracten	0	340	340
Totaal	17.277	389	17.666

Classificatie van de financiële instrumenten per 31 december 2007

	leningen en vorderingen	tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in de winst- en verliesrekening	tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in de winst- en verliesrekening	totaal
Activa	8.125	0	0	8.125
Handelsvorderingen en overige vorderingen	0	0	301	301
Valutatermijncontracten	1.020	0	0	1.020
Achtergestelde lening pensioenfondsen	2.172	0	0	2.172
Geldmiddelen en kasequivalenten	11.317	0	301	11.618
Totaal				
Passiva	5.175	0	0	5.175
Bankkrediet en rentedragende leningen	11.644	0	0	11.644
Handelsschulden en overige te betalen posten	0	1	0	1
Renteswaps	16.819	1	0	16.820
Totaal				

18. Financieel risico management

Valutarisico

Brill's financiële rapportage is gebaseerd op de euro. De us dollar is de enig andere voor Brill relevante munteenheid. In 2008 komt ongeveer 38% (2007: 40%) van de inkomsten van Brill uit Noord-Amerika. Deze inkomsten worden gefactureerd in us dollars. De us dollar prijzen moeten voorafgaand aangekondigd worden en worden in de regel één keer per jaar aangepast. Bij het bepalen van de prijzen in us dollar wordt het wisselkoersrisico verdisconteerd.

Het merendeel van de kasuitgaven is in euro's, waardoor er een overschot aan us dollars ontstaat. Beleid is om ongeveer 90% van de verwachte vrije kasstroom voor de komende 12 maanden in us dollars met termijncontracten te verkopen. Op balansdatum was voor USD 7,5 miljoen (2007: USD 7,7 miljoen) aan termijncontracten afgesloten met een marktwaarde van EUR -340 duizend (2007: EUR 301 duizend).

Naast het gebruik van termijncontracten kan het valutarisico worden beperkt door het vervangen van uitgaven van euro's door uitgaven in us dollars en door het aangaan van schulden in us dollars ter compensatie van vorderingen in us dollars. Per saldo blijft er een zeker valutarisico.

Niet-gerealiseerde waardemutaties worden verrekend in het resultaat. Dit valutarisico wordt verlaagd door, waar mogelijk, verplichtingen in us dollars aan te gaan. Dat kunnen schulden in us dollars zijn. Ook termijncontracten voor de verkoop van us dollars behoren hiertoe.

In 2008 was er een negatief valutaresultaat van EUR 562 duizend (2007: positief EUR 373 duizend).

Onderstaande tabel geeft het effect van een waarde-mutatie van de us dollar ten opzichte van de Euro op de winst en het eigen vermogen:

Gevoeligheid resultaat en eigen vermogen voor us-dollar

	effect op winst voor belastingen in jaar	effect op het eigen vermogen in jaar
2008		
EUR : USD + 5%	-161	-194
EUR : USD - 5%	141	179
2007		
EUR : USD + 5%	-103	-143
EUR : USD - 5%	106	148

Het effect op winst voor belasting wordt voornamelijk veroorzaakt door aanpassing van de netto omzet welke voor een substantieel deel in us dollar worden gefactureerd. De verandering van de waarde van activa en passiva in us dollar inclusief valutatermijn-

contracten dempt dit effect. Het effect op het eigen vermogen wordt voornamelijk veroorzaakt door de aanpassing in waarde van de investeringen in deelneming in de Verenigde Staten.

Renterisico

De rente op de langlopende leningen en de kortlopende bankkredieten zijn variabel en gebaseerd op de geldmarkt. Een rente-swap wordt afgesloten als op basis van renteverwachtingen voor de geld- en kapitaalmarkt er een redelijke mate van zekerheid bestaat dat door het afsluiten van een renteswap de totale rentelasten lager zullen zijn.

Op basis van de renteverwachtingen wordt bepaald of de rente op langlopende leningen wordt afgedekt met een renteswap. De renterisico's op de langlopende leningen in EUR uit 2006 en 2007 en in USD uit 2006 zijn in 2008 afgedekt met renteswaps. In noot 13 wordt meer informatie over deze leningen gegeven. De reële waarde van de renteswaps is bepaald door de marktwaarde daarvan. De gemiddeld effectieve rente per jaar op de renteswap van de EUR leningen is 5,92% en van de USD lening 5,572%.

Onderstaande tabel geeft de gevoeligheid aan van een wijziging van de rente:

Gevoeligheid resultaat en eigen vermogen voor rente

	effect op winst voor belastingen in jaar
2008	
rente + 1%	-4
rente - 1%	4
2007	
rente + 1%	-36
rente - 1%	36

Het effect op de winst voor belasting wordt voornamelijk veroorzaakt door stijging van rentelasten op kortlopende rentedragende schulden en een afname van de waarde van de renteswap. Het effect op het eigen vermogen is nihil door verwerking van de renteswap via winst- en verliesrekening.

Kredietrisico

De activiteiten van de vennootschap concentreren zich in West-Europa, de Verenigde Staten en Japan. Ruim 80% van Brill's verkopen loopt via derden, zoals verzendboekhandels en tijdschriftenagenten. In de markt is een verdere concentratie van handelsklanten gaande. Hoewel de kans op een faillissement van een handelsklant onveranderd is, nemen door deze concentratie wel de gevolgen van een mogelijk faillissement toe.

Voor de levering van boeken heeft Brill een passende kredietcontrole beschikbaar. Gestelde krediettermijnen, kredietlimieten, het sturen van herinneringen en het inschakelen van incassobureau's zijn belangrijke onderdelen van dit beleid. De kasstroom is gevoelig voor de betalingstermijn van debiteuren. De betalingstermijnen worden nauwkeurig bewaakt. In 2008 was de gemiddelde omloop snelheid van de debiteuren in Noord Amerika 95 dagen (2007: 112 dagen) en in de rest van de wereld 93 dagen (2007: 98 dagen). De verwachting is dat de huidige kredietcrisis geen noemenswaardig effect zal hebben op het kredietrisico van Brill.

Bij de levering van tijdschriften bestaat in beginsel geen debiteurenrisico omdat levering van de tijdschriftnummers pas na ontvangst van betaling van de abonnees plaatsvindt. Het is in het belang van de uit-

gever de abonnee een ononderbroken levering van nieuwe afleveringen te bezorgen en om die reden kan de uitgever in een enkel geval geneigd zijn te leveren voordat betaling plaatsvindt. In dit kader bestaat er een beperkt risico met betrekking tot abonnementsgelden die door de afnemende bibliotheek zijn afgegeven aan een tijdschriftenagent, maar die nog niet zijn overgeschreven op de bankrekening van de uitgever.

Het risico op de handelsdebiteuren per 31 december wordt nader toegelicht bij noot 10.

Liquiditeiten risico

De liquiditeitspositie wordt regelmatig beoordeeld aan de hand van het seizoenspatroon in de kasstroom, alsmede de verwachte ontwikkeling van ontvangsten en uitgaven. Vooral het beheer van het werkkapitaal is een belangrijk instrument voor verbetering van de liquiditeit.

Het beleid is de continuïteit van de onderneming te waarborgen door flexibel gebruik te kunnen maken van kredietfaciliteiten en langlopend vreemd vermogen of eigen vermogen aan te trekken ter financiering van structurele maatregelen die waarde toevoegen.

Onderstaande tabel geeft aan wanneer contractuele financiële verplichtingen betaald moeten worden.

Betaling financiële verplichtingen	Per direct	< 3 maanden	3 tot 12 maanden	1 tot 5 jaar	> 5 jaren	Totaal
Per 31 december 2008						
Rentedragende schulden inclusief rente	4.510	264	441	1.095	0	6.310
Handelsschulden en overige te betalen posten	8.370	1.374	1.289	0	0	11.033
Valutatermijncontracten	0	121	219	0	0	340
Totaal	12.880	1.759	1.949	1.095	0	17.683

Betaling financiële verplichtingen	Per	< 3	3 tot 12	1 tot 5	> 5	
Per 31 december 2007	direct	maanden	maanden	jaar	jaren	Totaal
Rentedragende schulden inclusief rente	1.129	336	1.874	1.847	0	5.186
Handelsschulden en overige te betalen posten	9.524	493	1.627	0	0	11.644
Valutatermijncontracten	0	-105	-196	0	0	-301
Totaal	10.653	724	3.305	1.847	0	16.529

Financieel beleid

Het financieel beleid is gericht op het solide financiering van de groeidoelstellingen van de onderneming, waarbij de vrije kasstroom voldoende moet zijn om de kosten en aflossing van vreemd vermogen en het constant dividend te kunnen betalen. Uitgegaan wordt van een solvabiliteit tussen de 40% - 60%.

19. Gesegmenteerde informatie

De primaire segmentatiebasis is naar boeken en tijdschriften, ongeacht gedrukte of elektronische exploitatie, omdat deze een verschillend risicoprofiel hebben.

De bedrijfsonderdelen van Brill exploiteren zowel boeken als tijdschriften, waardoor het risicoprofiel van deze bedrijfsonderdelen min of meer gelijk is. De secundaire informatie is geografisch.

De segmentering naar boeken en tijdschriften is:

	boeken		tijdschriften		totaal	
Per 31 december	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Omzet						
Verkoop van goederen	17.906	18.754	7.807	7.129	25.713	25.883
Totaal	17.906	18.754	7.807	7.129	25.713	25.883
Brutowinst						
Brutowinst per segment	11.388	12.003	5.774	5.147	17.162	17.150
Activa en verplichtingen						
Onderhanden werk	1.940	2.275	219	105	2.159	2.380
Gereed product	8.266	7.913	0	0	8.266	7.913
Handelsvorderingen	5.954	6.697			5.954	6.697
Niet-toegerekende activa					20.518	19.970
Totaal activa					36.897	36.960
Vooruit ontvangen omzet	698	354	4.200	4.260	4.898	4.614
Niet-toegerekende verplichtingen					14.118	13.559
Totaal verplichtingen					19.016	18.173

Geografische verdeling van de omzet Per 31 december	Europa		Noord-Amerika		rest van de wereld		totaal	
	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007
Omzet								
Verkopen aan externe klanten	12.192	11.830	9.847	10.330	3.674	3.723	25.713	25.883
Onderlinge verkopen tussen segmenten	-	-	-	-	-	-	-	-
Bedrijfsopbrengsten per segment	12.192	11.830	9.847	10.330	3.674	3.723	25.713	25.883
Activa en verplichtingen								
Vaste activa	15.462	15.489	62	46	0	26	15.524	15.561
Vlottende activa	21.237	21.217	136	170	0	12	21.373	21.399
Totaal activa	36.699	36.516	198	216	0	38	36.897	36.960
Totaal verplichtingen	18.969	18.023	47	50	0	100	19.016	18.173

20. Kosten

20.1 Kostprijs van de omzet	2008	2007
Technische productiekosten	6.996	7.143
Afschrijving immateriële vaste activa	493	442
Verzendkosten	386	400
Royalties	676	748
	8.551	8.733

	20.2 Personeelskosten	2008	2007
¹⁾ De kosten voor toegezegd-pensioen regelingen zijn inclusief bijdrage werknemers. Voor afwikkeling van de pensioenregeling verwijzen we naar de toelichting onder nummer 15.	Salarissen en lonen	6.276	5.999
	Sociale verzekeringen	694	640
	Toegezegd-pensioen regelingen ¹⁾	1.985	414
	Toegezegde bijdrage regelingen	290	171
	Personele kosten	9.245	7.224
	Salarissen en lonen geboekt op projecten	-1.510	-1.309
	Personele kosten verantwoord onder de bedrijfslasten	7.735	5.915

21. Financieringsopbrengsten, financieringskosten en resultaat uit desinvesteringen

21.1 Financieringsopbrengsten	2008	2007
Ontvangen interest	16	71
Gerealiseerde koersverschillen uit termijn- contracten in vreemde valuta	0	688
	16	759

21.2 Financieringskosten	2008	2007
Betaalde interest	-328	-357
Koersverschillen uit termijncontracten in vreemde valuta en renteswap	-498	0
Resultaat koersaanpassingen van overige activa en passiva	-228	-314
	-1.054	-671

21.3 Overige baten

In 2008 betreft dit een resultaat op de verkoop van het tijdschrift *Advanced Powder Technology* (EUR 7 duizend) en een resultaat op afstoting van de joint venture RusAr inclusief uitgaverechten van RusAr overgenomen via IDC (EUR 73 duizend). Het resultaat 2007 betreft de boekwinst op de ruil van tijdschriften Sage. Deze ruil is nader toegelicht in noot 3.

22. Winst per aandeel

De winst per aandeel is berekend door de winst na belastingen toe te rekenen aan de houders van gewone aandelen en te delen door het gewogen gemiddeld aantal gewone uitstaande aandelen.

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Winst (x EUR 1.000)	179	2.998
Gewogen gemiddeld aantal gewone aandelen voor gewone winst per aandeel	1.865.590	1.835.948

Winst per aandeel

Gewone winst per aandeel toe te rekenen aan aandeelhouders van Koninklijke Brill NV

0,10

1,63

Per balansdatum stonden er geen aandelen-opties of aflosbare preferente aandelen uit die kunnen leiden tot verwatering van de winst per aandeel.

Verwaterde winst per aandeel toe te rekenen aan aandeelhouders van Koninklijke Brill NV

0,10

1,63

Na balansdatum hebben zich geen transacties in aandelen voorgedaan.

23. Uitgekeerd en voorgesteld dividend

Over 2007 was voorgesteld een dividend van EUR 0,81 per aandeel van EUR 0,60 nominaal. Dit dividend werd aangeboden als EUR 0,41 contanten per aandeel en als EUR 0,40 keuze-dividend per aandeel. In 2008 is EUR 1.103 duizend in contanten betaald. Het overige bedrag is voldaan in de vorm van stockdividend.

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
<i>Vastgesteld en uitgekeerd gedurende het jaar</i>		
Dividend op gewone aandelen	1.103	241
Betaald dividend voor 2007: 81 cent (2006: 71 cent)		

Voorgesteld ter goedkeuring (niet opgenomen als verplichting per 31 december)

Dividend op gewone aandelen	0	1.502
Voorgesteld dividend voor 2008: 0 cent (2007: 81 cent)		

<i>Voorgestelde winstverdeling</i>	2008
Dividend op gewone aandelen	0
Toevoeging aan winstreserve	179
Winst	179

24. Niet uit de balans blijvende verplichting

Er is een huurcontract voor het kantoorgebouw in Leiden. Deze overeenkomst heeft een looptijd tot en met september 2014. Vanwege de huurovereenkomst is een bankgarantie verstrekt van EUR 90 duizend.

Daarnaast is er een huurcontract afgesloten voor kantoorruimte in Boston. Dit contract loopt tot en met 2013. Verder worden bedrijfsauto's geleased. Deze leasecontracten hebben een looptijd van 4 jaar. Het betreft operationele leaseovereenkomsten.

De financiële verplichtingen vanwege leasing zijn:

Per 31 december 2008 (bedragen x 1.000)	2009	2010	2011	2012	2013	2014 e.v.
Bedrijfswagens	87	61	26	8	0	0
Huur	438	452	466	490	502	317
Totaal	525	513	492	498	502	317

Per 31 december 2007 (bedragen x 1.000)	2009	2010	2011	2012	2013	2014 e.v.
Bedrijfswagens	129	99	66	36	0	0
Huur	409	422	436	450	473	787
Totaal	538	521	502	486	473	787

In december 2008 is er een intentieverklaring overeengekomen voor de aanschaf van software voor de automatisering van het uitgeefproces. De totale verplichting die hieruit voortvloeit is EUR 900 duizend. De uitgaven zullen voor het overgrote deel in 2009 vallen.

25. Informatie over verbonden partijen

Dochterondernemingen

De geconsolideerde jaarrekening bevat de jaarrekening van Koninklijke Brill NV en de volgende (dochter)ondernemingen:

		2008	2007
<i>% belang</i>			
Brill USA, Inc.	Verenigde Staten	100%	100%
RusAr Archive Publishers	Rusland	0%	50%

Brill USA Inc. heeft als taak de distributie van boeken in Noord-Amerika. De boeken worden van Koninklijke Brill NV gekocht met een marktconforme korting op het moment dat er een verkoop aan derden plaatsvindt.

RusAr Archive Publishers richt zich op het digitaliseren en exploiteren van Russische Archiefmateriaal. In 2008 is Brill uit de joint venture RusAr gestapt (zie noot 4).

Beloning sleutelfunctionarissen

De vennootschap wordt bestuurd door één statutair directeur onder toezicht van de Raad van Commissarissen.

De commissarissen ontvangen uit hoofde van hun functie jaarlijks een beloning. Er is geen sprake van een bonusuitkering of een beloning op termijn, zoals opties in aandelen. Er worden geen pensioenrechten opgebouwd die ten laste van de vennootschap komen.

De beloning van de directeur bestaat uit een vast en een variabel deel. Het variabel deel bestaat uit een korte termijn bonus van maximaal 50% van de vaste beloning en een drie-jaars lange termijn bonus van maximaal 20% van de vaste beloning. De directeur heeft geen beloning in opties of aandelen. Daarnaast bouwt de directeur ten laste van de vennootschap pensioenrechten op. De bezoldiging van de directie wordt nader toegelicht in het remuneratieverslag.

Bezoldiging van de leden van de Raad van Commissarissen	2008	2007
Jhr. mr. H.A. van Karnebeek	8.000	20.000
Prof. dr. P.J. Idenburg	0	4.844
Mr. R.E. Rogaar	19.750	12.656
Drs. ing. H.P. Spruijt	19.750	17.500
Mr. A.R. baron van Heemstra	16.455	0
	<u>63.955</u>	<u>55.000</u>
Bezoldiging van de directeur	2008	2007
Drs. H.A. Pabbruwe		
Salaris	217.500	209.100
Bonusuitkering	22.000	124.000
Pensioenlasten	32.161	56.000
	<u>271.661</u>	<u>389.100</u>
Totaal bezoldiging van commissarissen en directeur	<u>335.616</u>	<u>444.100</u>

26. Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen belangrijke wijzigingen in de bedrijfsvoering, transacties of acquisities na balansdatum doorgevoerd of aangekondigd.

INHOUD

Vennootschappelijke jaarrekening 2008

102	Vennootschappelijke balans per 31 december 2008
103	Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2008
103	Toelichting algemeen
103	1. Informatie over de vennootschap
103	2. Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening
104	Toelichting op de vennootschappelijke jaarrekening
104	3. Materiële vaste activa
104	4. Immateriële vaste activa
104	5. Financiële vaste activa
105	6. Winstbelasting
105	7. Voorraden
106	8. Handelsvorderingen en overige vorderingen (kortlopend)
107	9. Geldmiddelen en kasequivalenten
107	10. Geplaatst kapitaal en reserves
107	11. Rentedragende leningen
107	12. Pensioenen en overige regelingen inzake vergoedingen na uitdiensttreding
108	13. Handelsschulden en te betalen posten (kortlopend)
108	14. Financiële instrumenten
110	15. Financieel risico management
110	16. Niet uit de balans blijvende verplichting
111	17. Accountantskosten

Overige gegevens

112	Gebeurtenissen na balansdatum
112	Winstbestemming
113	Accountantsverklaring

VENNOOTSCHAPPELIJKE BALANS PER 31 DECEMBER 2008

Voor bestemming resultaat; in duizenden euro's

	2008	2007
Activa		
Vaste activa		
Materiële vaste activa [3]	1.693	1.664
Immateriële vaste activa [4]	13.769	12.994
Financiële vaste activa [5]	942	1.758
	16.404	16.416
Vlottende activa		
Voorraden [7]	10.425	10.293
Handelsvorderingen en overige vorderingen [8]	24.678	18.921
Valutatermijncontracten	0	301
Te vorderen belasting	689	231
Geldmiddelen en kasequivalenten [9]	2.168	2.116
	37.960	31.862
	54.364	48.278
Totaal activa		
Passiva		
Geplaatst kapitaal [10]	1.125	1.113
Agio [10]	343	355
Ingehouden winst [10]	16.441	14.546
Overige reserves [10]	-207	-225
Onverdeelde winst [10]	179	2.998
Totaal eigen vermogen	17.881	18.787
Voorzieningen		
Pensioenen [12]	0	171
Winstbelasting [6]	1.350	1.182
	1.350	1.353
Langlopende verplichtingen		
Rentedragende leningen [11]	1.106	1.722
	1.106	1.722
Kortlopende verplichtingen		
Handelsschulden en overige te betalen posten [13]	28.500	22.977
Rentedragende schulden [11]	5.138	3.438
Renteswaps [14]	49	1
Valutatermijncontracten [14]	340	
	34.027	26.416
Totaal passiva	54.364	48.278

VENNOOTSCHAPPELIJKE WINST- EN VERLIESREKENING OVER 2008

In duizenden euro's

	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Resultaat deelnemingen na belastingen	123	208
Overig resultaat na belastingen	<u>55</u>	<u>2.790</u>
Winst uit voortgezette bedrijfsactiviteiten	<u>179</u>	<u>2.998</u>

TOELICHTING ALGEMEEN

1. Informatie over de vennootschap

De vennootschappelijke jaarrekening van Koninklijke Brill nv per 31 december 2008 is goedgekeurd voor publicatie ingevolge het besluit van de Raad van Commissarissen en de Directie van 24 maart 2009. Koninklijke Brill nv is een in Nederland opgerichte en gevestigde vennootschap waarvan de aandelen openbaar worden verhandeld bij Euronext, Amsterdam.

2. Grondslagen bij de opstelling van de jaarrekening

De vennootschappelijke jaarrekening wordt opgesteld op basis van Titel 9 Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de grondslagen van waardering en resultaatbepaling (waaronder de grondslagen voor de classificatie van financiële instrumenten en eigen of vreemd vermogen) te baseren op de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals goedgekeurd door de Europese Unie. Daarom wordt voor de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling verwezen naar de noot 2 (grondslagen) bij de geconsolideerde jaarrekening.

De deelnemingen worden verantwoord onder de financiële vaste activa en zijn gewaardeerd tegen de netto vermogenswaarde.

Als de verschillen tussen enkelvoudige noten de geconsolideerde noten geen aanvullende informatie laten zien is er voor gekozen om te verwijzen naar de geconsolideerde noten.

TOELICHTING OP DE VENNOOTSCHAPPELIJKE JAARREKENING

In duizenden euro's

3. Materiële vaste activa

Zie toelichting onder noot 3 van de geconsolideerde jaarrekening aangezien er geen noemenswaardig verschil is tussen de cijfers in de geconsolideerde jaarrekening en de vennootschappelijke jaarrekening.

4. Immateriële vaste activa

Zie toelichting onder noot 6 van de geconsolideerde jaarrekening.

5. Financiële vaste activa	<u>2008</u>	<u>2007</u>	eigendom
Brill USA Inc., Boston, VS	942	801	100%
RusAr	<u>0</u>	<u>-63</u>	0%
Subtotaal deelnemingen	942	738	
Achtergestelde lening pensioenfonds	<u>-</u>	<u>1.020</u>	
	<u>942</u>	<u>1.758</u>	

Het belang in RusAr is in 2008 volledig afgestoten. Het resultaat, een winst van EUR 63 duizend, is verantwoord in de winst- en verliesrekening. De aan de Stichting Pensioenfonds Peltenburg verstrekte achtergestelde leningen van in totaal EUR 1.020 duizend is vanwege de overgang naar een ander

pensioenuitvoerder door Brill in 2008 kwijt gescholden. Het resultaat, een verlies van EUR 1.020 duizend, is verantwoord in de winst- en verliesrekening.

6. Winstbelasting

	2008	2007
Winst voor belasting	154	3.724
Tegen het wettelijke in Nederland van toepassing zijnde tarief van 25,5% (2007: 25,5%)	39	950
Aanpassing winstbelasting vorige jaren	64	-18
Overige	-5	3
Tegen een effectieve belastingdruk van 173,8% (2007: 25,1%)	98	935

Uitgestelde belastingen

	2008	2007	
Versnelde fiscale afschrijving	-1.628	-1.394	IDC Publishers bv had bij overname EUR 1,1 mln aan compensabele verliezen. De compensabele verliezen mogen ook na de fusie tussen Brill NV en IDC Publishers bv worden aangewend voor het deel van de winst voor belasting dat kan worden toegerekend aan de activiteiten van voormalig IDC Publishers bv.
Vertraagde fiscale afschrijving	110	0	
Te verrekenen verliezen IDC	168	168	
Pensioenen	0	44	
	-1.350	-1.182	

7. Voorraden

Zie toelichting onder noot 9 van de geconsolideerde jaarrekening.

8. Handelsvorderingen en overige vorderingen (kortlopend)	2008	2007	
Vorderingen op dochterondernemingen	16.723	10.835	Handels- en overige vorderingen zijn kortlopend van karakter. Handelsvorderingen zijn niet-rentedragend en hebben over het algemeen een betalingstermijn van 30- 90 dagen, afhankelijk van het land van vestiging van de debiteur.
Handelsvorderingen	5.944	6.686	
Overige vorderingen	2.011	1.400	
	24.678	18.921	

Ouderdom handelsdebiteuren	Betalings- termijn niet verstrekken	verstrekken maar niet afgewaardeerd				Totaal
		< 30 dagen	30-60 dagen	60-90 dagen	> 90 dagen	
2008	4.131	1.355	63	102	293	5.944
2007	5.051	1.049	216	151	219	6.686

De inbaarheid van debiteuren wordt periodiek beoordeeld. Op basis van deze beoordeling wordt de hoogte van de voorziening voor afwaardering handelsdebiteuren vastgesteld. Beoordeling vindt plaats met de individuele methode, dat wil zeggen dat per factuur waarvan de betalingstermijn is verstreken, een oordeel wordt gevormd over de inbaarheid daarvan.

Objectieve oordeelsvorming over de inbaarheid is gebaseerd op:

- Historisch betaalgedrag van debiteur;
- Informatie van derden over de kredietwaardigheid van de debiteur.

Daarnaast vindt beoordeling met de collectieve methode plaats. Deze methode houdt in dat te verwachte verliezen op uitstaande handelsdebiteuren statistisch worden bepaald.

Mutaties in de voorziening voor afwaardering debiteuren

Zie toelichting onder noot 10 van de geconsolideerde jaarrekening.

9. Geldmiddelen en kasequivalenten	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Geldmiddelen	2.168	1.702
Korte-termijndeposito's	<u>0</u>	<u>414</u>
	<u>2.168</u>	<u>2.116</u>

10. Geplaatst kapitaal en reserves

Zie toelichting onder noot 13 van de geconsolideerde jaarrekening.

11. Rentedragende leningen

Zie toelichting onder noot 14 van de geconsolideerde jaarrekening.

12. Pensioenen en overige regelingen inzake vergoedingen na uitdiensttreding

Zie toelichting onder noot 15 van de geconsolideerde jaarrekening.

13. Handelsschulden en te betalen posten (kortlopend)

	<u>2008</u>	<u>2007</u>	
Vooruitontvangen omzet	5.185	4.614	Vooruitontvangen omzet heeft betrekking op betaalde abonnementsgelden. Deze wordt gedurende het jaar als omzet genomen gerelateerd aan het uitkomen van afleveringen van tijdschriften.
Schulden aan dochterondernemingen	17.516	11.469	
Handelsschulden	3.097	2.832	Handelsschulden zijn niet-rentedragend en hebben normaliter een betalingstermijn van 30 dagen. Tot de handelsschulden behoren ook schulden aan dochterondernemingen.
Belasting en sociale premies	207	341	
Overlopende passiva	1.434	2.300	
Overige te betalen posten	<u>1.061</u>	<u>1.421</u>	
	<u>28.500</u>	<u>22.977</u>	Belastingen, sociale premies, overlopende activa en overige te betalen posten worden gedurende het boekjaar afgerekend.

14. Financiële instrumenten

	boekwaarde		reële waarde	
	<u>2008</u>	<u>2007</u>	<u>2008</u>	<u>2007</u>
<i>Financiële activa</i>				
Geldmiddelen	2.168	2.116	2.168	2.116
Achtergestelde lening pensioenfondsen	0	1.020	0	1.020
Valutatermijncontracten	0	301	0	301
Handelsvorderingen en overige vorderingen	24.678	18.921	24.678	18.921
<i>Financiële verplichtingen</i>				
Bankkredieten	-4.510	-1.114	-4.510	-1.114
Handelsschulden en overige te betalen posten	-28.500	-22.977	-28.500	-22.977
Rentedragende leningen				
Leningen tegen variabele rente	-1.734	-2.946	-1.734	-2.946
Leningen tegen vaste rente	0	-1.100	0	-1.100
Renteswap	-49	-1	-49	-1
Valutatermijncontracten	-340	0	-340	0

Brill heeft eenvoudige financiële instrumenten. Doordat de rente van deze instrumenten gelijk is aan de kapitaalskosten, is de reële waarde gelijk aan de boekwaarde.

Classificatie van de financiële instrumenten per 31 december 2008

	leningen en vorderingen	tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in de winst- en verliesrekening	totaal
Activa			
Handelsvorderingen en overige vorderingen	24.678	0	24.678
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.168	0	2.168
Totaal	26.846	0	26.846
Passiva			
Bankkredieten en rentedragende leningen	6.244	0	6.244
Handelsschulden en overige te betalen posten	28.500	0	28.500
Renteswaps	0	49	49
Valutatermijncontracten	0	340	340
Totaal	34.744	389	35.133

Classificatie van de financiële instrumenten per 31 december 2007

	leningen en vorderingen	tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in het eigen vermogen	tegen reële waarde met waardeveranderingen verwerkt in de winst- en verliesrekening	totaal
Activa				
Handelsvorderingen en overige vorderingen	18.921	0	0	18.921
Valutatermijncontracten	0	0	301	301
Achtergestelde lening pensioenfonds	1.020	0	0	1.020
Geldmiddelen en kasequivalenten	2.116	0	0	2.116
Totaal	22.057	0	301	22.358
Passiva				
Bankkredieten en rentedragende leningen	5.160	0	0	5.160
Handelsschulden en overige te betalen posten	22.977	0	0	22.977
Renteswaps	0	1	0	1
Totaal	28.137	1	0	28.138

15. Financieel risico management

Zie toelichting onder noot 18 van de geconsolideerde jaarrekening.

16. Niet uit de balans bijkomende verplichting

Er is een huurcontract voor het kantoorgebouw in Leiden. Deze overeenkomst heeft een looptijd tot en met september 2014. Vanwege de huurovereenkomst is een bankgarantie verstrekt van EUR 90 duizend.

Verder worden bedrijfsauto's geleased. Deze leasecontracten hebben een looptijd van 4 jaar. Het betreft operationele leaseovereenkomsten.

De financiële verplichtingen vanwege leasing zijn:

Per 31 december 2008 (bedragen x 1.000)	2009	2010	2011	2012	2013	2014 e.v.
Bedrijfswagens	87	61	26	8	0	0
Huur	364	375	386	398	410	317
Totaal	451	436	412	406	410	317

Per 31 december 2007 (bedragen x 1.000)	2008	2009	2010	2011	2012	2013 e.v.
Bedrijfswagens	129	99	66	36	0	0
Huur	338	348	359	370	381	695
Totaal	467	447	425	406	381	695

In december 2008 is er een intentieverklaring overeengekomen voor de aanschaf van software voor de automatisering van het uitgeefproces. De totale verplichting die hieruit voortvloeit is EUR 900 duizend. De uitgaven zullen voor het overgrote deel in 2009 vallen.

17. Accountantskosten	<u>2008</u>	<u>2007</u>
Controle jaarrekening	124	99
Andere controle opdrachten	27	32
Fiscale adviesdiensten	-	-
Andere niet-controle diensten	<u>10</u>	<u>5</u>
	<u>161</u>	<u>136</u>

Dit betreft alleen kosten van Ernst & Young accountants LLP Nederland. Er wordt geen gebruik gemaakt van de firma Ernst & Young in andere landen.

OVERIGE GEGEVENS

Gebeurtenissen na balansdatum

Zie noot 26 bij de geconsolideerde jaarrekening.

Winstbestemming

Statutaire winstbestemmingsregeling

De winstbestemming vindt plaats overeenkomstig artikel 25 van de statuten, waarin is bepaald dat de winst als volgt wordt verdeeld:

- A** Uitkering van dividend over het op de cumulatief preferente aandelen gestorte bedrag.
- B** De Gecombineerde Vergadering bepaalt welk bedrag na aftrek van de onder A genoemde uitkering wordt gereserveerd.
- C** De Raad van Commissarissen stelt het tantième van de directeur vast.
- D** De Raad van Commissarissen stelt in overleg met de directeur de gratificaties van het overige personeel vast.
- E** Het bedrag dat resteert na uitkering van het dividend op de cumulatief preferente aandelen, de reserveringen, tantièmes en gratificaties, staat ter beschikking van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders voor uitkering aan de houders van (certificaten van) gewone aandelen.

Voorstel winstverdeling boekjaar 2008

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders wordt een dividend voorgesteld van EUR 0 cent per (certificaat van) aandeel van nominaal EUR 0,60 in contanten dan wel in (certificaten van) aandelen ten laste van de agioreserve in een nader te publiceren omwisselverhouding. Deze zal worden vastgesteld na een keuzeperiode volgend op de Algemene Vergadering van Aandeelhouders. Zie verder bij "Informatie voor Aandeelhouders" op pagina 115.

Indien de Algemene Vergadering van Aandeelhouders dit voorstel aanvaardt, wordt de winst over 2008 ad EUR 179 duizend als volgt verdeeld:

<i>Voorgestelde winstverdeling</i>	<u>2008</u>
Dividend op gewone aandelen	0
Toevoeging aan winstreserve	179
Winst	<u>179</u>

Leiden, 29 april 2009

Raad van Commissarissen

Mr. A.R. baron van Heemstra

Mr. R.E. Rogaar

Drs. ing. H.P. Spruijt

Directeur

Drs. H.A. Pabbruwe

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en de Raad van Commissarissen van Koninklijke Brill nv.

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2008 van Koninklijke Brill nv te Leiden gecontroleerd. De jaarrekening omvat de geconsolideerde en de enkelvoudige jaarrekening. De geconsolideerde jaarrekening bestaat uit de geconsolideerde balans per 31 december 2008, winst-en-verliesrekening, mutatie-overzicht eigen vermogen en kasstroomoverzicht over 2008 alsmede uit een overzicht van de belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen. De enkelvoudige jaarrekening bestaat uit de enkelvoudige balans per 31 december 2008 en de enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2008 met de toelichting.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de vennootschap is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en het resultaat getrouw dient weer te geven in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 bw, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 bw. Deze verantwoordelijkheid omvat onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening. De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de vennootschap. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de entiteit heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel betreffende de geconsolideerde jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Koninklijke Brill nv per 31 december 2008 en van het resultaat en de kasstromen over 2008 in overeenstemming met International Financial Reporting Standards zoals aanvaard binnen de Europese Unie en met Titel 9 Boek 2 BW.

Oordeel betreffende de enkelvoudige jaarrekening

Naar ons oordeel geeft de enkelvoudige jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Koninklijke Brill nv per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Rotterdam, 29 april 2009

Ernst & Young Accountants
namens deze

w.g. drs. O.E.D. Jonker RA

INFORMATIE VOOR AANDEELHOUDERS

Het aandeel Brill

Koninklijke Brill NV is sinds juli 1997 genoteerd aan Euronext Amsterdam. Het register van aandeelhouders Koninklijke Brill NV wordt beheerd door:

NV Algemeen Nederlands Trustkantoor ANT
Postbus 11063
1001 GB Amsterdam
T +31 20 52 22 555

ANT treedt ook op als administrateur van de Stichting Administratiekantoor Koninklijke Brill. Aandeelhouders op naam kunnen zich met vragen over aandelenbezit, adreswijzigingen of dividendbetalingen eveneens wenden tot voornoemd trustkantoor.

Splitsing

De Algemene Vergadering van Aandeelhouders heeft op 14 mei 2002 ingestemd met een splitsing van de aandelen, waarbij de nominale waarde van een (certificaat van) aandeel is gewijzigd van EUR 1,20 in twee (certificaten van) aandelen van ieder EUR 0,60. Deze splitsing is op 19 augustus 2002 van kracht geworden. Alle gegevens over aandelen zijn hierop aangepast.

Wet Melding Zeggenschap 2006

In het kader van de Wet Melding Zeggenschap 2006 hebben de volgende certificaathouders, voor zover op 31 december 2008 bekend bij de onderneming, een belang van 5% of meer:

Gemelde belangen	Omvang	Meldingsdatum
Orange Oranje Participaties NV	21%	1 november 2006
GVB Capital Management BV	5%	29 december 2006
Otterbrabant Beheer BV	7%	1 november 2006
Dr. E. M. Aarts	5%	1 november 2006
Highclere International investors	5%	8 juni 2007
Boron Investments NV	5%	21 december 2007

Aantal aandelen

Het aantal uitstaande aandelen met een nominale waarde van EUR 0,60 was op 31 december 2008 1.874.444 (per 31 december 2007 1.854.507).

De wijzigingen ten opzichte van voorgaand jaar in het aantal uitstaande aandelen zijn aangegeven bij de toelichting op de vennootschappelijke rekening.

Van het totaal aantal uitstaande aandelen per 31 december 2008 zijn 1.830.001 certificaten uitgegeven en 44.443 aandelen op naam in het aandelenregister opgenomen.

Dividend 2008

Aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 20 mei 2009 wordt voorgesteld geen dividend uit te keren.

**Belangen van Directie en
Commissarissen**

Drs. H.A. Pabbruwe (directeur) 8.311 stuks
Drs. ing. H.P. Spruijt (commissaris) 265 stuks

Met instemming van de Raad van Commissarissen heeft de directeur voor zijn indiensttreding voor eigen rekening en risico certificaten van aandelen Brill via zijn bank verworven. Met de Raad is afgesproken dat de directeur deze certificaten, vermeerderd met stockdividend waarvoor een standaardinstructie is gegeven, niet zal vervreemden of belasten gedurende zijn actieve dienst.

Algemene Vergadering van Aandeelhouders
20 mei 2009

Bekendmaking resultaat eerste halfjaar 2009
18 augustus 2009, na beurs

Investor relations

Koninklijke Brill NV voorziet (potentiële) aandeelhouders en andere belangstellenden graag zo goed mogelijk van relevante informatie. Exemplaren van (half) jaarverslagen zijn te vinden op het internet onder www.brill.nl, Corporate Information, sectie Investor Relations.

KONINKLIJKE BRILL NV
Investor Relations
Postbus 9000
2300 PA Leiden

T + 31 71 53 53 500
F + 31 71 53 17 532
E ir@brill.nl
www.brill.nl

OVER DIT JAARVERSLAG

Jaarverslag en brochure

Dit jaar verschijnt het volledige jaarverslag in de Nederlandse taal op de website brill.nl.

Daarnaast wordt wederom een brochure *Brill in 2008* uitgegeven, waarin uittreksels van de financiële verslaglegging worden samengevoegd met het directieverslag en een historisch georiënteerd artikel, verlucht met aantrekkelijke illustraties en vormgegeven in de intussen vertrouwd geraakte huisstijl. *Brill in 2008* zal tevens via de website beschikbaar zijn.

Colofon

Ontwerp en lay-out

André van de Waal

Coördesign, Leiden

Celine Ostendorf

BRILL